

LETO XXI. Štev. 293

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka # Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1934 # MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

S SEJE GLAVNEGA ODBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE
DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

Naše politične organizacije morajo biti politična baza družbenega upravljanja

Referat o družbenem upravljanju je imel Miha Marinko

Ljubljana, 16. decembra
Včeraj je pod predsedstvom
tovariša Mihe Marinka za-
sedal Glavni odbor SZDL
Slovenije. Na dnevnem re-
du je bilo družbeno uprav-
ljanje. Pred prehodom na
dnevni red je odbor z eno-
minutnim molkom počastil
spomin svojega člana po-
kojnega dr. Pavla Lunačka.
Na seji je imel tovariš Miha
Marinko referat o družbe-
nem upravljanju, potem pa
je bila ves dan razprava, v
kateri je sodelovalo dvajset
članov Glavnega odbora.

Referat tovariša Mihe Marinka

Tovariši in tovarišice!

Ko smo v Predsedstvu oziroma
Sekretariatu Socialistične zveze
razmišljali o tematici, ki naj bi
jo pretresal Glavni odbor, smo
se zedinili v tem, da naj bi danes
skozi obravnavanje problema
družbenega upravljanja, ma-
matike družbenega upravljanja,
z ugotovitvijo tako uspehov kot
slabosti in pomanjkljivosti, po-
zitivne in negativne pojave ute-
lavljanja družbenih oblik uprav-
ljanja, dali tudi vzpodbudo in
usmeritev za reševanje akutnih
problemov s področja našega go-
spodarstva, ki zahtevajo radi-
kalno preusmeritev. Te aktualne
naloge, kakor jim je nakazal
smer Izvršni komitej ZKJ, in kri-
tična obravnava v govoru tova-
riša Tita na Plenumu Sociali-
stične zveze Jugoslavije, zahtev-
vajo najširše angažiranje ne le
državnooblastnih, marveč tudi
vseh organov družbenega uprav-
ljanja, da bi čimprej dosegli za-
želene rezultate. Zlasti pa gre za

to, da bi slednji dobili vsebino
in odgovarjajočo usmeritev za
svojo praktično dejavnost. To pa
jim more dati samo zavestna
subjektivna sila, kakor sta Socia-
listična zveza in Zveza komuni-
stov s svojo usmerjajočo gibalno
vlogo v teh organih, s spopolnje-
vanjem oblik in sistema.

bi slepoto ne videti in ceniti
stvarne materialne koristi, ki jo
ima družba od iniciative, ki jo
ta množica iznaša v pogledu pro-
izvodnje v skrbnejšem razpo-
laganju z družbenimi sredstvi in
razvijanju smisla za osebno in
istočasno kolektivno prizadetost
za način razpolaganja z družbe-
nimi dobrinami. Tega ne more
nadoknaditi še tako perfektno
izdelan sistem državne gospo-
darske administrativne uprave.

Kakor je v notranjem poli-
tičnem in gospodarskem pogledu
odločilnega pomena utrjevanje
in razvijanje naših oblik druž-
benega upravljanja, tako je nič
manj ali še bolj važno v zuna-
njepolitičnem pogledu. To je
stvar socialistične Jugosla-
vije v zunanjem svetu. To je
stvar socialistične perspektive,
tako za našega delovnega člo-
veka, kakor množice v zunanjem
svetu.

Najsolidnejše temelje za ugled
v svetu, za uveljavljanje socia-
listične Jugoslavije, za učinko-
vitost zunanje politike našega
vodstva, ustvarjamo s tem, če
bomo z družbenim upravljanjem
krepili našo socialistično kom-
paktnost, če bomo na tej bazi
krepili našo ekonomiko in z njo
našo neodvisnost, obrambno spo-
sobnost, s tem pa tudi omogoča-
mo aktivnejše miroljubno ude-
jstvovanje v zunanjem svetu.

Menim, da je potrebno te
splošne momente naglasiti spriču
uvodoma omenjenih pojavov po-
gajanja nekaterih mnenj o vzro-
kih naših sedanjih gospodarskih
težav in o administrativnih ten-
dencah, ki bi zmanjšale vlogo
družbenega upravljanja.

Ta naziranje, ki se sem pa tja
slišijo ali dajo slutiti, so seveda
daleč od tega, da bi bila mero-
dajna, morejo pa vendarle po-
zvračiti porajanje malodušja,
dezorientacije in zmedo. Zato je
v vsaki težji situaciji toliko va-
žnejše imeti jasnost o vzrokih in
orientacijo kje je izhod.

Zvrščanje krivde za gospo-
darske težave na demokratične
oblike upravljanja je logičen
(Nadaljevanje na 2. strani)

OBISK PREDSEDNIKA REPUBLIKE V ETIOPIJI

Cesar Haile Selasie izročil predsedniku republike dve najvišji etiopski odlikovanji

Drugi dan bivanja v Adis Abebi je predsednik Tito obiskal parlament,
univerzo in bolnišnico »Sveti Pavel«

Drugi dan bivanja predsednika Tita v Adis Abebi so se
začeli politični razgovori med najvišjimi predstavniki Etio-
pije in Jugoslavije. Predsednik Tito je bil odlikovan z Redom
zmage in Redom odpora, z najvišjima vojaškima odlikova-
njima. Odlikovanji je izročil predsedniku Titu cesar osebno.
Predsednik Tito je izročil cesarju v dar doprsni kip, delo
kiparja Avguštinčiča in katalog kopij fresk jugoslovanske
srednjeveške umetnosti, cesarici pa več predmetov jugoslo-
vanskih narodnih ročnih del.

Cesarjev sin, vojvoda Hararski,
je priredil v cesarskem dvorcu
na čast predsedniku Titu in nje-
govim sodelavcem svečano kosilo,
ki je poteklo v zelo priskrben
in prijateljskem vzdušju. Zvečer
je priredil predsednik Tito v svo-
ji rezidenca na čast svojim go-
stiteljem svečano večerjo, ki so
se je udeležili cesar Haile Selasie,
cesarica, člani cesarjeve družine,
najvišji funkcionarji Etiopije in

člani predsednikovega spremstva.
Po večerji je bila na čast jugo-
slovanskim gostom v gledališču
cesarja Haile Selasia I. posebna
predstava etiopskih narodnih pe-
smi in plesov.

Predsednik republike Josip
Broz Tito je obiskal etiopski pa-
rlament, univerzo in bolnišnico
»Sveti Pavel« v Adis Abebi. Pred
vhodom v parlament so njega in
člane njegovega spremstva po-

zdravili predsednik Senata, pod-
predsednik Senata in Skupščine
ter visoki funkcionarji, med ka-
terimi je bil tudi slavni borec
general Ras Abebe. Predsednik
Tito se je mudil v parlamentu
kajih 15 minut. Ogledal si je
skupščinsko in senatno dvorano,
cesarjevo ložo in galerije za ob-
činstvo, potem pa se je vpisal v
knjigo uglednih obiskovalcev.

Potem je predsednik Tito ob-
iskal univerzo, kjer so ga sprejeli
profesorji in študentje. Ogledal
si je bogato zbirko etiopske fav-
ne, predmete domače dejavnosti,
knjižnico in razne laboratorije,
zanimal se je za učni sistem ter
za življenje in nastanitev štu-
dentov. Ko je odhajal iz univerze,
so ga študentje pozdravili s plo-
skanjem in vzkljkanjem.

Pred vhodom v bolnišnico je
sprejel maršala Tita generalni
administrator cesarjevih ustanov
Šaren skupaj z direktorjem bol-
nišnice dr. Putnikom, zdravniki
in bolniškim osebjem. Predsed-
nik Tito je podaril bolnišnici
rentgenski aparat. Zahvalil se mu
je generalni administrator, ki je
v svojem govoru poudaril, da je
uprava ustanove globoko ganjena
spriču dragocenega darila in hu-
manosti predsednika Tita. Gene-
ralni administrator je tudi ob tej
priložnosti izrekel priznanje ju-
goslovanskim zdravnikom ter po-
udaril, da so si z neumornim in
požrtvovalnim delom pridobili
med prebivalci Etiopije velik
ugled. V spomin na ta obisk se je
predsednik Tito fotografiral z
zdravniki bolnišnice.

Predsednik Tito na svečani predstavi etiopskih narodnih pesmi

Adis Abeba, 16. dec. (Tanjug).
Predsednik republike je pris-
stvoval sinoči svečani predstavi
etiopskih narodnih pesmi in ple-
sov v nedavno odprtem gledali-
šču cesarja Haile Selasia I. »Jo-
sip Broz Tito je naš prijatelj,
so pela dekleta in fantje v na-
rodnih nošah, prišel je iz Jugo-
slavije, iz daljnih krajev k nam
čez morje, toda oddaljenost ne
ovira medsebojne naklonjenosti,
kajti Tito je prispel kot prijatelj.
Hrabrost in junštvo maršala
Tita in Haile Selasia so prišla
v zgodovino. Hraber s hrabrim,
voditelj z voditeljem — to je
pravo tovarištvo.«

Tudi 34. glasovanje - brez odločitve

Na tem glasovanju so Filipini dobili 37, Jugoslavija
pa 31 glasov

New York, 16. dec. (Associated Press). — Generalna
skupščina Združenih narodov se je sestala danes dopoldne,
da bi znova poskusila najti izhod za izvolitev tretjega ne-
stalnega člana Varnostnega sveta. Na dosedanjih petih
sejah, na katerih so glasovali 29-krat, noben izmed dose-
danjih kandidatov — Filipini in Jugoslavija — ni dobil
dvetretjinske večine.

Današnji seji prisostvujejo
tudi delegati novih članov ZN,
sprejetih v to organizacijo pred
dvema dnevyoma. Trenutno so
navzoči delegati iz 68 dežel tako,
da znaša dvetretjinska večina
44 glasov.

Takoj po začetku seje je pre-
šla Generalna skupščina na tri-
deseto zaporedno glasovanje, na
katerem so dobili Filipini 35,
Jugoslavija pa 28 glasov. Šved-
ska je dobila 2, Urugvaj pa en
glas. En glas je bil neveljavna,
ena delegacija pa se je glasova-
vanja vzdržala. Pri 31. glasova-
vanju so bili navzoči delegati
70 dežel, tako da je znašala dve-
tretjinska večina 46 glasov. Fili-
pini so dobili 36, Jugoslavija 30,
Švedska 2, Grčija pa en glas. En
delegat se je glasovanja vzdržal.

Na 32. glasovanju so dobili
Filipini 40 glasov, Jugoslavija 28,
dve delegaciji pa sta se glasova-

vanja vzdržali. Izid 33. glasova-
vanja: Filipini 37, Jugoslavija 32,
ena delegacija pa se je vzdržala
glasovanja. Tudi 34. glasovanje
ni prineslo nobenemu kandidatu
potrebne dvetretjinske večine.
Na tem glasovanju so Filipini
dobili 37, Jugoslavija pa 31 gla-
sov, vtem ko sta se dve delega-
ciji vzdržali glasovanja.

Ko so objavili izid glasovanja,
je predsednik Generalne skup-
ščine odgodil sejo do 21. ure.
Pozval je vse delegacije, naj sku-
šajo s skupnimi naporji najti iz-
hod iz dosedanjega položaja, ker
je treba danes zaključiti letošnje
zasedanje Generalne skupščine.
Rekel je, da bo zato primoran
po triurnem premoru nadaljevati
glasovanje, dokler en kandidat
ne bo dobil dvetretjinske večine.
Na koncu je pripomnil, da bi
glasovanje v neskončnost škodo-
valo ugledu Združenih narodov.

TISKOVNA KONFERENCA V DRŽAVNEM TAJNIŠTVU ZA ZUNANJE ZADEVE

Videmska obravnava je navzkriž s prizadevanji Jugoslavije in Italije

Jugoslovanski predstavnik v mednarodni komisiji za Sudan
je svetnik dr. Zvonko Perišič

Beograd, 16. dec. (Tanjug). Pogajanja med Jugosla-
vijo in Zahodno Nemčijo o jugoslovanskih terjatih od »e-
države bodo nadaljevali prve dni januarja, je izjavil na da-
našnji redni tiskovni konferenci predstavnik Državnega taj-
ništva za zunanje zadeve Branko Drašković.

Sporočil je tudi, da so se danes
v Londonu začela pogajanja
o konverziji jugoslovanskih dol-
gov Veliki Britaniji. Vodja jugo-
slovanske delegacije na teh po-
gajanjih je veleposlanik FLRJ v
Londonu dr. Vladimir Velebit.

Na vprašanje, ali bodo nadal-
jevali jugoslovansko-madžarska
gospodarska in finančna pogaja-
nja, je Drašković odgovoril, da
je nedavni odgovor madžarske
vlade podlaga za odgovor teh po-
gajanj. V odgovoru na nadalj-
nja vprašanja je Drašković izja-
vil, da dejstvo, da madžarski od-
govor smatramo za podlago za
nadaljevanje pogajanj, potrjuje,
da je madžarska vlada upošte-
vala jugoslovanske zahteve.

Na vprašanje, kako komentira
pisanje nekaterih atenskih in so-
lunskih časnikov o domnevi de-

javnosti v Makedoniji, katere cilj
naj bi bila ustanovitev avtonome
Makedonije, je Drašković re-
kel: »Trditve teh grških časniki-
kov so docela neutemeljene in
povsem izmišljene. Takšno pisa-
nje samo škoduje grško-jugoslovan-
skemu prijateljstvu. Ravno zato,
ker je docela v nasprotju z na-
meni obeh vlad, da bi se nadalje
razvile politiko medsebojnega
prijateljstva in razumevanja, z-
naperjeno zoper bistvene koristi
tako grškega, kakor jugoslovan-
skih narodov. Prepričani smo, da
bodo naših misli tudi grški urad-
ni krogi, grška javnost in ostali
grški tisk.«

V zvezi z obravnavo proti be-
neškim partizanom v Vidmu je
predstavnik izjavil, da le-ta, ka-
kor kaže, »dobiha značaj politič-
nega dejanja«, ki je navzkriž s

prizadevanji Jugoslavije in Ita-
lije, da bi izboljšali razvoj med-
sebojnih odnosov in sodelovanja.
Predstavnik Državnega tajni-
štva je novinarjem sporočil, da je
bil za jugoslovanskega predstava-
nika v mednarodni komisiji za
Sudan, ki bo nadzorovala plebi-
scit v tej deželi, imenovan svetnik
jugoslovanskega veleposlaniš-
tva v Rimu dr. Zvonko Perišič.

Vremenska napoved

za soboto, 17. decembra 1955

Sončno vreme z menjajočo oblač-
nostjo. Zjutraj v kotlinah megla. —
Temperatura ponoči med -3 in 0, po-
dnevi med +6 in 10 stop. C.

ELEKTROGOSPODARSKA SKUPNOST SLOVENIJE

Dnevno poročilo o stanju dotoka
na rekah in ledenih proizvodnje
za dne 15. decembra 1955

Srednji dotok v m³/sek.:
Drava, Dravograd 137, Iani 269,
Sava, Moste 104, Iani 21, Sava, Med-
vođe 42.1, Iani 989,5, Soča, Doblar 181,7,
Iani 123.
Indeksi proizvodnje v primeri z
letom 1954: 72.

Referat predsednika Mihe Marinka na

(Nadaljevanje s 1. strani)

odraz tendence k vračanju nazaj na centralistično distributivni sistem. Povsem isto mislijo tisti, ki zagovarjajo oziroma pričakujejo administrativne ukrepe za dvig življenjskega standarda delavcev in nameščencev, pavšalno povečanje plač, odrejanje maksimalnih cen, potrošniška nakazila in slično.

Tožbe o zmanjševanju kompetenc samoupravnih organov in z njimi povezana defektivna razmišljanja — če ne bi bilo bolje počakati za razvijanjem oblik in kompetenc družbenega upravljanja na čas, ko bi gospodarstvo že konsolidirali, češ da bi v teh pogojih zavajali množice in kompromitirali družbeno upravljanje — pa odražajo anarhično pojmovanje demokracije in v bistvu kapitalistične poglede na gospodarsko življenje z vsemi njihovimi spremnimi pojavi šovinizma, ozkosrčnega lokalnega egoizma in vodijo v slabljenje naše enotnosti.

Taki in podobni pogledi ali tendence — po eni in drugi strani — govore o pomanjkljivi orientaciji na razvijanje in uveljavljanje socialističnih koncepcij razvoja naše ekonomike, ki bi jih morali mi in vodstva vseh naših političnih organizacij utrditi skozi vse delo družbenega upravljanja.

Nezadostno razjasnjevanje in uveljavljanje teh osnovnih koncepcij socializma pušča na eni strani prosto pot stihiji kapitalističnega obravnavanja naše ekonomike z vsemi značilnostmi, ki so lastne vsem dosedanjim stopnjam blagovne proizvodnje, od primitivne obrtne proizvodnje do monopolističnega kapitalizma; po drugi strani pa dopušča kot reakcijo na to, zatekanje k »vseodrešujočemu« administrativnemu upravnemu sistemu, dasi ne eno ne drugo ni pot socializma.

To so dogmata in preizkušena dejstva. Zato je — po mojem — odveč in neosnovano vsako razglabljanje o krivdi družbenega upravljanja za sedanje gospodarske težave. Odveč je strah, da bi se družbeno upravljanje v sedanjih situaciji kompromitiralo. Pravičen je le zaključek, da je poleg objektivnih ekonomskih težav in nedograjnosti našega gospodarskega sistema vzrok za te težave v nezadostnem poznavanju socialističnih smotrov, v nezadostni borbi zavestnih političnih sil za uveljavljanje teh smotrov preko naših oblik družbenega upravljanja.

Glede prvih dveh vzrokov naših težav, vzrokov, ki so v neposredni zvezi s problemom družbenega upravljanja, bi tu opozoril na obširno razlago, ki jo je dal tovariš Kardelj v Zagrebu in na našem aktivu tukaj. Ona daje temeljito objasnitev problema, ki sem ga tu načel. Da vas tu samo minogrede spomnim na to. Izvor današnjih objektivnih težav je v tem, da je naša gospodarska politika v preteklosti, ki je bila usmerjena v koncentracijo naporov za izgradnjo bazične industrije, ki danes že daje odločujoče sadove, privedla istočasno do disproporcij, katerih posledice se zlasti danes zelo negativno odražajo. To se bo poznalo nekaj časa, dokler nova politika ne bo rodila sadov. Danes se maščuje, ker smo prej iz utemeljenih razlogov, zaradi blokade z Vzhoda, morali zanemarjati razvoj in celo vzdrževanje lahke industrije, kakor tudi investicije v poljedelstvo. Zaradi subjektivnih slabosti se je dograditev objektov težke industrije zavlekla za dve do tri leta, s tem pa tudi povečali stroški. Moralo je priti do neskladnosti med spreminjanjem strukture prebivalstva in proizvodnjo potrošnih dobrin — ponudba je ostajala za naglim naraščanjem povpraševanja. Ta neskladnost se je nujno morala odraziti v cenah na trgu. Razvoj produktivnih sil, tako v pogledu izkoriščanja proizvodnih kapacitet, kakor v pogledu produktivnosti dela, je zaostajal in s tem smo še bolj povečavali napetost na trgu. To je ustvarjalo s svoje strani ugodne pogoje za spekulacijo in nerednosti v trgovini z vsemi posledicami, na škodo prebivalstva, ki živi samo od svoje plače.

Hkrati z graditvijo našega socialističnega političnega sistema delavskega samoupravljanja so se pa ti disproporcije deloma povečavali. Naglo razvijanje tega sistema s svojimi samo po sebi pozitivnimi sadovi v široki ustvarjalni iniciativi je prihajalo v nasprotje s staro gospodarsko politiko. Zaradi dovršitve programa izgradnje objektov bazične industrije, ki se je — kot rečeno zaradi subjektivnih slabosti — zavlekel, je stara gospodarska politika zahtevala večjo centralizacijo sredstev, večjo uporabo administrativnih metod za zagotovitev teh sredstev. Nov

sistem pa je sam po sebi, zlasti pa še zaradi nekaterih svojih pomanjkljivosti, omogočil nastajanje sredstev tam, kjer s planom niso bila predvidena, tudi zaradi pomanjkljivosti plana, ker je bil sistem razdelitve pomanjkljiv, ker je stimuliral poviševanje cen, trg pa to poviševanje omogočal, zopet zaradi napepe razdelitve dohodka. Zato so od tod nastajala nova sredstva, ki so zopet pritiskala na trg. Zlasti pa so te pomanjkljivosti rodile ne toliko gospodarske kot politične težave, nezdrave notranje politične odnose in razne pojave partikularizma in šovinizma. Po sredi je, kakor pravijo v naših podjetjih, tudi problem »selitve dobička«. Nikakor pa ni sistem kot celota vzrok za te težave.

O tem je tovariš Kardelj obširno govoril. Iz njegovega izvajanja jasno izhaja, kakšno mesto in pomen imajo podjetja, občine, okraj, promet, trgovina, zbornice in niz drugih organov družbenega upravljanja. Glede na dane okoliščine današnjega stanja — objektivnih gospodarskih težav, pomanjkljivega sistema in subjektivnih slabosti v organih družbenega upravljanja, mislim — bi bile naše naloge predvsem v treh osnovnih smereh:

— odločna izvedba smeri, ki so jo nakazali zaključki Izvršnega komiteja, to je radikalna spreminitev stare gospodarske politike, ki je v nasprotju z razvojem oblik delavskega in družbenega upravljanja;

Začenjam kar z delavskimi sveti:

Z njimi se je začelo družbeno upravljanje, tu so najočitnejši mnogi pozitivni momenti v ekonomskem, zlasti pa v političnem pogledu. Moremo reči, da so v celoti opravili svoj obdobje, da je v osnovi dosežena njihova stabilizacija, ker so premagane največje težave, ki so bile značilne za začetno obdobje. Predvsem pa se na torišču delavskih svetov z vso jasnostjo izpričuje pomen, ki ga v razvoju družbenega upravljanja ima zavestna politična sila. Iz celotnih poročil se potrjuje uspešen razvoj delavskih svetov v vzpostavitev tesnejšega stika med kolektivom in vodstvom podjetja v vseh velikih podjetjih, kjer se oblikovanje zavestne politične sile močnejše izraža, ker je delovni kolektiv sam po sebi stabilnejši, razredna zavest igra svojo vlogo na celotno oblikovanje kolektivne misli, ker so vodstva naših političnih organizacij njim posvetila večjo pozornost. V delavskih svetih velikih podjetij igra odločujočo vlogo čisti proletarijat, strokovni delavci. Njihov kritični odnos do upravljanja izhaja iz pozitivnejših, zavestnejših pobud. V teh podjetjih v veliko večji meri prihaja do predlogov za izboljšanje proizvodnega procesa za razne racionalizatorske ukrepe, za varčevanje, za izdelavo pravilnejšega, smotnejšega načina nagrajevanja. V delavskih svetih je zlasti prišlo močno do izraza tisto, čemur pravimo šola socialistične zavesti. Mnoga poročila govore o številu delavcev, ki so doslej šli skozi delavske svete. V Mariboru že 10.000 delavcev. To dejstvo govori samo po sebi. Tega sicer ni treba povečevati, ker lahko pretiravanje v tej smeri poraja tudi dolocene slabosti glede kvalitete v kadrovskem sestavu delavskih svetov, če bi se oni v preveliki meri menjavali. Pomen pa vsekakor ima v vzgojnem smislu, ker se raven delavcev na splošno povečuje, raven zavesti in smisel za pravilno gospodarjenje, za pomen utrjevanja odnosov neposrednih proizvajalcev do upravljanja. V mnogih večjih kolektivih se obdeluje problematika z načelnega gospodarskopoličnega vidika in mnogo bolj prihaja do izraza kritičen odnos do predlogov tehničnega vodstva, ki niso vedno usmerjeni v to, da bi v svojih planih angažirali vse možne kapacitete in notranje proizvodne rezerve; to se je na primer pokazalo v Kidričevem, kjer je tehnično vodstvo postavilo manjši plan, dočim je s pomočjo političnega vodstva izven tovarne in s pomočjo delovnega kolektiva dokazana možnost in tudi izveden večji plan proizvodnje.

Iz te ugotovitve močnejše zavestne politične sile in socialnega sestava delavcev v večjih podjetjih logično slede tudi ugotovitve slabosti, ki se kažejo v podjetjih, ki so jih politična vodstva zanemarila, kjer ni dobrih operativnih voditeljev, kjer je sorazmerno visok procent nekvalificirane delovne sile, oziroma procent pol delavcev pol

— spopolnitev gospodarskega sistema (predpisov) v smislu, ki ga je razložil tovariš Kardelj, to je, da se odstranijo anomalije in luknje v sistemu razdelitve narodnega dohodka, da se odvzre spekulativno pehanje za dobičkom na račun dviganja cen, da se usmerijo in stimulirajo vsi delovni kolektivi in njihovi organi upravljanja na racionalno gospodarjenje, dvigovanje produktivnosti dela;

— zlasti pa v mobilizacijo zavestnih subjektivnih političnih sil, da bi skozi vse organe družbenega upravljanja prišli do izraza socialistični smotri v razvoju naše ekonomike in družbenega življenja v celoti.

Mislím, da je nujno istočasno angažiranje naših sil v vseh treh smereh. Pri tem pa je treba imeti na umu, da je razvijanje kompetenc družbenega upravljanja odvisno na eni strani od normalizacije našega gospodarstva, od stabilizacije tržišča, na drugi od stopnje socialistične zavesti, ki bo prevladovala v organih družbenega upravljanja. Od tega zavestnega faktorja je zlasti odvisen tempo odmiranja državnega administrativnega upravljanja. Mi smo vsi živo zainteresirani, da bi državno kapitalistične oblike s svojim administrativnim upravljanjem čim hitreje izgubljale opravičbo za svoj obstoj. Kako naglo bo potreba po teh odpadkih, je odvisno od stopnje razumevanja interesov skupnosti, od zavestne discipline podrejanosti tem interesom, to je, v koliki meri se bo v naših samo-

metov, ki v podjetju vidijo samo molžno kravo, zanima jih samo, kdaj in v koliki meri se bo delil dobiček. To je zlasti karakteristično za področja Primorske, Dolenjske, Ptujja in Prekmurja. Tu se v veliko večji meri javljajo težnje za uravnilovko, češ, vsi smo enaki, vsi imamo enake želodce. Omalovažuje se delež strokovnega kvalificiranega kadra. V takih okoliščinah in takem sestavu je, seveda vloga direktorjev in tehničnega vodstva odločilna, bodisi v pozitivnem,

Tovariša Stane Kavčič in Miha Marinko

kakor tudi v negativnem smislu, odvisno od ljudi, njihove zavesti in sposobnosti. V takih okoliščinah je položaj in vloga uprave podjetja težavnejši, ker nima opore v konstruktivni kritičnosti delavskega sveta, oziroma mu omogoča samovoljnost in birokratizem, kar seveda slabi sam proces utrjevanja družbenega upravljanja. V večjih podjetjih se tudi hitreje premagujejo razne težave iz odnosov med upravo in delavskim svetom, na primer: uprava železniških delavnic v Mariboru je naletela na odpor delavskega sveta pri prižiganju važnih odločitev brez predhodne konzultacije s kolektivom. Spori med vodilnimi ljudmi se zmanjšujejo in odpadejo, če se ti spori rešujejo s kolektivom.

Se so pojavi, da se s strani delovnega kolektiva in delavskega sveta samega izraža omalovaževanje vloge visoko kvalificiranega osebja. Mislijo namreč, da odločilno vlogo v podjetju igra strokovni delavec in mojster in da more mojster namestiti inženirja. Verjetno more tu in tam dober mojster namestiti inženirja projektanta, zasnovatelja proizvodnje tekočega traku. Skratka, mojster ne more zamenjati visoko kvalificiranih kadrov z nalogo izboljšave tehničnega procesa proizvodnje, v uvajanju novih artiklov proizvodnje, skratka v projektiranju, ki mora temeljiti na daljši perspektivi razvoja podjetja. Na drugi strani moreta direktor ali

upravnih organih razvijala in uveljavljala tista iniciativa, ki bo odražala skladnost neposrednih in skupnih koristi.

Seveda moramo težiti za tem, da (v nasprotju s centralističnimi administrativnimi tendencami) dopolnjujemo in zgrajujemo naš gospodarski sistem v tem smislu, da bi lajšal oblikovanje take iniciative, da bi naše oblike delavskega in družbenega upravljanja imele čim solidnejšo osnovo in okvir za vzgojo socialistične zavesti, da bi na tej osnovi subjektivna politična akcija imela čim večji učinek.

Prehajam, tovariši, na obravnavanje nekaterih primerov naše konkretne stvarnosti.

Na splošno moremo ugotoviti dokajšen napredek, ki so ga naše politične organizacije napravile v preteklem letu v svoji skrbi na organizaciji razširjenih oblik družbenega upravljanja in deloma tudi na usmerjanju njihovega dela. Ze svojčas smo ugotovili uspešno aktivnost naših organizacij v širokih razpravah o bistvu in smislu reorganizacije naših občin-komun in okrajev ter pomena njihovih svetov. Iz poročil okrajnih odborov Socialistične zveze, ki so jih po našem naročilu poslali Predsedstvu, izhaja, da so okrajna vodstva skrbno, vestno in z dokajšnjo kritičnostjo obravnavala to problematiko. Da se ne bi ponavljal, ne bom posebej sumiral karakteristike, ki izhajajo iz teh poročil, marveč bi sproti dajal naše pripombe.

tehnični vodja predstavljati vzgojitelja širšega kolektiva v upravljanju, toda to je odvisno od individualnih kvalitiet, političnih in moralnih (karakternih).

Pri obravnavanju težav tudi ne moremo mimo dejstva, da za te težave obstajajo določeni objektivni pogoji, objektivni za delovni kolektiv, za njegov delavski svet. To so slabosti v našem sistemu. Sistem delitve enega dela dobička na plače poraja običajno mnoge nevsledne pojave in prepire okrog njegove ota-

delitve. Sedanji sistem delitve dohodka povzroča tudi razne težave delavskim svetom. Tako je na primer tako imenovana kategorija dobička v tej delitvi dohodka zadnji dve leti precej odprla pot kapitalistični mentaliteti v delavske svete. V tem sistemu delitve dohodka čestokrat delavski svet vidi samo dobiček in se redkokdaj proti poviševanju cen zaradi večjega dobička, četudi ima to za posledico poslabšanje materialnega položaja samih delavcev. Od tod logično izhajajo pozitivni predlogi in zahteve za to, da bi se uvedel tak sistem delitve dohodka v podjetjih, ki bi prvič: stimuliral vsakega poedina individualno za čim boljše delo; in drugič: razvijal in stimuliral tisto prizadevanost kolektiva za povečanje dohodka, ki je posledica boljše in racionalnejšega gospodarjenja in onemogočal, odnosno destimuliral eventualno zlorabljanje konjunkturnega in monopolnega položaja za neodgovorno poviševanje cen v svrhu spekulativnega okoriščanja.

Neizdelan sistem daje hrano mnogim tehničnim vodstvom podjetij, da se izgovarjajo na težave in podobno. Zaradi tega se ta vodstva ne osredotočajo, da bi analizirala notranje vzroke v podjetjih v neredkih primerih, bodisi da so podjetja v monopolnem položaju kot producenti ali posredniki, gredo neodgovorno na poviševanje cen, da bi pokrili izgubo, ki je nastala zaradi malomarnega poslovanja. Vprašanje dobička igra zlasti v manj-

ših podjetjih in manjših kolektivih socialistične obrti, gostinstva, trgovine, negativno vlogo. Tu delavski svet običajno prikimava spekulantski politiki uprave, ki se v glavnem orientira v monopolni in tržni dobiček.

Težavo za uveljavljanje delavskega sveta predstavlja tudi okolnost, da uprave podjetij dajejo svoje analize in predloge glede gospodarske problematike podjetja v zelo komplicirani obliki. To otežkoča, da bi člani delavskega sveta bili sposobni kritično oceniti te predloge, če so v skladu z našo splošno gospodarsko politično smerjo. Zaradi tega v takih primerih malo ljudi sodeluje v razpravi ali pa so seje prevečkrat formalne, sklepi neprecizni, o njih je treba večkrat razpravljati, ker je prešibka kontrola izvajanja sklepov. Ali pa, da uprava svoje drobne odgovornosti prenaša na odločanje delavskemu svetu, da se izogne odgovornosti za delikatnejše zadeve. S tem pa se delavski svet odvrača od razpravljanja in odločanja o važnejših vprašanjih. Ni še dovolj razširjena praksa, da bi delavski sveti zlasti večjih kolektivov dobili vnaprej na vpogled in proučitev določeno problematiko, da bi na ta način bili pripravljani za bistveno udeležbo v razpravi v delavskem svetu. Ponekod se je že uveljavila praksa, da poedina vprašanja predhodno obdelajo in pripravijo posebne odborniške komisije delavskega sveta in da tudi stvari, ki zadevajo v materialni ali delovni interes kolektiva, predhodno razpravljajo in pripravljajo za sestanke kolektiva.

Lepo število naših velikih in večjih kmetijskih obratov se je v zadnjih letih gospodarsko konsolidiralo, kar je v precejšnji meri pripisati delavskemu upravljanju. Naše objektivne gospodarske težave pa dovajajo celo naša starejša gospodarstva, na primer v Prekmurju, Beltinceh, Gornji Radgoni, Rakičanu, do absurdne situacije, v pomanjkanje delovne sile, in to v predelih, od koder običajno odhaja velik višek delovne sile na sezonska dela. To jih navaja na posebne naruralne datjave in ugodnosti, kar zmanjšuje produktivnost dela, istočasno s tem pa tudi povzroča nerentabilnost posestva. Te naruralne datjave so take narave, da delavec na samem posestvu postaja mali kmet, ker redi po več prašičev, krav in je seveda kot delavec nezainteresiran na zaslužku in na prospehu posestva.

Vsi dosednji pozitivni in negativni momenti so sami po sebi jasno napolilo za naše politične organizacije, na kaj je treba delavske svete angažirati. Sicer so že vsi okrajni predvideli seminarje, pričakujejo pa, da jim nekdo pripravi program, da bi začeli z delom, ker je v celoti dozorelo spoznanje, da je potrebna sistematična ekonomska politična vzgoja. Preusmeritev naše gospodarske politike, kakor je nakazana v zaključkih Izvršnega komiteja in praktičen prikaz stanja in kritika, ki jo je dal v svojem govoru tovariš Tito, morajo biti osnovno napolilo za delo naših organizacij skozi delovne kolektive. Predvidena spopolnitev sistema, kakor jo je nakazal tovariš Kardelj, pa bo ustvarila ugodnejše objektivne pogoje za delo v tem pravcu. Toda brez ozira na vprašanja izpolnitve tega sistema nam je že splošno obravnavanje in utemeljevanje nove gospodarske smeri, ki je potrebna za konsolidacijo našega gospodarstva in s tem podlaga za postopen dvig življenjskega standarda, jasno napolilo, da se v vseh delovnih kolektivih lotimo praktične aktivnosti, ki edino more roditi zelene rezultate.

Družbeno upravljanje v trgovini

Prehajam na probleme teh višjih združenj in trgovine. Ze dolgo se govori in kritizira slabosti in škodljive pojave na področju naše trgovine. Največkrat se išče lek v raznih neekonomskih, administrativnih ukrepih. Ze dolgo se govori tudi o potrošniških svetih kot sredstvu, ki naj bi delovali pri odpravljanju teh različnih nerednosti. Seveda se v tej zvezi običajno misli, da bi bila primerna naloga potrošniških svetov pritiskati na trgovino za zniževanje cen. Jasno, da se tu z raznimi administrativnimi ukrepi in vulgarnimi ekonomskimi koncepcijami ne da doseči stvarnih rezultatov. V tem pogledu tudi potrošniški sveti ne bodo delali čudežev, kar nekateri mislijo. Vendar pa je čas, da jih začnemo organizirati in ustanovljati ter da jim damo potrebno vsebino dela. Puščam ob strani vprašanje, o katerem se že tu in tam

V naših delavskih svetih bi se posledje morali z vso resnostjo lotiti vprašanj racionalnega gospodarjenja, zmanjševanja materialnih stroškov proizvodnje, smotrne organizacije delovnega procesa, ki zahteva tako razmestitev delovnih mest, kjer bo sleherni delavec mogel dati polni učinek svojemu delu. Kolikor bo plačni sistem zboljššan, toliko bolje, toda že danes je podana možnost, da bo vsak delavec stimuliran na čim večji produktivnosti, seveda če so norme realno postavljene. Če so naše politične organizacije dale pravo predlobo o realnem izhodu za zboljšanje življenjske ravni, tedaj je treba tudi odkrito pokazati na vse pomanjkljivosti, ki jih najdemo v vsakem podjetju na vsakem koraku, ki nas ovirajo na tej poti. Tu je izredno važno, da imajo naše politične organizacije in tudi uprave podjetij ter delavski sveti pred očmi, katere so osnovne sile v podjetju, na katere se je treba opreti v izvedbi vseh teh ukrepov. Če pa v samem podjetju iz kakršnega koli razloga ni teh sil, potem je stvar organov družbenega upravljanja na občini in okraju, da se vmešajo v stvar. Mi moramo tako znotraj podjetja kakor z vodilnih mest družbenega upravljanja okraja in občine delati na tem, da se bodo v našem gospodarsko političnem življenju praktično utrjevali socialistični odnosi, ki ne trpe ne profitariskega lokalnega egoizma na račun skupnosti, ne birokratskega komandiranja ali administrativne distribucije, ki ruši ustvarjalno iniciativo in interes za družbeno upravljanje. Problematike, ki naravnost kliče po praktičnem reševanju, je toliko, da imajo uprave in delavski sveti podjetij lahko polne roke dela.

Zakaj ne bi v delavskih svetih formirali posebne komisije na primer za pregled materialnega poslovanja v podjetju, ki bi odkrila malomarnost v razpolaganju s surovinami, v neopravičljivih izdatkih na konto materialnih stroškov proizvodnje in podobno. Ali komisije, ki bi pretresla organizacijo delovnih mest, pripravila predlog za racionalnejši proces proizvodnje in s tem v zvezi racionalnejšo razmestitev vse zaposlene delovne sile v podjetju. Ta Komisija bi lahko v sodelovanju z odgovarjajočimi organi okraja ali občine, zlasti pa z organi vertikalnih združenj, pretresla možnost kooperacije z različnimi drugimi podjetji za spopolnitev asortimenta proizvodov, da bi razpoložljiva proizvodna sredstva (stroji) bila polno izkoriščena. Nadalje, zakaj ne bi formirali posebno grupo, organ ali evidenco službo, ki bi ugotavljala produktivnost dela, ki bi dala predloge za korekturo pravilnikov o normah, plačne kvalifikacije v svrhu večje stimulacije delovne sterilnosti.

Misliti je treba na potrebo vertikalne organizacije take evidencne službe za upravljanje produktivnosti dela po posameznih panogah industrije pri ustreznih industrijskih in drugih združenjih ter zbornicah. To bi ustvarilo koristno tekmo za splošen dvig produktivnosti dela. Omogočilo bi ugotavljanje realne podlage, na katero bi se moral orientirati nivo plač in norm. To bi efektivno služilo odpravljanju današnjih škodljivih šablone enakih plač po času in formalni in čestokrat »papirnate« kvalifikaciji, ki se ne ozira na stvarni delovni učinek.

Obe ti dve liniji — racionalizatorsko-tehnična in produktivnost dela — potrebujejo vertikalno organizacijo in tem svrham namenjene inštitute, zavode ter evidencne in agencijske službe. Občina in okraj seveda tudi ne moreta biti dezinteresirana na tem — toda o tem kasneje.

S SEJE GLAVNEGA ODBORA SOCIALISTIČNE

(Nadaljevanje s 3. strani)

individualnost, iščoč zveze le v vertikalni povezavi, kadar to odgovarja interesu podjetja.

Zato je tu še povsem odprt problem politično socialnih odnosov med podjetjem in občino oziroma okrajem, odnosno med delavskim svetom, poedinimi njegovimi komisijami in ljudskim odborom, oziroma poedinimi njegovimi sveti ali komisijami. Deloma je temu vzrok nezadostna izdelanost gospodarskega in družbenega sistema, predvsem pa premajhno politično subjektivno stremenje, da se ti odnosi utrdijo. Tu pa bodo sveti in komisije za delovne odnose gotovo igrali pomembno vlogo. Ti ne le, da bodo razpravljali o delovnih pogojih, zaščiti pravic iz delovnega razmerja, o samovolji uprave in nedisciplin delavcev in uslužbencev itd., temveč se bo porajala iniciativa za snovanje primernih institucij in služb za spopolnitev plačnega sistema, za izdelavo metode v svrhu evidentiranja in primerjavo produktivnosti dela. Tu bi že morali kreniti od običnega razpravljanja k praktični organizaciji in aktivnosti, o čemer sem že prej govoril. Tu bodo družbeni organi okrajev in občin poleg vertikalnih industrijskih združenj in zbornic, morali odigrati svojo vlogo.

Ožina in poenostavljanje organizacije svetov v ljudskih odborih izvira iz površnosti, nepoglobljanja v pestrost problematike. Čim se le malo bolj poglobimo, čim spoznalno, da imajo sveti za delovne odnose reševati izredno akutno tematiko v večini naših, zlasti industrijskih krajev. Zato ona nujno zahteva posebno obliko za razpravljanje in pripravo predlogov.

Sveti za socialno politiko in sveti za zdravstvo imajo sami po sebi jasno določeno drugo področje, ki tudi še ni v zadostni meri zajeto in zahteva večjo razčlenjenost, pritegnitev širšega kroga ljudi, boljše in temeljitejšo pripravo predlogov in s tem tudi večjo aktivizacijo za oživotvornjanje sklepov, kot so na primer vprašanja zaščite matere in otroka, službe za napredek gospodinjstva, skrb za družine z bolniki, skrb za onemogle, ki so žrtve brezdušnega odnosa svojcev, vzgoja in mere za povečanje higijene, pomoč zdravstveni službi itd. Za vsa ta in taka vprašanja ni vedno in samo vprašanje budžetskih sredstev, marveč mobilizacija moralne skrbi, moralni in administrativni pritisk, da stroške na primer za onemogle nosijo svoji po njihovi moralni dolžnosti in gmotni sposobnosti, stvar organizacije in vzgoje. Ob teh in takih vprašanjih se ne bom za držal, o njih je pri nas večkrat govorila. Zlasti Zveza ženskih društev podvzema zanimive iniciative, koristne praktične akcije.

Tu mimogrede omenjam, da poročila z več okrajev govore, da so v največji meri žene v svetih, odborih in komisijah tiste, ki prinašajo praktične predloge in iniciative in bi že zaradi tega zaslužile številnejše zastopstvo v teh organih. Doslej je njihovo zastopstvo primarno samo v hišnih svetih, v organih za zaščito matere in otroka, v socialnih ustanovah in za predšolske otroke in to v osnovnih ustanovah, v organih navzgor pa se število žena naglo zmanjšuje.

Dalje je zelo karakteristična ožina, ki se kaže pri ljudskih odborih v odnosu do svetov in komisij za urbanizem. V tem pogledu se očitno kaže ali nekakšen odpor, vsekakor pa veliko nezanimanje za oblikovanje naših naselij. Tu ni, rekel bi, nikakvega pojmovanja o gospodarski, oblikovni in socialno politični škodi, ki nam jo to zanemarjanje povzroča. To lahko trdim na osnovi dejstva, ko je že pred dvema letoma izšla republiška uredba, katere namen je bil, zavreti divje gradnje, zaščititi agrarne površine, promet na cestah, onemogočiti raztegnjena naselja ob njih in zadolžiti okraje, da izdelajo osnovne koncepte urbanističnih načrtov za vse kraje ob prometnih žilah, ki bi jim služili za orientacijo pri usmerjanju in reguliranju stanovanjske in celotne komunalne izgradnje. Te uredbe pa nihče ne upošteva. Naši okrajni in občinski ljudski odbori tolerirajo in celo goje stihijo v gradnji stanovanj, zlasti privatnih, ker gledajo na to samo s stališča pridobivanja stanovanjskega prostora, ki ga ta samostojna, nekontrolirana, z ničemer usmerjena iniciativa ustvarja. Nič pa ne mislijo na gospodarske, komunalne, prometne, socialne, politične probleme, ki se s tem odpirajo. Naša politična vodstva po okrajih niso ničesar pokrenila na ponovne intervencije.

Agrarne površine se drobe in se izgubljajo spričo razsejane gradnje hišice po plodnih agrarnih površinah. Pogledite samo Savinjsko dolino ali Ljubljansko kotlino. Od Celja do Zalca (ozi-

roma Sempetra) ni več ravno polje, ampak ena sama dolga vas ob glavni cesti. V Domžalah so ob rekonstrukciji ceste speljali izven naselja, da bi ne bil oviran promet, danes je ona tako rekoč že zazidana. Promet pa narašča, še hitreje pa bo naraščal z nadaljnjo konsolidacijo našega gospodarstva. Po naših okrajih in občinah nihče ne misli na posledice. Že danes je jasno, koliko smo zamudili samo zadnje dve, tri leta. Cela vrsta vprašanj nas bije po glavi, varnost prometa, stroški, ki jih bo imela skupnost, ko bo treba reševati vprašanja komunalnih sanitarnih naprav, kanalizacije, vodovoda itd. Zlasti nihče ne vidi politične škode, ki jo taka razsejanost naselij ima, ko se nam zaradi te razsejanosti množe tiste težave, ki jih imamo danes v naših kmetijskih predelih. Nam se danes že očitno kaže, da mnogo hitreje napreduje zavest skupnosti, smisel za skupno reševanje raznih vprašanj v strnjenej naseljih, za razliko od prebivalstva, ki živi razsejano in odvojeno od strjenih naselij. Formiranje družbenega človeka napreduje neprimerno hitreje v strnjem naselju kot v okolnostih izolirane hišice, kjer se formira miselnost privatnega lastnika: »Moja hišica, moja svoboda, drugo me pa nič ne briga.« In končno, če govorimo o estetski plati: s tako neregulirano gradnjo se kvira lepota pokrajine, ki nam tudi ne bi smela biti deveta briga. Zato so tu nujno potrebni ukrepi, ki bi podvržli disciplini graditelje hiš v skladu z ekonomskimi, komunalnimi, prometnimi, agrarnimi, estetskimi in socialno političnimi interesi naše lokalne in širše skupnosti. Zeleti je, da se čim prej z drugimi ukrepi prepreči, da ne bo potrebno podvzeti ostrejših zakonskih ukrepov proti tistim, ki divje grade, tistim, ki tolerirajo to divjo gradnjo, ki ji dajejo potuho s strani organov okrajnih in občinskih ljudskih odborov. Treba bo odrediti določene ostreje sankcije, da se ta stihija onemogoči. Vsaka občina mora čim prej izdelati perspektivni urbanistični načrt, ki bi postavil orientacijo in okvir nadaljnji stanovanjski in komunalni izgradnji. To zahtevajo ekonomski, politični in tudi razni drugi momenti in koristi. Sveti za urbanizem pa imajo tudi neposredne in važne naloge.

Se o skrbi političnih organizacij za organe družbenega upravljanja v podeželskih občinah in v kmetijstvu. Občinske organe družbenega upravljanja je treba usmerjati, da posvečajo svojo pozornost in skrb gospodarskemu poslovanju kmetijskih zadrug. Za občinske ljudske odbore v podeželskih občinah so kmetijske zadruge prav tako važne osnovne gospodarske organizacije kakor tovarne v industrijskih krajih in mestih. Z dobrim in pravilnim poslovanjem teh zadrug bomo dosegli, da bo kmetijska proizvodnja prav tako donosna kakor industrijska, zlasti pa, da se bodo prek njih razvijale in utrjevale gospodarske pozicije za socialistične odnose tudi na vasi. Te temeljne ekonomske podlage ne smejo naša politična vodstva v občinah izgubljati izpred oči, če hočejo imeti pravilno orientacijo v usmerjanju družbenih organov upravljanja na vasi. Občinski ljudski odbori, posamezni njihovi sveti, krajevni sveti, bodo na ta način v stanju dati koristne iniciative za posamezna vprašanja gospodarstva in drugega družbenega življenja na vasi.

Zbori volivcev bodo uspešni, v kolikor bodo krajevni sveti iniciativni v tej smeri. Tudi tu velja razvijati razne oblike komisij, odborov, v katere je pritegovati čim večje število ljudi k razpravljanju za reševanje številnih vprašanj, ki so na vasi pereča. Na ta način bomo gojili duha kolektivnosti in se uspešno spopadali z individualističnimi ambicijami in tendencami vaških veljakov, slabili njihove pozicije in krepili zadržno misel. Tu je treba biti

gibek in ne misliti samo na stalne svete in komisije, marveč tudi na razne »ad hoc« formirane grupe odbornikov ali državljanov za pretresanje poedinega konkretnega problema najsi bo, da se ta problem nanaša na nek vodovod, na elektriko in podobno, ali pa na probleme s področja socialnega skrbstva ali šolstva. Za reševanje vprašanja namakanja ali osuševanja, nekkih gospodarskih objektov kot so skladišča, obrati za konzerviranje ali predelavo kmetijskih pridelkov, razne obrti, je potrebno angažirati aktivnost skozi kmetijsko zadrugo. V kmetijski zadrugi je treba prav tako razvijati iniciativo in oblike, v katere se da pritegniti čim več ljudi za razpravljanje in reševanje takih konkretnih praktičnih vprašanj. Čim večja bo iniciativa skozi te najrazličnejše oblike, tem večji bodo tudi stvarni praktični politični uspehi. Čim večja bo

pestrost teh praktičnih gospodarskih iniciativ, tem večje bo zanimanje kmetov za tako neposredno njih dotikajoča se družbena vprašanja. Rasla bo njihova samozavest kot koristnih družbenih proizvajalcev, da bodo sami začeli lomiti s svojimi ukoreninjenimi tradicijami. S tem bodo naše organizacije na vasi dosegle neprimerno več kakor pa z neprimerno izbranim predavanjem, kateremu njihova miselnost ni dorasla. Potrebno je iskati in istočasno razširjati drobne oblike družbenega upravljanja in tako mobilizirati množico ljudi na praktično izvajanje naše politike, reševati praktične probleme na osnovi racionalnega koriščenja sredstev in mobilizacije dopolnilnih sredstev. S tem bomo veliko prispevali k smislu za organiziranost in disciplino državljanov in za izvajanje družbenega pritiska proti anarho-individualističnim in reakcionar-

nim tendencam.

Za zaključek: naše politične organizacije, Socialistična zveza in Zveza komunistov morajo biti politična baza družbenega upravljanja. Največji del njihovega udejstvovanja, zlasti za vse praktične in aktualne naloge, mora biti usmerjen skozi organe družbenega upravljanja. Socialistična zveza v občini, v mestu in na vasi ne sme biti v pogledu kadrovske politike v organih družbenega upravljanja ne ozko sektaška, niti indiferentna, da bi prepuščala volitve spontanemu, anarhičnemu delovanju demokracije. Vsa naša splošna in konkretna politika pa je zbir praktičnih akcij. Naloge so dejansko ogromne. Mi smo že napravili bistven prelom s staro metodiko političnega akcijsko-kampanjskega dela. Imamo še sicer opravka z birokratizmom, s samovoljo, ki obstaja zlasti še v gospodarskih organizacijah in

njihovem vodstvenem kadru in v cehovskih tendencah na prosvetnem in zdravstvenem področju. Toda te pojave bomo zlomili in onemogočili predvsem s smotrnim političnim delom skozi organe družbenega upravljanja. Nimamo več pojavov, bi dejali, birokratizma v vodstvu naših političnih organizacij. Nasprotno, mislim, da smo ponekod celo preveč onemogočili naša politična vodstva za uspešno izvrševanje obširnejših in težjih nalog, ki so danes pred njimi. Zato danes ne pomeni vračanje na staro metodo, če se tu in tam pokaže nujna potreba in koristnost vzdrževati funkcionarja, ki bo učinkovito pomagal političnemu usmerjanju raznih oblik družbenega upravljanja in to potrebo uresničil. Danes smo te družbene oblike upravljanja že toliko razvili, da one same po sebi otežkočajo vračanje na stare metode političnega dela.

IZ RAZPRAVE O REFERATU TOVARIŠA MIHE MARINKA

Dr. Jože Potrč: Delavsko upravljanje — ena izmed največjih pridobitev v družbenem procesu

V diskusiji bi začel s konferenco komunistov za Bežigradom. Nek tovariš je tam dejal, da če bi Narodna banka in mislim tudi naša carina napravili nek ukrep, da bi bilo v hipu pri nas bolje. Vidite, da nimamo opraviti samo z malodušjem, ampak tudi z globoko vero, da se da marsikaj z lahkoto napraviti. Vprašanje je le, če je tisti prav zagrabil in če je imel perspektivo.

Glede malodušja, o katerem je že govoril tov. Marinko, bi spregovoril še nekaj besed z druge strani. Nekateri podcenjujejo vse, kar se pri nas dela, češ da gre za »grajzlarijo« in za majhne zadeve v tovarnah, kjer delavci morda rešujejo nekatere manj važne stvari. Ne vidijo, da gre tu v resnici za enega največjih pojavov v družbenem procesu, ki nima pomena samo za nas, ampak za ves svet. Pred nekaj dnevi sem čital, da imajo tudi na Norveškem delavske svete z izrecno pripombo, da je karakter teh delavskih svetov posvetovalen, da torej niso organi, ki upravljajo, katerim mora direktor podajati račune, ampak imajo samo ob državnem ali privatnem gospodarstvu posvetovalno pravico. Zaradi tega mislim, da je potrebno, da se malo dalje zadržim pri tej malodušnosti. Danes se na razne načine ugotavlja — to je samo ena od teh teorij, samo en pojav tega malodušja — češ, bolje bi bilo, če morda ne bi imeli delavskega upravljanja, ono je krivo vseh težav. To vidimo tudi pri drugih vprašanjih, vprašanje žena, vprašanje mladine, da menijo, da bi bilo bolje iti malo nazaj, da imamo n. pr. preveč demokracije. Prav zaradi tega sem se oglasil k besedi, da pokažem še z nekaterimi dejstvi, da je ta borba, ki se je začela leta 1950, res velika stvar. Mislim, da ne bo naprečno, če spomnim, da je leta 1949 pri nekem posvetovanju agit-propa iz vse Jugoslavije nek tovariš, ki je bil pozneje član zvezne vlade, menil, da bi začeli demokratizacijo v Jugoslaviji pri notranjem oddelku, to je pri policiji. Veste pa, da se je začela leta 1950 manifestirati druga pot, to je, da smo začeli pri demokraciji v tovarni, ki se imenuje tudi gospodarska ali industrijska demokracija, to je pri proizvodnih odnosih, kar mora imeti po našem pojmovanju za posledico tudi spremembo vseh ostalih družbenih odnosov. Jasno je, da

smo samo tako prijeli stvar na pravi strani, da smo začeli s proizvodnimi odnosi, kateri so, kakor je rekel tov. Marinko, šola ogromne večine naših delovnih ljudi v tisti odgovornosti, brez katere ne bi bilo socializma, brez katere nista mogoča poglabitev in napredek demokracije.

V tej zvezi bi opozoril na to, da je seveda taka ogromna in velika naloga nujno povezana s težavami, da nujno naletimo na ovire, proti katerim se je treba boriti. Na konferenci ZK sem videl tudi, da se je popolnoma jasno manifestiralo malodušje pri tistih ljudeh, pri katerih moramo pričakovati največ razumevanja, največ vere v našo pot, tako da je potrebno, da naši ljudje dobijo čim širšo razgledanost in tudi znanstveno utemeljeno perspektivnost tega procesa. Zato sem se odločil tudi to pokazati na primeru, ki pri nas ni poznan. Dobil sem v roke brošuro, ki jo je izdala Mednarodna federacija svobodnih sindikatov, ki je dala Jugoslaviji, lahko rečem, blesteče priznanje. Brošura piše, da v vzhodnem bloku ne more biti govora o delavskem upravljanju, ker sindikati niso svobodni. Za Jugoslavijo pa pravi, da je tu kompromis med državnim in delavskim kontrolo. V tem lahko vidimo samo priznanje, ker je popolnoma jasno, ko po vsem svetu države posegajo v gospodarstvo — smo pač v taki fazi — da pomeni v tej fazi vsaka delavska kontrola napredek. Če je pa že delavska kontrola tako daleč, da začena državno kontrolo, ali kot mi pravimo — administrativno fazo — preraščati, potem je že dosežen

zelo velik napredek. Popolnoma je jasno, da država s svojo administrativno funkcijo ne more odmeti preko noči, ampak so za to potrebni ogromni napor. Državne organe je treba z nečim nadomestiti in to je pri nas delavsko upravljanje, ki seveda s prvimi nekaj leti ne more biti že na ne vem kakšni višini. Po-

polnoma jasno pa je, da vsaka izkušnja prispeva k pospeševanju tempa, s katerim se to upravljanje razvija. Lahko rečem, da sem bil prav impresioniran, ko sem izvedel, da so v vzhodnem bloku pojavi v notranjem razvoju, ki lahko podprejo naše prepričanje, da smo na popolnoma pravilni poti in da so težave, ki se na tej poti pojavljajo, nujno neizogibne in jih je treba samo premagovati. Leta 1954 so sindikati SZ sklenili na kongresu, da se je treba boriti za sindikalno demokracijo in

proti vsakemu birokratizmu. Ne dvomno je tudi pojav v borbi za ekonomsko demokracijo in s tem tudi za socialistično demokracijo.

Razen ekonomske in socialistične, dalje zadružne, kmečke demokracije in celo formalne demokracije imamo torej tudi sindikalno demokracijo. Vsako demokracijo spoštujem, če le ima kaj vsebine. Če je vsebina taka, da velika večina delovnih ljudi odloča, je to gotovo napredek. Tako imajo tam delavci pravico kritizirati svoje direktorje, ali kakor jih imenujejo v SZ delodajalce, vedno bolj in bolj. V mednarodnem svetu se misli, da je to napredek. Prepričan sem, da je vsak korak na tej poti napredek, če se ne razume pod demokracijo neko anarhično demokracijo. Če prevzemajo delavci v tovarni na svoja ramena odgovornost, je to že velika stvar. Imamo pa primere — to so seveda začetne slabosti — da delavski svet vsemu prika, kar reče direktor. Včasih si da direktor izglasovati sklep od delavskega sveta, da ta nosi formalno odgovornost, čeprav se sam v stvar ni poglobil. To nas ne moti, ker se je treba boriti, da bodo delavci dali tem svetom vsebino, a ta vsebina je drobno pozitivno delo, tisoč in tisoč dejanj, drobnih korakov. Šele to skupaj dá napredek v socialistični demokraciji. Nasproti takemu realnemu gledanju imamo pojave — neke iluzije, katerim se ljudje predajo, da je treba napraviti samo neke vseodrešilne sklepe in bo v hipu vse bolje. Mi menimo, da v hipu ne more biti nič bolje. Ko smo rešili kolikor toliko vprašanje bazične industrije, da gremo lahko sedaj na proizvodnjo lahke industrije in konsumnih artiklov, vemo, da tudi to ne bo doseženo čež not, ampak z velikimi napori. Naše zavestne sile, posebno komunisti, se morajo zavediti, da je največja odgovornost na zavestnem faktorju. Čim več bomo delali, tem več bomo ustvarili.

France Popit: Najti moramo vse načine, da družbeni sistem upravljanja do kraja izvedemo in razvijemo

Hotel bi navezati neke stvari na izvajanje tov. Potrča in na trditve, ki so bile izrečene v samem referatu. V prvi vrsti mislim tu na nekatero bojazni, ki se pojavljajo pri nas pred upravljanjem delavskih svetov v produkciji, češ da je zaradi naše zaostalosti in neurejenosti prezgoden čas, da se da delavcem podjetja v upravljanje, kar pa je po mojem mnenju ravno nasprotno. Sam sistem delavskega upravljanja in sistem, kakor ga uvajamo pri nas, je namreč primersel v naša podjetja nov element. Dosedaj se je podjetje smatralo predvsem kot ekonomsko tehnična kategorija brez družbenega faktorja. Mislim pa, da je prav to dejstvo, oziroma da je prav ta činitelj, da smo uspeli uvesti družbeni način upravljanja v naše družbeno gospodarstvo, pomemben zgodovinski korak in zgodovinsko rešitev, ki se danes postavlja pred družbo.

Te stvari vidimo tudi, kadar gledamo težave, ki jih imajo danes zelo razvite industrijske države. Vidimo, da je tam razvoj produktivskih sredstev pravzaprav že prerasel obstoječe družbene odnose in da iščejo novih poti in izhodov za upravljanje podjetij. Mi vidimo, da je prav ta porast proizvodnih sredstev nekako eklatantno, spričo novih

industrijskih metod proizvodnje, postavlja vprašanje družbenih sprememb in hkrati vprašanje vodenja podjetij. Posledica te nujne je zagata, v katero je prišlo gospodarstvo v teh razvitih industrijskih državah, tako da so začeli iskati izhod v organiziranju in uvajanju tako imenovanih človeških odnosov, delni delitvi dobička pa do mednih obrisov soupravljanja v podjetjih, ki naj bi ublažila družbena nasprotja. Zato, da bi rešili vprašanja, ki niso več samo ekonomsko-tehnična, ampak predvsem družbena.

Če pogledamo, kako stoji stvar pri nas, potem vidimo, da ima naš sistem prav to prednost, da imamo tu družbeni karakter upravljanja s podjetji, da pa je naša slabost v tem, da imamo ob najnaprednejšem sistemu upravljanja z družbenimi sredstvi, opravka z zelo zaostalimi, prvotnimi formami klasičnih kapitalističnih metod proizvodnje. Imamo opraviti z nasprotjem med najnaprednejšim družbenim načinom upravljanja na eni strani, na drugi strani pa z ostanki zaostalih produktivskih metod, ki se jih je v začetku posluževal klasični kapitalizem in katero smo podedovali.

Naša podjetja so neurejena in neorganizirana in je zato po mojem mnenju treba predvsem, če

hočemo reševati vprašanje urejenosti podjetij in večje produktivnosti, iznajdi iz sedanjega sistema družbenega upravljanja s podjetji, ne pa v prežvečenem administrativnem načinu upravljanja gospodarstva. Razumljivo je, da stari administrativni sistem ni mogel rešiti tega problema, temveč da samo sistem, ki ga imamo sedaj — sistem družbenega upravljanja — lahko pomaga rešiti problem organizacije podjetij in preko organizacije podjetij tudi proizvodnosti, ki je pogoj za večje blagostanje. Zunaj naših meja se zelo jasno zavedajo, da moderno organizirano podjetje lahko neposredno vpliva tudi na samo produktivnost, zato posvečajo temu problemu ogromno pozornosti. V stremljenju, da rešijo organizacijske probleme podjetij, se je v razvitih industrijskih državah razvilo niz področij, razvili se je industrijska psihologija, sistem izobraževanja kadrov, skratka — cela vrsta področij, ki zasledujejo vse probleme, ki so s tem v zvezi in jih skušajo reševati. Zato nam ne ostaja pot nazaj, temveč naprej. Treba je samo, da družbeno ureditev, ki jo danes imamo, in najnaprednejše oblike upravljanja s podjetji povežemo s tehničnoznanstvenimi izkušnjami s področja vodenja podjetij, ki jih je dosegel kapita-

Tovariši Janez Vipotnik, Ivan Maček in Janko Rudolf

ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

listični svet. To so seveda stvari, ki jih ni mogoče reševati samo z različnimi ekonomskimi ukrepi. Mislim tu na ureditev organizacije dela v podjetjih — in menim, da je treba poleg ekonomske stimulacije voditi tudi zavestno akcijo in videti tisti zavestni faktor, ki se bo nujno moral spoprijeti z zaostalimi produkcijskimi metodami v podjetjih v naših družbenih pogojih. To pa so drugačni pogledi naših vodilnih ljudi v podjetjih.

Danes so naši vodilni ljudje v podjetjih — tu mislim predvsem direktorja — prepričani bolj ali manj samim sebi. Razpolagajo z izkušnjami, ki so jih pridobili po osvoboditvi, pri čemer je treba reči, da naši direktorji niso podedovali niti izkušnje starih kapitalističnih direktorjev, in tudi če bi jih, bi to spričlo današnjega sistema upravljanja ne bilo prikladno za današnje stanje, ker je takratno vodenje podjetij bilo v povsem drugačnih pogojih. Hočem reči, da naši vodilni ljudje v podjetjih niso imeli možnosti, da bi se seznanili z znanstvenimi načini reševanja organizacijskih problemov v podjetjih, čeprav ima navsezadnje vsako podjetje svoje zakonitosti, s katerimi je treba računati, ki pa se ne morejo reševati iz rok v usta, temveč je tu potrebna sposobnost in znanje obvladovanja vseh zakonitosti. Za napredne poglede na organizacijo proizvodnje pa je seveda potrebna tudi preorientacija v mišljenju in delu naših vodilnih ljudi v podjetjih vzporedno z organizacijskim izpopolnjevanjem podjetij.

Vzemimo za primer samo vzgojo naših vajencev. Ta vzgoja je danes še prav tako, kakor je bila pred sto leti, ko so pričeli s prvimi vajenskiimi šolami, ki so vzgajale vajence za obrtno proizvodnjo, čeprav imamo danes tehnično moderno industrijo.

Poglejmo še nadalje vprašanje samega vodenja podjetij in njihovega formiranja, zlasti pa vprašanje kooperacije. Za naša podjetja je zlasti značilno, da so izolirana, da životarijo vsako za sebe počenjajo neko avtarkijo,

ki je bila morda potrebna v času administrativnega socializma, ko je sleherni podjetje do zadnje podrobnosti napravilo vse samo. Vztrajanje na takih pozicijah pa danes po mojem mnenju ne more koristiti razvoju produktivnosti in rešiti naše gospodarske situacije. Kajti rešitev iz te situacije

je samo v množični proizvodnji. Če hočemo organizirati množičnost proizvodnje, potem te ni mogoče organizirati samo v kraju enega podjetja, ampak je tu potrebno vzdrževanje več panog in to v vsaj državi, to še zlasti danes, ko vidimo, v kakšnem obsegu se vsi kooperacija in specializacija dela v svetu.

Pri nas pa imamo, rekli bi, opraviti z drobno buržoazno ali obrtniško mentaliteto, ki misli, da je vsako podjetje svet zase in nismo v stanju izvršiti kooperacije niti v takih vejah industrije, kjer je kooperacija hitro mogoča. Vzemimo n. pr. kemično industrijo, kjer hoče vsaka tovarna od osnovnih surovin do zadnjega derivata izdelati vse, čeprav bi bilo mogoče te stvari na osnovi kooperacije drugače urediti. Mislim, da je mentaliteta naših vodilnih ljudi v podjetjih zelo omejena le na svojo tovarno in nismo prišli niti tako daleč, da bi videli celotno vejo proizvod-

nje, da bi videli celotno Jugoslavijo, kaj šele svet, ki postaja vedno bolj ena sama ekonomska celota. Potrebno pa je, če hočemo kreniti naprej, da vidimo naše gospodarstvo v celoti in ga tudi obravnavamo v tem okviru.

Res je, da danes podjetja nimajo neke posebne ekonomske stimulacije za reševanje vprašanj organizacije proizvodnje. S plačnim sistemom smo sicer do neke mere rešili nagajevanje posameznikov in njihovo večjo stornilnost, nismo pa uspeli zainteresirati podjetij za štednjo materiala, za racionalizacijo proizvodnje itd. So pa tudi drugi razlogi, ki ne dovoljujejo, da bi se stvari začele na tak način urejevati. Tu mislim predvsem na neurejenost tržišča. Če bi bilo tržišče urejeno, bi to moralo vplivati tudi na organizacijo proizvodnje v podjetjih. Tako pa se srečamo s slabo kvaliteto blaga, z nizko proizvodnostjo, z drago proizvodnjo itd. Ker imamo opravka z neurejenim trgom, zato te stvari ne gredo na bolje. S tem pa seveda nočem reči, da je treba čakati, da se bo trg uredil in da bo šele urejen trg rešil to vprašanje. Tu mislim na oboje. Na eni strani na organizirano produkcijo, večjo produktivnost in tudi kvalitetejše delo, ki lahko vpliva na neurejeno tržišče, in obratno, čim bolj se bo tržišče urejalo, toliko bolj se bo popravila tudi organizacija dela v podjetju. Seveda pa ni mogoče to prepustiti neki stihiji, temveč morajo vsa naša prizadevanja iti v to smer, da z vzgledj in aktivno akcijo vplivamo na to, da se stanje čim prej popravi.

Te stvari sem hotel povedati glede na vprašanje, ali naj gremo na stari administrativni sistem upravljanja v našem gospodarstvu ali naj dajemo razvijamo obstoječi sistem. Mislim, da je jasno in v našem interesu, da najdemo vse načine, kako bomo ta družbeni sistem upravljanja, do katerega smo prišli, ki je tudi najnaprednejši — do kraja izvedli in razvili, pri tem pa odpravili vse slabosti v metodi proizvodnje, ki se vlečejo še iz kapitalistične preteklosti.

ki bodo vedeli, da delajo za skupnost, da delajo za nas vse in ki bodo imeli interes obnašati se pri delu in povsod tako, kakor se spodobi. Se nekaj bi povedal. To sem že nekajkrat. Takrat sem prvič izrekel, da malo terorčka ne bi nič škodovalo. Mi si mislimo, da bo naš delavec imel čut zavestne discipline. Na to bomo še dolgo čakali, tovariši. Disciplina je disciplina in preden bomo imeli delavce, ki bodo sami disciplinirano delali, bo poteklo še precej časa. Minute in

ure in meseci, ki so izgubljeni v naših tovarnah, nam ogromno škodujejo. Če pomnožimo deset minut, ki jih minimalno izgubi vsak delavec v tovarni na dan, z delovnimi dnevi v letu, bomo videli, kako ogromno časa je izgubljenega in kako ogromno bi se dalo v tem času narediti. Mislim, da ne bi bilo nič napačnega, če bi v tem pogledu prisilili našega delavca na disciplino. Jaz bi bil prvi, ki bi se postavil v službo prisiliti ga: to moraš narediti! Družba te ne plača

zato, da kadiš, družba te ne plača zato, da se deset minut pred koncem dela začneš oblačiti, družba te ne plača zato, da prideš dve ali tri minute prepozno na delo, družba te ne plača zato, da hodiš kadit med delom in zraven še klepetas in še drugim jemlješ voljo do dela, ampak družba te plača, da delaš osem ur. V teh urah bomo sicer humani s teboj, dokler sam ne boš znal biti human s seboj. To so stvari, ki jih bomo morali začeti uporabljati.

Miloš Ledinek: Ne zanemarjajmo skrbi za kadre

Tovariši predsednik je govoril o vprašanju odgovornosti za vzgojo kadrov. V tem vprašanju je zelo važna stvar vzgoja vodstvenih kadrov v naših podjetjih in ustanovah. To vzgojo smo priložno zanemarjali, mnogo bolj kakor pa vzgojo samih delavcev v delavskem upravljanju v podjetjih. To se vidi zlasti takrat, kadar so razpisana mesta, kadar dajemo konkurz, kdo vse se na to javi. V centrih ta konkurz še nekako uspe. Na periferiji pa vidimo, da se ra konkurz javijo vsemogoči ljudje. Popuščanja v vzgoji ljudi, zlasti odgovornih ljudi v naših podjetjih, ki morajo dobiti tudi odgovornost v izvajanju zakonitosti. Te odgovornosti za kadre, ki pade na politične organizacije, ne bi smeli več zanemarjati. Ne gre tu za neke posebne tečaje, šole, ampak, da bi morale politične organizacije voditi brigo za kadre, usmerjati skrb za kadre v politični gospodarski smeri, da zagotovimo kader za odgovorna mesta, ljudi, ki bodo resnično razumeli smisel naše socialistične graditve. Imamo tudi primere, zlasti v bolj oddaljenih okrajih, da se razpiše vodilno mesto, potem pa prepusti stihiji, kdorkoli zaprosi, se ga nastavi, ker drugače ni. Politične organizacije, sindikati, upravni organi, ki razpiše konkurz ne vodi nobene skrbi o tem, da bi nekoga zainteresirali, da prosijo za dotično mesto. Vse se prepusti slučaju, da prosil, kdor hoče. Tako vidimo v trgovskih podjetjih, dalje manjših podjetjih, da so tu ljudje, ki so bili že na raznih odgovornih mestih, tam bili odpuščeni, pa jih zopet tu postavijo na odgovorno mesto. Pozneje pa zvemo, kako je bilo z njim, kakšne odnose je imel, da je bil udeležen v gospodarskem kriminalu itd. V podjetjih, zadrugah, šolah, zdravstvenih ustanovah je treba usposobiti ljudi, ki bodo politično zreli, da bodo lahko izvršili zelo važne naloge, da bodo strokovno in politično razvijali delavske svete poleg sindikata in političnih organizacij, da jim bo razumljiv sistem delavskega upravljanja in da bodo prišli organi delavskega upravljanja tudi do izraza. Politiki dviganja vodilnih kadrov v ustanovah, oziroma na nekem področju bi morala socialistična zveza in Zveza Komunistov posyettiti večjo pozornost.

doprinesti, da bodo prišli organi družbenega upravljanja resnično do izraza, tako da bodo, ko zapuščajo sejo, lahko rekli, da so po svoji volji samovoljno odločili in nekaj storili. Neke neravnost, nestrpnost okrog dela, posebno odgovornih uslužbencev,

je prvi greh, da večkrat družbeno upravljanje ne pride do izraza. Ne vzamemo si dovolj časa, da bi stvari raztolmačili, pokazali v praksi. Večkrat se dogaja, da pridejo člani, predsedniki delavskih svetov in drugi v pisarno in žele videti n. pr., kako se vodi knjigovodstvo, knjigovodja pa si ne vzame časa, da bi razložil, kako to izgleda in kakšno je trenutno stanje, da bi dobil neko občo sliko. Isto je vprašanje produkcijskih procesov. Nestrpnost, ki je večkrat omalovaževanje organa družbenega upravljanja, včasih pa tudi, da si odgovorni človek ne vzame časa, da bi ji posvetil strokovno politični vzgoji družbeno upravnih organov, je škodljiva.

Naslednje je vprašanje nagrajevanja za delo družbenih upravnih organov. Ko smo določali dnevnice in sejnine novim okraj-

nim in občinskim odborom, so bile včasih stvari pretirane. Končno bomo morali zavzeti principielno stališče v tem pogledu, ker častna funkcija izgublja svoj pomen. Če bo šlo tako naprej, bodo vsi razni odbori, šolski krajevni odbori in drugi zahtevali sejnine in bo to zelo obremenilo buđet. Pravilno bi bilo, da nima nihče moralne pravice zahtevati odškodnino za čas, ko je nekje sodeloval, razen seveda na izgubo zaslužka in stroške potovanja. To je principielno vprašanje, katerega je treba rešiti, ker gre že v drugo skrajnost, kjer ne bo samo finančni efekt velik, ampak je tu vprašanje moralni princip, da je funkcija v družbenem upravnem organu častna družbena funkcija.

Nadalje bi opozoril še na eno vprašanje, in to, da so drobno-kapitalistični elementi na vasi zelo jasno zavohali, kje je važna gospodarska točka ra vasi — kmetijske zadruge, in je zato vrivanje teh ljudi v kmetijske zadruge najnevarnejše. Ko smo vršili volitve v krajevne odbore, pritiska z njihove strani ni bilo, ponekod smo morali celo dva ali trikrat sklicovati zbere volivcev. Kadar pa gre za volitve v zadruge, ni vprašanje udeležbe in je precejšnja borba, kdo bo na vrhu. Za te elemente v vaseh pa imamo protitež, ki sicer ni idealno izražena socialistična sila, ampak je protitež, ker zadruga je nekako drugače gledajo, kakor pa močnejši kmetje, izkoriščevalski elementi na vasi. Ta protitež je element na vasi, ki čuti da bo le preko zadruge prišel do večjega blagostanja, ni pa to, kot je že rečeno uspeh, idealni element, ker ga še nismo mogli zajeti aktivno v zadruge, je pa ostro nastrojen proti izkoriščevalskim elementom, dasi je tudi sam nastrojen, da iz KZ čimveč dobi. Toda Socialistična zveza ni zajela tega elementa in ga ji ni uspelo še vključiti v borbo za zadržno demokracijo ter ga usmerjati.

Jože Petejan: S potrošniškimi sveti bi dobili močno oporo pri izvajanju zdrave politike v naši trgovini

Iz referata in iz dosedanje razprave posnemamo, da je družbeno upravljanje podlaga za naš nadaljnji gospodarski razvoj. Ne bom diskutiral podrobneje o tem vprašanju, ampak bi nakazal samo nekaj misli v zvezi s tem, kar je že spočetka omenil predsednik tovariš Marinko, to je v zvezi s potrošniškimi sveti. O potrošniških svetih se že dlje časa govori, do konkretnih stvari pa smo tu prišli šele v zadnjem času. Spominjam se, da nam je že tovariš Kardelj jeseni tu povedal, da so v Beogradu to že sprožili, da pa ne podedujemo po republikah o tem vprašanju niso še podrobneje razpravljali in da niso dali idej za vzpostavitev potrošniških svetov nobene opore. To je res. Nikjer nismo konkretno prišli do zaključka, kako naj se ti potrošniški sveti postavijo. Mislim, da še danes nimamo pravih smernic oziroma določil, kako in na kakšen način jih je treba vzpostaviti, kakšne naj bodo njihove kompetence.

O tem smo v septembru razpravljali v zvezi s predlogom zakona o družbenem upravljanju, pri čemer je bilo tudi več govora o tem, kakšne kompetence naj določijo potrošniški sveti v naši trgovini — bodisi v detajlni bodisi v grobskičini. V republičnem merilu, to je v naših svetih v Ljubljani, pa smo le prišli do zaključka, da je treba fiksirati to, da ne bodo ti potrošniški sveti samo posvetovalni organi, ampak da bodo to odločujoči organi, s čemer bi jim bil zagotovljen širši uspeh. Če bi v bodočnosti prišlo do tega, da bi bili to odločujoči organi, bi imeli potrošniški sveti svoj pomen že pri kontroli trgovine, pri vzpodbujanju, kako

naj se naša trgovina razvija, kako naj se prodaja in kako kupuje.

Tovariš predsednik je tudi omenil, da je naša trgovina preozka, da naša trgovska mreža ni dovolj široko razpredena, kot bi to zahtevale potrebe naših ljudi. Velika težkoča je tudi zaradi po-

manjkanja lokalov. Zelo važno je pa, da pri forsiranju čim širše decentralizacije trgovine ne bi šlo po zgledu drugih republik, kjer mnogo majhnih trgovin ne more samostojno živeti. Čisto gotovo bomo lahko dobili take aktiviste, ki se bodo pečali s tem problemom in ki bodo na ta način pomagali skupnosti pri uvajanju potrošniških svetov in delo.

Vzemimo en sam problem, ki ga bodo lahko reševali. To so nemogoče cene v naši trgovini, ki (Nadaljevanje na 6. strani)

Ivan Regent: Kako vzgajati in izobraževati naše delovne ljudi

Jaz bi nekatere stvari, ki jih je rekel tov. Marinko in ki jih je povedal tudi tov. Popit, navezal na vprašanje izobrazbe našega delovnega ljudstva. Gre predvsem za vprašanje našega delavskega upravljanja. Naši delavski sveti pravzaprav nadomeščajo stare upravnike, stare kapitaliste v podjetjih, stare podjetnike. Seveda to ni malenkostno vprašanje. Cisto prav je bilo, in to se samo po sebi razume, da smo morali opustiti tisti del nalog starih podjetnikov, ki so bile povezane z izkoriščevanjem ljudstva. Toda stari podjetnik ni bil samo izkoriščevalec. Stari podjetnik je znal tudi organizirati tovarno. Stari podjetnik je znal organizirati delo v tovarni. Stari podjetnik je znal organizirati zaupanje občinstva do svojih izdelkov, do svojih bank itd. S tem hočem povedati, da naloga naših delavcev, ki so danes izvoljeni v delavske svete, ni malenkostna in se razume, da njihova sposobnost še ni in ne more biti v tem trenutku tako velika, kakor je bila sposobnost starih podjetnikov.

S tem seveda še ni niti zdaleč rečeno, da moramo delavsko upravljanje opustiti. Nasprotno, mi moramo delavce kolikor mogoče napraviti najbolj sposobne za to upravljanje. Moramo jih vzgajati, moramo jih izobraževati. Je pa vprašanje, kako vzgajati in kako izobraževati naše delovne ljudi. To zopet ni tako malenkostno vprašanje. Izredno težavno vprašanje je to, tovariši, najti način, po katerem se bomo v tem pogledu ravnali. Moram reči, da Zveza Svobod že nekaj let išče pravi način, kako bi pravzaprav začela pravilno vzgajati naše ljudi in moramo odkritorsko priznati, da ga še nismo našli. Lahko v gajamo delavce strokovno. Toda, če bi vzgajali delavce samo strokovno, se nam zna zgoditi zelo velika neprivlačna, zelo velika nesreča. To se pravi, da bi iz naših delavcev napravili to, kar je hotel iz njih napraviti znameniti ameriški kapitalist Taylor, to se pravi, zdresirane gorile, ne pa zavredne delavce. Zato je potrebno, da damo poleg kolikor mogoče globoke, temeljite strokovne izobrazbe našim delavcem tudi nekoliko humanistične izobrazbe, kulturne izobrazbe in srčne vzgoje, kajti brez tega se nam lahko zgodi, da ne bomo dosegli vseh naših

idej. Bil sem naravnost vesel, ko sem bral, da se bomo začeli ukvarjati bolj kakor svoj čas z vzgajanjem našega delavstva, našega ljudstva v ideološkem smislu. Samo to ni zadosti. Mi moramo vzgajati strokovno in ideološko naše ljudi. Na kakšen način? Pravi način je treba seveda še najti.

Teže, tovariši, je delati na deželi kakor v mestu. Tov. Marinko je sam povedal, kako imamo na naši deželi razdrobljene kraje, da nimamo enotnih naselij itd. Toda če bi bilo samo to, bi lahko še na kak način združevali ljudi. Toda resnica je še druga, ki jo je treba čisto odkritosrečno povedati in je treba že sedaj začeti delati, da jo odpravimo. Na deželi je še mnogo zakonitih vasi, zakonitih krajev, ki nimajo še nič, ki se nimajo še kje zbirati, ki nimajo še spodobne šole in zato tudi ne spodobnih učiteljev, če se smem tako odkritosrečno izraziti. Imamo kraje, ki so dobili nekoliko knjig, ki pa niso vedeli z njimi kaj napraviti, ki jih niso vedeli kam dati. Gre za vprašanje vzgoje našega ljudstva sploh in kako vzgajati to ljudstvo. Če se bomo vsi skupaj lotili tega problema, ga bomo rešili, o tem ni nobene dvoma. Je pa to izredno važno vprašanje.

Poleg tega bi se dotaknil še naše trgovine. Oprostite, morda nisem strokovnjak v teh stvareh, ampak vsekakor bi hotel povedati svoje misli. Mislim, da ne moremo v nobenem pogledu iti na linijo prisiljevanja določenega števila potrošnikov, da naj kupujejo v tej ali oni prodajalni. Ne gre tu za kako prisiljevanje. Vi veste, da nisem nasprotnik prisiljevanja. Saj ne gre za to, ali sem nasprotnik ali nisem. Na svetu se sploh še ni nič zgodilo brez prisiljevanja. Karkoli se je zgodilo na svetu naprednega, se je zgodilo pod pritiskom sile in nič drugače. Z lepimi besedami se v zgodovini resnično ni napravilo še nič. Ampak gre za to, da imajo v tej trgovini dober sir, v drugi pa imajo slab sir. Če je človek doličjak pameten, je naravno, da ne bo šel kupit slabega, ampak dober sir. In tako je tudi z drugimi predmeti. Torej ne samo iti na linijo, da bi določeno število družin ali potrošnikov prisiljevali, da kupujejo v določenih trgovinah.

Sem za to, da se potrošnikom dá možnost, da kupujejo, kjer hočejo. Kljub temu, da jim damo to možnost, pa bi lahko napravili tako, da bi dobili ob koncu leta določen del dobička od svojega splošnega nakupa. To bi lahko naredili tako, da damo vsakemu kupcu, ko plača, v roke listek, talonček, kjer je napisano, da je potrošil toliko in toliko denarja.

Ce bo v naših listih pisalo, da bodo vsako leto dobili potrošniki toliko in toliko odstotkov od nakupa, ki so ga napravili v vseh trgovinah skupaj, bodo hranili te talončke. Saj je vseeno, kje dobijo te odstotke. To se je svoj dan že vršilo in se je dobro izkazalo. Lahko pa se nam pravi tudi kako drugače. Zakaj se tudi ne bi nekoliko več kontrolirali naše trgovine, kot jih kontroliramo danes. Ali jih lahko kontroliramo? Mislim, da lahko. Mislim, da navzlic temu, da smo pritegnili v razne odbore že precejšnje število ljudi, smo pritegnili v našo produkcijo in v našo trgovino še majhno število našega prebivalstva. Zakaj ne bi napravili odbore, ki bi, recimo, enkrat na mesec kontrolirali podjetja? Seveda to ne bi znatno vplivalo na cene blaga. Cene blaga so pač odvisne od vprašanja produkcije.

Glede delovne discipline pa je tovariš Regent dejal sledeče:

Potrebno je tudi, da najdemo način, po katerem vzgajati naše ljudi, naše kadre, ki naj jim damo strokovno izobrazbo in ki naj jim damo tudi nekoliko humanistične vzgoje, ki naj napravimo iz njih tudi ljudi, ki se bodo zavedali svoje dolžnosti,

S SEJE GLAVNEGA ODBORA SOCIALISTIČNE

(Nadaljevanje s 5. strani.)

ovirajo njeno pravilno politiko. Skratka, s potrošniškimi sveti bi dobili precejšnjo oporo pri izvajanju zdrave politike v naši trgovini. Lepo je danes aktivistu govoriti o reguliranju cen, teže pa je, če pride med potrošnike, ki mu povedo, za koliko se je zvišala cena tega ali onega potrošnega artikla. Če ti ob taki priliki omenijo, da se je za kak artikel zvišala cena kar za 20 do 50 %, jim res ne moreš dati zadovoljivega odgovora in potrošnik gre potem razočaran domov. Tako trgovina danes takorekó lahko dela, kakor hoče.

Drugo vprašanje, ki ga bo treba prvenstveno reševati, so volitve potrošniških svetov. Predsednik tovariš Marinko je prej omenil, da bi jih volili posamezni potrošniki. Mislim, da bi to ne bilo najbolj primerno. Zlasti v mestih, kjer je na enem terenu več trgovin iste stroke, imajo te malo stalnih odjemalcev. Vsak potrošnik gre pač tja, kjer bo za zelen predmet boljše kvalitete in cenejši. Drugo pa je seveda na vasi. Zato mislim, da bi morda kazalo razmišljati o drugi tezi, ki je tudi bila postavljena, da bi namreč te svete imenovala terenska Socialistična zveza, ki pozna probleme terena in tudi ljudi, ki bi prišli v poštev.

Omenil bi še vprašanje neposrednih koristi, ki bi jih imeli potrošniki od teh svetov. Govora je bilo o tem, da bi uvedli odvajanje enega, dveh ali treh odstot-

kov dobička potrošniku. V tem pogledu sem zelo skeptičen. Tudi potrošniki temu najbrž ne bi nasledili, ker bi vsak takoj vprašal, od kod dobiček in bi že tudi sam odgovoril, da prihaja ta dobiček iz cene. Mislim, da način ni niti zdrav niti stimulativen. Bolj stimulativno bi bilo, da bi potrošniški svet izhajal s stališča, naj imajo vsi potrošniki korist na ta način, da bodo cene čim nižje. Saj bi šla taka delitev dobička naravnost iz žepa potrošnika. Skratka, mislim, da trgovina ne sme delati dobička, oziroma, da sicer mora dobiti določen del dobička, ki pa naj odgovarja razmeram v tistem okraju. Ta mora imeti sredstva, da se bo trgovina lahko širila in da bo lahko izboljšala prilike za delo, to se pravi lokale, prevoz, prevozna sredstva, skladišča itd. Tega namreč marsikatera trgovina ne more zadovoljivo urediti, ker nima sredstev za to. Naloga potrošniških svetov bi torej bila, da poleg drugega ima pregled tudi nad razvojem trgovine.

Drugo vprašanje, ki ga mislim načeti, je določanje članov teh svetov. Če bi jih namreč avtomatično imenovali, bi se dogajalo tako, kot je bilo doslej pri imenovanju članov raznih drugih svetov. Često so bili namreč postavljeni taki člani, ki so bili pač trenutno pri roki, ne da bi jih kdo vprašal, če so pripravljeni delati in če imajo veselje do tega dela. Zato ti ljudje pogosto niso opravičali svoje dolžnosti tako, kot bi jo morali. Mislim, da je to

zelo važen moment.

Dotaknil bi se še vprašanja šolskih odborov, ki so v naših centrih in mestih začeli dejansko delovati šele 10. marca t. l., ko je bil objavljen splošni zakon o upravljanju naših šol. Po tako kratkem času ni mogoče že danes dati podrobnejše analize uspehov in neuspehov tega upravljanja. Vendar moramo ugotoviti, da so ti šolski odbori že napravili določen korak naprej in so že dosegli prve uspehe. Še danes pa imamo opravka z naziranjem nekaterih krogov v našem šolstvu, da so šolski odbori nekakšni posvetovalni organi v šolah. To pa je napak, saj zakon jasno določa kompetence šolskih odborov in pa, da so tu upravnici in ne posvetovalni organi. Nekateri šolski odbori se danes tega že zavedajo in so začeli vprašanja s svojega področja reševati na čisto drug način kot doslej.

Če smo že imenovali šolske odbore, kar velja tudi za upravne odbore zdravstvenih ustanov, mislim, da jih ne smemo sedaj prepustiti samim sebi, ampak jim je treba pomagati, da se bodo v svojem delu lažje znašli. To je posebno važno zato, ker se problematika posameznih šol med seboj lahko zelo razlikuje. V Mariboru smo že lani na iniciativo Socialistične zveze začeli s povezovanjem šolskih odborov z organi, ki so jih predlagali, nadalje s političnimi organizacijami na terenu kot tudi s povezavo med samimi odbori. V ta namen smo izvedli dve posvetovanji

predsednikov šolskih odborov, ki sta se zelo dobro obnesli. Na eni strani smo videli težkočo posameznih šolskih odborov, na drugi strani pa tudi njihove uspehe. Posvetovanje pa je pripomoglo k prenosu izkušenj z enega šolskega odbora na drugega. To je prineslo dobre rezultate in mislim, da je treba s tem načinom nadaljevati. To velja zlasti za podeželje, ker so bili šolski odbori zaradi večje oddaljenosti med solami prepričani sami sebi.

V mestu je povezovanje šolskih odborov in prenašanje izkušenj mnogo lažje. Skratka, šolskih odborov nikakor ne smemo pustiti, da bi se lovili pri delu in delali, kakor vedo in znajo, ampak je treba vedeti, da gre za važno vprašanje in da je pomoč nujno potrebna. Zato bo morala Socialistična zveza posvečati tem vprašanjem čim večjo pažnjo in z aktivnim delom spodbujati šolske odbore. V zvezi s tem bo morala delati tudi z učenim kadrom, ki naj mnogo bolj kot doslej upoštevajo svoj šolski odbor. Tudi sem v Mariboru član šolskega odbora in tako lahko neposredno vidim vse objektivne in subjektivne težkoče, ki se v delu teh odborov pojavljajo. Kjer so v teh odborih ljudje, ki se zavedajo svoje naloge in odgovornosti do skupnosti in Socialistične zveze, so vzpostavili povezavo med šolskim odborom, učenim kadrom in dijaki. Glede na važnost vsega tega ponovno naglašam, da je treba temu problemu na terenu posvečati čim večjo pažnjo.

ljenega z vsemi mogočimi administrativnimi upravami hiš in podobnimi institucijami. V tem pogledu gotovo igra pozitivno vlogo povišanje stanarine z uredbo, kar je tudi omogočilo večji fond. Osnovno vprašanje pri upravljanju stanovanjskega

fonda pa mislim, da je dejstvo, da ima to upravljanje stanovanjskega fonda dve solidni izhodiščni točki. Ena od teh je neposredna materialna osnova, s katero se ukvarjajo ti stanovanjski sveti, druga stvar pa je to, da se stanovanjski sveti dejansko formirajo iz neposrednih interesov, ki imajo skupne interese in ti skupni interesi tudi prihajajo v tem pogledu do polnega razmaha. Mislim, da je vprašanje nadaljnega razvijanja upravljanja stanovanjskega fonda eno osnovnih vprašanj, ker tukaj čisto konkretno opažamo, da so stvari silno hitro krenile. Silno hitro je porastel interes ljudi za upravljanje s stanovanjskim fondom. Sedaj pa smo v fazi, kjer so ljudje prebrudili osnovne težave, navadili so se na način upravljanja s finančno materialnim poslovanjem, spoznali vse probleme, prišli začetnim težavam na kraj. Sedaj postavljajo stvari prilično interesantno, na drugi strani zavirajo nadaljnji razvoj. Eno takih vprašanj je vprašanje, pred katerim so sedaj stanovanjski sveti starega hišnega fonda, ker tisti del najemnine, ki odpade za vzdrževanje in zadošča niti za najnujnejše potrebe. Zakonska krutost, ki je prišla do izraza v uredbi o razdelitvi stanarine v popolnoma nove in starem stanovanjskem fondu, ustvarja neenak položaj za stanovanjske svete v novih hišah in stanovanjske svete v starih hišah in čuti se gotova diskriminacija teh, ki imajo postla s starim stanovanjskim fondom. To je ovira, ustvarja neko brezperspektivnost v pogledu reševanja vseh teh problemov, na drugi strani pa ljudje tudi nekoliko odvrta od neposrednega razpravljanja, ker pač ni konkretno rešitve. V tem pogledu smo poskušali s trenutnimi intervencijami od strani ljudskega odbora z dajanjem posojil itd. te težave odpraviti. Eo pa treba na bazi nadaljnjih zakonskih določil dati širše možnosti za razvoj stanovanjskih svetov in jim na ta način omogočiti, da bodo v političnem in gospodarskem pogledu odigrali tisto vlo-

go, katero od njih pričakujemo. Drugo vprašanje, ki je s tem v zvezi, je vprašanje stanovanjskih skupnosti. Mislim, da je vprašanje stanovanjske skupnosti vprašanje, ki ga je tovariš Marinko pravilno načel, to je vprašanje, kjer še ni prišla do polnega izraza široka demokratizacija in nepotrebnih interesov ljudi da tudi stanovanjska skupnost odigra pozitivno vlogo. Več ali manj so stanovanjske skupnosti ostale upravni aparat, ki na upravni način rešuje te probleme, kot instrument hišnih svetov pa še niso prišle do polne veljave. Po mojem mnenju tudi zaradi tega, ker so imeli ljudje v hišnih svetih do sedaj dovolj posla z lastnimi problemi.

Mislim, da je v tej problematiki važno vprašanje, kako in na kakšen način ti družbeno-upravni organi nastajajo. Mislim, da ni slučajno, da so v delavskem upravljanju in prav tako tudi pri hišnih svetih najbolj zaznavni rezultati. V obeh primerih imamo praktično dve skupni točki: vsak ima jasno izraženo materialno osnovo, in drugič, je največji izvor v neposredni zainteresiranosti ljudi na reševanju konkretnih problemov. Po mojem mnenju je to važno vprašanje, ker lahko ugotovljamo, da drugi organi, ki niso zasnovani na neposredni zainteresiranosti, ampak po delegatskem principu, nimajo tako jasno izražene neposrednega interesa, in zato tudi v veliki meri slabše poslušajo. To lahko vidimo pri šolskih svetih. Tisti člani šolskih svetov, ki so neposredno zainteresirani, roditelji, zelo aktivno sodelujejo v šolskih svetih, medtem ko takozvani delegati nimajo najbolj pristnega odnosa. Verjetno bi bilo koristno, če bi pri nadaljnjem razvijanju družbenih organov ne šli na tako politiko, da bi Socialistična zveza ljudi dirigirala v družbene organe, ampak da bi Socialistična zveza organizirala neposredne interese in jih kot člane Socialistične zveze aktivizirala za delo v družbeno-upravnih organih. Isto bo tudi pri potrošniških svetih. Strinjam se s tem, kar je rekel tovariš Marinko o potrošniških svetih. Moramo pa ugotoviti, da imamo glede potrošniških svetov samo splošno orientacijo, konkretnih prijemov za delo potrošniških svetov pa dejansko še nimamo. Tu nam bodo potrebne praktične izkušnje. Zato mislim, da bi bilo pravilno, če bi najprej organizirali tiste potrošniške svete, ki predstavljajo skupnost interesov, ker bomo tu prišli do najkonkretnih rezultatov, medtem ko bomo morali pri takozvanih prehodnih trgovinah, kjer se kupci neprestano menjajo, resneje razmišljati, kako organizirati družbeno upravljanje, če bomo hoteli, da bo to družbeno upravljanje prineslo konkretne rezultate. Zdi se mi, da je neposredni interes državljanov na družbenem upravljanju ravno v tistih trgovinskih organizacijah, ki imajo stalen krog odjemalcev. Tukaj je tudi mogoče dobiti boljši kontakt s potrošniki in doseči boljše medsebojno spoznavanje potrošnikov in trgovskih uslužbencev, na drugi strani na laho na tej bazi dobiti dobre, konkretne izkušnje, ki jih bomo lahko uporabili v splošnosti.

Dr. Ferdo Kozak: Namen socializma je, dvigniti materialno in duhovno vsebino človeka

Naslov današnjega referata tov. Marinka je bil družbeno upravljanje. Pri tem razpravljanju je tovariš Marinko dal zelo tehtno pripombo, da je družbeno upravljanje šolanje za odnose med ljudmi. To se pravi z drugimi besedami: za formiranje socialističnega človeka. Prav v tem pa vidim tehten migljaj. Res, da je pri najrazličnejših svetih veliko drobnega in podrobnega dela, vendar se mi zdi predvsem važno pri vsem tem delu to, kar se čisto dogaja, da ne izgubimo poglobljenega dela izpred oči. Ustanovljamo tovarne, izgrajujemo industrijo, organiziramo trgovino, skrbimo za kmetijstvo itd., toda vse to ni samo sebi namen. Sele z zavestjo, zakaj to počnemo, dobi vse to svojo pravo težo, kajti namen socializma je, dvigniti materialno in duhovno vsebino človeka. To podčrtavam zaradi tega, ker se mi zdi, da so v odnosih med našimi ljudmi še velike pomanjklivosti, oziroma boljše bi rekel, da se v tem novem življenju, v katerem živimo, kažejo nove oblike divjega mesa na zdravem telesu.

Danes lahko opažamo take odnose do družbene lastnine, ki ne ustrezajo temu, kar bi si želeli. Prihaja do pojavov neverjetno čudnega grabljenja po denarju v vseh slojih skoraj brez izjeme, v pridobivanju sredstev, ne oziraje se na katerikoli način. Kažejo se težnje po trenutnih užitkih in še vedno nelepi ter celo surovi odnosi do sočloveka. Veliko se je to izboljšalo v naših uradih, vendar še daleč nismo prišli do tega, da bi vsakdo mogel naleteti na take odnose, kakršne bi si kot ljudje želeli. Zavest skupnosti, fiste, ki je med našo borbo bila tako živa, se mi zdi, da danes prej skorajda pojava, kakor pa da bi naraščala. Za ves ta duhovni dvig pa skoraj ne vidim druge poti kakor v tem, da se vse to naše početje mnogo tesneje poveže z našim celotnim kulturnim življenjem, o čemer danes ne moremo trditi, da je tako.

V tem smislu bi navedel samo nekaj stvari kot najnegativnejše pojave. Nedvomno je, da ne eksistira med vso našo družbo in vsemi našimi množicami zadosti ljubezni do naših kulturnih institucij in našega kulturnega življenja nasploh. Pojavljajo se celo sovražni odnosi, čeprav priznam, da gre tu le za posamezne izraskke, ki take odnose povzročajo. Vendar se da zoper take izraskke boriti in se tudi borimo, toda v bistvu vendarle ne sme razmerje ostati tako. Naši inštituti vendarle v glavnem proizvajajo take vrednote, ki so vseskozi pozitivne.

Razen tega se veliko govori o vzgoji delavstva. Včasih imam ob takem govorjenju občutek, da prosejajo skozi to govorjenje nazori nekdanje socialne demokracije, kakor da bi bilo delavstvo danes ali pa inteligenca ter kulturni delavci nekaj drugega. Zame je stvar v tem: z letom 1945 se je pri nas izvršila revolucija in je nastala nova družba, ki v vsej svoji strukturi od vrha do tal ne pozna razlikovanja. V tej

družbi mora biti v senčno stran potisnjen samo tisti, ki neposredno deluje proti njenemu obstoju. Sicer pa je to enoten organizem, kjer ni več razlik po delu, ki ga kdo v tej družbi opravlja. Vsakdo ima svoje mesto, svoje dolžnosti in tudi svojo vrednost. Samo na ta način, če bomo imeli pred očmi to skupnost in to or-

ganično povezanost vseh funkcij, lahko gremo po tej poti do obsrenejše in globlje vsebine socialističnega človeka.

V tem oziru bi se rad dotaknil prav naše vasi. Vsi vemo, da so na vasi ljudje v veliki meri še vedno religiozni. Toda po statutu naše organizacije so oni člani naše organizacije. Tu bi nikdar ne smeli iti v stare liberalistične grehe in storiti to ali ono, kar čustva teh ljudi po nepotrebnem žali ali jih od nas odbija. Dogajajo pa se take stvari. Naša dolž-

nost je, da v teku časa preobrazimo nazorski svet teh množic. Toda zdi se mi, da je to delo dolgih generacij in da ne bo moč tega storiti od danes na jutri. To so v glavnem vendarle naši ljudje. Zato mislim, da je pri tem udrihanju po klerikalnih izraskih nekaj, kar je potrebno, spoštovanje čustvovanja ljudi, pa nekaj drugega, kar je tudi potrebno.

Pri povezovanju z našim splošnim kulturnim življenjem se ugotavlja mnogo napak, zlasti pri treh velikih silah, ki danes lahko vplivajo na razpoloženje ljudstva, to so radio, tisk in kino. Glede nepravilnega ravnanja v vseh teh strokah pa bi bilo skrajno preobširno, če bi hotel govoriti o tem v obsrenejši analizi. Naj pa za vzgled dam neko zagrebško revijo, ki ima način, da v vsaki številki priobčuje reprodukcije svetovnih slikarjev in mimogrede izobražuje ljudi ter širi njihovo obzorje, hkrati pa vzgaja njihov okus. (Ivan Regent: Za to pač ni treba hoditi v Zagreb po revije.) To sem šel zato, ker v nobeni naši reviji nisem zasledil kake podobno organizirane akcije.

Ce se dotaknem kina, je tu prav ista stvar. S slepim razmetavanjem mnogih in premnogih zelo dvomljivih filmov po nešteti kinematografih delamo ljudem in mladini zelo slabo uslugo. Tudi glede radia ni časa, da bi se spuščal v podrobnejšo analizo, moram pa reči, da sem prejšnji teden poslušal oddajo, zaradi katere me je bilo sram. Ne morda zato, če nas kdo posluša v tujini — to bi bil slab argument — toda zaradi nas samih. To, da serviramo ljudem fujakerske kvante, se mi zdi za neko socialistično ustanovo popolnoma deplasirano.

V zvezi s tem, kar sem doslej povedal in povezano z vsem tem

pozdravljam apel tovariša Marinka glede vzgoje kadrov. Glede tega smo še celo na slabem, zelo malo usmerjeni in imamo še zelo nejasno perspektivo pred seboj. Opozoril bi vas samo na leto 1960, ko je bila na Dunaju ne vem kakšna konferenca Katoliške akcije, kjer je bila dana parola, da se mora izvesti vzgoja laičnih kadrov za katoliško stranko. K nam so prišli iz tega kongresa nekateri ljudje, ki so bili tam in so prišli za delo. Ti ljudje so v 15 do 20 letih zavestno in premišljeno vzgojili svoje kadre na vseh področjih. Mi pa danes po 10 letih pogrešamo na vseh mogočih področjih in v vseh strokah ljudi, za katere bi rekli, to so naši kadri. Manjka nam pri tem smisla, perspektive, pri tem pa smo tudi premalo široki in premalo iniciativni — premalo široki namreč prav zaradi tega, ker je tu važno dobiti ljudi, ki bodo strokovno podkovani, široko izobraženi in napredno usmerjeni. Naši mladi ljudje glede tega niso negativni. Govoril sem z nešteti ljudmi, ki so šli v Pariz, London itd. in ki so dejali, da jim je manjkalo v tistem življenju nekaj, kar tu doživljamo, ne da bi se tega zavedali. To je tisto zdravilo življenja, ki ga zunaj nimajo. Ti ljudje morda nazorsko še niso toliko odrejeno usmerjeni, so pa usmerjeni po svojih težnjah in tu bi morali biti mi zadosti široki, da bi jih zajeli in jih peljali po tisti poti, kjer bomo dobili naše nove kadre. Ljudi naše nove družbe. Če bodo imeli v zavesti stalno pričujoče, to, kakšen je smisel naše revolucije, tisti bistveni smisel — materialni, zlasti pa duhovni dvig našega človeka na višjo raven — potem mislim, da bomo pri vsakodnevnem delu imeli te potrebe bolj živo pred očmi, kakor pa je to bilo doslej.

Dr. Marijan Dermastia: Pozitivni rezultati upravljanja stanovanjskega fonda

Pojav, da se še vedno slišijo glasovi o povračanju nazaj, je popolnoma razumljiv, ker vse dokler obstoja prehodno stanje, se dejansko ti pojavi vlečenja nazaj še zmerom pojavljajo v kakršnikoli obliki. Mislim, da je važno tudi to, da ne samo ugotavljamo take pojave, ampak da se ti pojavi jačajo s tendencami ostajanja in mestu, ne kretanja sil demokratizacije našega življenja naprej. V taki situaciji, kjer imamo ostajanje na mestu, oziroma ne dajemo novih možnosti in novih zagonov demokratizaciji, rastejo s tem težave, izgublja se perspektivnost, ustvarja politično malodušje in se glasovi oziroma hotenje vračanja nazaj vedno bolj glasno izražajo. Zdi se mi, da je tipično, kar je rekel tovariš Regent glede masla. To vzamem samo kot primer. Zaradi trenutnih težkoč grabimo po posledicah, namesto da bi odpravljali vzroke. Ta pojav na trzišču ima otovo objektivne

vzroke, in če pogledamo te objektivne vzroke, vidimo, da v situaciji svobodnih tržnih odnosov mora priti do te posledice. Če bi pa hoteli ublažiti posledico na ta način, da bi začeli odrejati cene in z drugimi administrativnimi ukrepi, potem je jasno, da pri tem le bi mogli ostati. Če smo rekli A bomo morali reči tudi B. Če nekaj časa bomo morali ugotoviti, da moramo uvesti še obvezen odkup mleka in iti v teh administrativnih merah še naprej. Jaz ne mislim pretravati, hotel sem samo na konkretnem primeru pojasniti, kako gledam. Truditi se moramo, da ne bomo vseh teh problemov reševali z iskanjem rešitve v preteklosti, ampak z odkrivanjem vzrokov in z nadaljnjo demokratizacijo. Če bi šli na drugo pot, bi negirali vse pozitivne posledice, ki jih že danes čutimo v demokratizaciji našega gospodarskega življenja in drugih panog našega

družbenega življenja. Druga stvar, o kateri sem mislil še posebej diskutirati, je vprašanje družbenega upravljanja s stanovanjskim fondom. Zdi se mi, da je družbeno upravljanje stanovanjskega fonda vsaj na našem področju čisto jasno pokazalo pravilnost takega načina reševanja enega trenutno najvažnejših problemov, ki mu ravno zaradi najrazličnejših administrativnih posegov nismo pripisovali tiste važnosti, kot bi jo morali. Samo dejstvo, da preko 6500 ljudi danes neposredno aktivno sodeluje v stanovanjskih svetih, govori za neposredni interes državljanov v upravljanju s stanovanjskim fondom. Tudi če pogledamo neposredne rezultate kratke periode upravljanja stanovanjskega fonda, lahko ugotovimo, da je bilo v tem kratkem času napravljeno v pogledu zaščite, obvarovanja, vzdrževanja ter obnavljanja stanovanjskega fonda več, kot pa je bilo naprav-

Vlado Majhen: Naše šolstvo bi morali postaviti trdneje na socialistična načela

Zdi se mi, da je prilično velika razlika v tem, kako smo začeli uveljavljati delavsko upravljanje od tega, kako smo uveljavili družbeno upravljanje. Zdi se mi, da je razlika prilično velika. Delavsko samoupravljanje smo pripravljali s političnimi akcijami, to se pravi, govorili smo o vlogi delavskega sveta in podobno, medtem ko je družbeno upravljanje pričelo na raznih področjih tako hitro, da nismo mogli opravičiti tega, kar smo storili pri delavskem upravljanju. Družbeno upravljanje se je tako razširilo, da lahko rečemo, da ga ni okraja, kjer bi organizacijsko in politično obvladali družbeno upravljanje, toda prav tako lahko trdimo, da ga ni okraja, kjer bi družbeno upravljanje popolnoma obvladalo svoje naloge. Da me ne bi napačno razumeli, se bom že kar v začetku zavaroval, ker smatram, da so tudi pri družbenem upravljanju potrebni neki organizacijski principi, ki jih seveda ponekod bolje, drugod pa slabše družbeni organi že uveljavljajo. Vendar se dogaja, da se ljudje v družbenem upravljanju znajdejo vedno pred novimi nalogami in zaradi tega pred nejasnostmi, katere jim nihče ne pojasnjuje, medtem ko smo s člani delavskega upravljanja popolnoma drugače ravnali.

Mnenja sem, da ne bi bilo napačno, če bi imeli nek priročnik, v katerem bi bili natisnjeni izveščki iz najrazličnejših zakonov ter bi v njem bilo razloženo, kakšne so pravice članov delavskega upravljanja, kakšne so pravice šolskih odborov itd. Tež-

ko je zahtevati, da se šolski odbori na vasi sestanejo in da vse njihovo delo naenkrat popolnoma pravilno funkcionira. Meni se zdi, da bi tak priročnik bil zelo koristen in bi ga morali dati vsakemu odborniku, ko vstopi v šolski odbor ali v kakšen drug.

ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

organ ter prične opravljati svojo funkcijo. Morda bi v predgovoru tega priročnika bilo potrebno poudariti načelno razpravo, posebno tisto, ki smo jo imeli v naši ljudski skupščini, kakor tudi drugod. Nemogoče je pri vsakih volitvah doseči, da bo sestava odbora popolna. Mi vemo, da mnogi delavci mnogi ne vedo, kakšne naloge jih čakajo, in tovariš Petjevan ve, da smo tudi mi morali vzeti Uradni list in pogledati, kakšne naloge izvršujejo šolski odbori. Marsikdaj nimajo orientacije ter zaradi tega tavajo od enega problema k drugemu ter se enlotijo obravnavati problem z ene strani, drugi pa z druge strani in je res problem na najnižjih tereh dobiti potrebno orientacijo. Zaradi tega se mi zdi, da bi nek osnovni priročnik, podprt s političnimi koncepti, precej pomagal. V nasprotnem primeru pa lahko ugotovimo, da nam bo družbeno upravljanje, v kolikor bo samo improvizirano, lahko tudi škodovalo.

Kot veste, je moj konjček ravno v prosveti ter se ga bom zaradi tega tudi na tem mestu poslužil. Stvar je namreč v tem, da mi ne gledamo posvete tako, kot bi morali, ne zavedamo se, da bi morali postaviti šolstvo trdnije na socialističnih načelih, ampak se čestokrat vržemo samo v eno smer, r. pr. na učne načrte. Mnogokrat se borimo samo za posamezne šolske ure in to kakor se komu zdi ter bi tudi navedel kot primer, da smo povečali število ur za fizikulturo od dveh na tri in to brez vsakršne materialne osnove. Zaradi tega danes ta naš ukrep nima takega učinka, kot bi ga moral imeti. Dosegli smo celo to, da je stvar v marsičem slabša, kajti s povečanjem števila fizikulturnih ur v šolah smo praktično onemogočili marsikateremu društvu Partizan, ki je zelo dobro delalo. Nadaljnje delo zaradi pomanjkanja prostorov. Dijaki sami pa sedaj marsikje samo »sprica« ure ter ni tistega efekta, ki smo ga želeli doseči. Do vsega tega prihaja, ker se pač mnogokrat nekam zaletimo, konec koncev pa se pokaže, da to delo ni najbolje.

Isto velja tudi za učbenike. Mnogokrat tarnamo, da naši učbeniki niso dobri in jih zaradi tega iz dneva v dan pišejo rove, nazadnje pa jih imamo toliko, da se še sami ne spoznamo in ne vemo, katerega naj uporabljamo. Vse to mislim, da ni na liniji, in to na taki liniji, katero želimo v našem šolstvu, zlasti pa zaradi tega, ker mnogokrat ne vemo, kaj je koristno in kaj ni koristno. Nihče si ne postavi osnovnega vprašanja, kakšnega človeka hočemo imeti, in malokdo skrbi za to, da damo našim šolam potrebno metodo dela.

Dotaknil bi se nekoliko tudi drugega področja, in sicer se mi zdi, da se vsa vprašanja postavljajo tako, da bi najnižji organi hoteli najprej sebe zadovoljiti. potem pa, kar bo ostalo, dati drugim, to se pravi okraj, republiko itd. To se pri nas opaža in sem mnenja da bi morali tudi na tem področju nekaj storiti, kajti nam predvsem manjkajo perspektivni plani. Naši družbeni organi bodo lahko delali mnogo boljše kot delajo, kadar bomo imeli neke perspektivne plane in bodo ljudje vedeli, v kakšni smeri se lahko gibljejo. Nikakor ni pravilno, da občine gledajo samo na to, kako bodo dobile čimveč sredstev, da bi svoje potrebe najbolje zadovoljile. Marsikatera občina začne noko delo v prevelikem obsegu, potem pa reče bodisi okraj ali republiko: do tod smo prišli; sedaj pa nam vi naprej pomagajte.

Ce bi pogledali, kakšne plane so napravile posamezne komunice, bi videli, da jih vsaj nekatere niti republiko ne bi mogla izvesti. Zakaj je tako daleč prišlo? Zato, ker se komunice niso postavile na svoje lastne sile in niso rekle: to so naše gospodarske zmogljivosti in toliko lahko napravimo, ampak stalno pritiskajo na okraj, republiko itd. Zaradi tega prihaja naposled do tiste diskusije, da se nam življenjski standard lahko hitro dvigne, če bodo republike in zveza akumulacijo znažale. Torej, da še enkrat ponovim: menim, da morejo okraj in občine poznati svoje zmogljivosti in te zmogljivosti se lahko gibljejo v določenih smereh. Popolnoma je razumljivo, da občine ne morejo gospodariti z okrajnimi sredstvi, kakor tudi ne okraj z republičkimi sredstvi itd. Vsekakor je treba postaviti nek »plot« tam pa, kjer so imeli večje zmogljivosti, pa te načrte revidirati.

Prav tako mislim povedati tudi to, da se mi zdi, da imamo neke družbene organe, za katere pa ne vemo, komu so odgovorni. Kot primer bi navedel naše šolske svete, ki so precej odrgani od množicnih organizacij in jim zaradi tega tudi niso od-

govorni, dokler pa ne bomo to dvoje povezali in dokler šolski sveti ne bodo nekemu odgovarjali, tako dolgo ne bomo daleč prišli. Do sedaj teh družbenih organov nismo med seboj povezali, morali pa bi to čimprej storiti, kajti vprašanje je tudi, komu naj organi družbenega upravljanja na področju socialnega zavarovanja odgovarjajo in na koga naj se naslonijo. Če družbeni organi ne čutijo nikake odgovornosti, to se pravi, če ne vedo, komu morajo odgovoriti, potem dejansko tudi svojih nalog ne izvršujejo tako, kot bi jih morali. Isto velja za stanovarske svete. Komu naj oni odgovarjajo? Nekomu bi se v vsak način morali odgovoriti, od koder bi se tudi oplajali. Mnenja sem, da tudi v tem smislu nismo dosti storili, in zaradi tega je tudi trenutno stanje v družbenem upravljanju takšno, kot prav zaprav ne bi smelo biti.

Načel bi še eno vprašanje, in sicer se mi zdi, da bi morali načeti vprašanje organizacije Socialistične zveze in ga resno vzeti v roke. Zdi se mi, da vse ostale organizacije temu vprašanju posebej več pozornosti kot mi, in sem mnenja, da se bo treba poglobiti v to problematiko in ugotoviti, kakšne oblike bi bilo dobro imeti v Socialistični zvezi, zlasti pa v zvezi s postavljanjem

komisij. Vidimo, da nimamo še sekretariata, čeprav jih porokod že imajo. V zvezi komunistov smo imenovali organizacijske sekretariate, še bolj pa bi jih potrebovali v Socialistični zvezi. Menim, da bi nam zelo koristilo, če bi temu vprašanju posvetili malo več pozornosti.

Na koncu mi dovolite, da se dotaknem še enega vprašanja. Popolnoma se strinjam z dr. Ferdom Kozakom o tem, kar je on povedal o naših odnosih do kulture. Toda zdi se mi, da je treba postaviti tudi obratno vprašanje, in sicer vprašanje kulture do delavskega razreda. Kdor bere »Ljudsko pravico«, bo potrdil moje besede, čeprav lahko nekdo reče, novinarji so krivi. Mnogokrat se na področju kulture kritizira tam, kjer je prav za prav nepotrebno, zlasti pa se mnogokrat misli, da je odnos delavskega razreda do kulture takšen, kolikor le-ta potroši denarja za kulturo. Ne bi smeli tega odnosa tako postavljati, kajti zavedati se moramo, da tak odnos ni pravilen. Če gre r. pr. neki kulturnik, bodisi dirigent ali kdo drug iz Maribora, bomo zasledili v »Ljudski pravici« članek, v katerem piše, da je ta in ta dirigent dal izjavo, da v Mariboru lokalni forumi nimajo smisla za kulturo in zaradi tega je pač moral iti iz primitivnega

Maribora. To pa pride zaradi tega, ker se vse vrednoti s tega stališča ali se dá za kulturo en milijon izgubi kontakt in se člani potem težko znajdejo. Odkar pa se izvaja linija, da je delavski svet, če je le mogoče v celoti, seznanjen z vsjo problematiko, je tudi bolj aktiven. Danes je silno važno, da predsednik svetov poznajo vso problematiko in sami sklicujejo seje. Prav tako komisije, če so na tekočem v vsej problematiki, vedo kaj delati. Zato jim je treba dati čimveč materiala v roke, da bodo na tekočem, kako se problematika razvija. To se da lahko urediti s kratkimi sestanki delavskega sveta, n. pr. po pol ure, na katerih se seznanjajo s problematiko. Potem začno ljudje mnogo bolj misliti, kaj je treba storiti.

Omenil bi še eno stvar glede dela organov upravljanja: to je tehnična stran. Tehnična stran je silno važna v delavskem svetu in v upravnih odborih. Naša zakonodaja ima nekatere že zastarele vrzeli. To se da doseči z nekakimi internimi zakoni v podjetju, to so pravila in poslovnik in predpisi materialno odgovornih. Tega je malo ali je zbrano na hitro roko zaradi zahteve oblasti in ni pravi odraz življenja, kakršni bi moral biti v tovarni. Potrebna so dobro sestavljena pravila, ki določajo bolj konkretne odnose, medsebojno sodelovanje, bolj podrobne pravice članov delavskega sveta in upravnega odbora. Prav tako poslovnik. Praksa kaže, da tega ne smemo zanemarjati. Ako je v podjetju temeljit red, se porabi manj časa za vsako stvar in problemi se bolj obdelajo. Red in avtoriteta v podjetju dobi odraz tudi pri nameščencih in tujcih, ki pridejo v podjetje. Tehnična plat je torej silno važna za razvoj in uspeh našega upravljanja. Tovariš Regent je govoril tudi o izobrazbi. To je dobro na eni strani, mnogo bolj pa je gospodarska in politična pa tudi strokovna izobrazba, istočasno ko obravnavamo gospodarsko problematiko. Ako delavski svet obravnava n. pr. plansko problematiko in istočasno tudi druga sodobna vprašanja, se člani spotoma izobražujejo, in tako je izobrazba na mnogo širši stopnji, kakor če je ena tema oddvojena za sebe. Povezava izobrazbe je torej zelo važna.

Omenil bi še eno stvar. Za direktorja je lahko delavski svet breme ali pa silno velika pomoč. To se lahko ugotavlja po tovarnah. Breme je v toliko, če ga ne zna vzgojiti, navdušiti za delo in če nastajajo trenja, drugo pa je, če živi z njim, ga zna vzgajati in gledanja. Tako se pojavlja, da niti predsedniki niti delavski sveti in upravni odbori niso bili o ukrepih uprave obveščeni. Silno važno je, da sta komisija ali delavski svet, če je le mogoče, na tekočem, kaj se v

Glede komisij, o katerih je govoril tov. predsednik Marinko, bi omenil, da so pri nas postavljene komisije, za finančno vprašanje, proizvodnjo in organizacijo, ki dobro opravljajo svoje delo. Pojavlja pa se takozvana dvojna pot: uprava gre rada eno pot, komisija in predsedniški organ pa drugo, ni enotnega kriterija in gledanja. Tako se pojavlja, da niti predsedniki niti delavski sveti in upravni odbori niso bili o ukrepih uprave obveščeni. Silno važno je, da sta komisija ali delavski svet, če je le mogoče, na tekočem, kaj se v

teligenco pa se s tem zmanjšuje v socialističnem smislu. Zato bi se strinjal s tovaršem, ki je rekel, da je naše upravljanje ne samo upravljanje delavcev, ampak tudi inteligence. Danes naša inteligenca že v marsičem pripomore k izboljšanju stvari, tudi v upravljanju.

Omenil bi še eno stvar. Za direktorja je lahko delavski svet breme ali pa silno velika pomoč. To se lahko ugotavlja po tovarnah. Breme je v toliko, če ga ne zna vzgojiti, navdušiti za delo in če nastajajo trenja, drugo pa je, če živi z njim, ga zna vzgajati in gledanja. Tako se pojavlja, da niti predsedniki niti delavski sveti in upravni odbori niso bili o ukrepih uprave obveščeni. Silno važno je, da sta komisija ali delavski svet, če je le mogoče, na tekočem, kaj se v

teligenco pa se s tem zmanjšuje v socialističnem smislu. Zato bi se strinjal s tovaršem, ki je rekel, da je naše upravljanje ne samo upravljanje delavcev, ampak tudi inteligence. Danes naša inteligenca že v marsičem pripomore k izboljšanju stvari, tudi v upravljanju.

Omenil bi še eno stvar. Za direktorja je lahko delavski svet breme ali pa silno velika pomoč. To se lahko ugotavlja po tovarnah. Breme je v toliko, če ga ne zna vzgojiti, navdušiti za delo in če nastajajo trenja, drugo pa je, če živi z njim, ga zna vzgajati in gledanja. Tako se pojavlja, da niti predsedniki niti delavski sveti in upravni odbori niso bili o ukrepih uprave obveščeni. Silno važno je, da sta komisija ali delavski svet, če je le mogoče, na tekočem, kaj se v

Omenil bi še eno stvar. Za direktorja je lahko delavski svet breme ali pa silno velika pomoč. To se lahko ugotavlja po tovarnah. Breme je v toliko, če ga ne zna vzgojiti, navdušiti za delo in če nastajajo trenja, drugo pa je, če živi z njim, ga zna vzgajati in gledanja. Tako se pojavlja, da niti predsedniki niti delavski sveti in upravni odbori niso bili o ukrepih uprave obveščeni. Silno važno je, da sta komisija ali delavski svet, če je le mogoče, na tekočem, kaj se v

Štefan Pavšič: O delu delavskih svetov in o kooperaciji med podjetji

Letos smo praznovali 5-letnico delavskega upravljanja po tovarnah. Pred 5 leti so se po tovarnah prvokrat volili organi delavskega upravljanja. Važno je, da napravimo analizo, kaj je bilo v dobi 5 let napravljeno, ali so organi delavskega upravljanja opravičili svoj obstoj. Kdor gleda iz perspektive bolj podrobno, iz enega ali več podjetij, s katerimi ima kontakt, lahko vidi več dobrih in slabih strani. Prvo, kar je osnovno, da je sistem upravljanja sam izkazal absolutno upravičenost. Ta se pokaže

v dveh osnovnih in važnih vprašanjih, ki sta zelo značilni za naš nadaljnji razvoj, to je velika stopnja v izobrazbi naših ljudi, ne toliko v splošnem znanju, kolikor v poznavanju družbenega, državnega gospodarstva in notranje strukture in sestave samega podjetja, ne toliko poznavanje podrobnega finančnega stanja, kolikor poznavanje celote, ker je bilo — radi ali neradi — treba diskutirati o vseh vprašanjih v upravnih odborih in delavskih svetih, in ker so morale o tem obravnavati naše gospodarske organizacije. V tem vprašanju človek vidi velik skok naprej. Izobrazba, da velik del kolektiva spoznava celokupno državno problematiko, je silno pozitiven moment naših ljudi. To se odraža tudi na sestankih na terenu, v ljudskih odborih in drugod. Ljudje tu že vstopajo v aktivno delo, ker imajo svoje izhodišče skozi tovarno v poznavanju našega celotnega gospodarstva.

Drugo važno dejstvo, ki se pozna v naših podjetjih, je občutek, da je nekaj naše, napačno bi bilo reči osebno naše, ampak naše kot celota. Tretji moment, ki bi ga rad iznesel, je glede materialnega vprašanja; dvignila se je produktivnost, v marsičem se je privedilo. Tu so tudi velike pridobitve v naših tovarnah. Torej predvsem v poznavanju naših tovarn kot celote, ne samo delovnega mesta, spoznavanje našega gospodarstva, materialna stran, da se je privedilo marsikaj v materialnem pogledu, dalje, da ljudje izven tovarne postajajo vedno bolj aktivni. Ako gledamo samo skozi luč teh pridobitev, lahko rečemo, da je že vse to velikanski korak naprej,

da ne govorim o drugi strani, da tudi na sestankih, sejah nastopajo ljudje z mnogo večjim pogumom, rutino. Tudi to je velik uspeh, posebno, da je nekdo na primer prišel dvakrat ali večkrat v delavski svet v tej dobi. Po teh petih letih lahko ugotovimo, da smo v marsičem lahko zadovoljni z našo potjo. So tudi slabe strani, lahko bi v marsičem boljše, če bi bolj sistematično delali v upravljanju in vzgajali in dajali več smernic. Krivda je mogoče nas vseh, da nismo polagali večjo pozornost na sistematično delo, ne pa pustili, da se stvari razvijajo svojo pot.

Danes po 5 letih je prav, da te stvari analiziramo in gremo bolj sistematsko. Mogoče pred petimi leti niti ni bilo vse skupaj toliko zrelo, da bi bilo to možno, kot vidimo danes, danes pa sta nas življenje in praksa naučila, da lahko delamo bolj sistematično. Silno važna je resnica, katero je povedal tovariš Popit, namreč, da sistem upravljanja na eni strani, ter organizacija v podjetjih, danes še ne gresta isto pot, da se še vedno malo razdvajata. Delavsko upravljanje gre nemoteno svojo pot različno v različnih podjetjih. Upravni organi pa se še vedno malo držijo svojega in radi kopirajo, zlasti v zadnjem času, kapitalistična podjetja. Strinjam se, da je treba iz kapitalističnih podjetij jemati in koristiti vse tisto, kar je dobro, vendar nastaja tu vprašanje, da je pri nas le nov sistem in ga je treba prilagojevati ne samo notranji organizaciji podjetja, ampak iti tudi v celoti po socialistični poti. Našo organizacijo in naš sistem je treba prilagoditi delavskemu upravljanju. Mislim tudi, da se nam bo zelo obrestovalo, če bomo pritegnili čimveč ljudi v kolektiv, da bodo zavestno posegali v vse razprave. Veliko je že danes ljudi, ki zavestno posegajo, ki jim ni merilo samo plača za to, da je treba tako in tako napraviti. Ta procent ljudi še ni tako velik, kakor bi bilo treba, vendar je delavsko upravljanje le dalo svoj pečat, ki počasi gre tudi v zavestni faktor naših ljudi. Omenil bi še nekatere slabe strani, katere se mi zdi, da bi morali popraviti. N. pr. vprašanje odnosa inteligence do upravljanja. Tu je še precej raznih mnenj, posebno, ker nekateri organi gredo zelo radi na linijo uravnilovke. To je nedvomno najboljši sporen akt, češ da je treba enake plače. Reakcija inteligence je, češ da ta ne študira, a doseže isto plačo. To je treba temeljito popraviti. Zanimivo je, da se to vprašanje ne pojavlja več kot spontana stvar delavstva, ampak le posameznikov. Kadar nekdo kritizira, je treba paziti, ali kritizira pošteno ali ne, videti je treba, ali ima pozitivne tendence, ali hoče doseči le neke svoje cilje. Minula doba petih let je pokazala dobre in slabe strani v tem. Inteligenca danes nastopa že bolj pogumno. Paziti moramo, da našo inteligenco še bolj pritegnemo, pri čemer moramo paziti, da odstranimo vse tisto, kar lahko nanjo slabo vpliva. Inteligenca lahko napravi mnogo dobrega, da mnogo dobrih nasvetov. Razlika med delavcem in in-

teligenco pa se s tem zmanjšuje v socialističnem smislu. Zato bi se strinjal s tovaršem, ki je rekel, da je naše upravljanje ne samo upravljanje delavcev, ampak tudi inteligence. Danes naša inteligenca že v marsičem pripomore k izboljšanju stvari, tudi v upravljanju.

Omenil bi še eno stvar. Za direktorja je lahko delavski svet breme ali pa silno velika pomoč. To se lahko ugotavlja po tovarnah. Breme je v toliko, če ga ne zna vzgojiti, navdušiti za delo in če nastajajo trenja, drugo pa je, če živi z njim, ga zna vzgajati in gledanja. Tako se pojavlja, da niti predsedniki niti delavski sveti in upravni odbori niso bili o ukrepih uprave obveščeni. Silno važno je, da sta komisija ali delavski svet, če je le mogoče, na tekočem, kaj se v

Glede komisij, o katerih je govoril tov. predsednik Marinko, bi omenil, da so pri nas postavljene komisije, za finančno vprašanje, proizvodnjo in organizacijo, ki dobro opravljajo svoje delo. Pojavlja pa se takozvana dvojna pot: uprava gre rada eno pot, komisija in predsedniški organ pa drugo, ni enotnega kriterija in gledanja. Tako se pojavlja, da niti predsedniki niti delavski sveti in upravni odbori niso bili o ukrepih uprave obveščeni. Silno važno je, da sta komisija ali delavski svet, če je le mogoče, na tekočem, kaj se v

Tine Remškar: Družbeno upravljanje ne more biti popolno, če ne bomo spremenili sestave njegovih organov

Svojo razpravo bi nekoliko navezal na to, kar je začel že tovariš Majhen. Ko ocenjujemo vprašanje razvoja našega družbenega upravljanja, moramo dejansko upoštevati to, da smo v zadnjih dveh letih družbeno upravljanje izredno hitro razširili na vsa področja. Tako imamo šolske svete, potrošniške svete v trgovinah, nadalje družbeno upravljanje v zdravstvu, v socialni politiki, družbeno upravljanje stanovanjskih fondov itd. Skratka, ta proces se je razvijal mnogo hitreje, ko pa smo uvažali družbeno upravljanje v tovarnah, to je delavske svete. Spričo tega, da smo z organi družbenega upravljanja dobili tisoče in tisoče novih ljudi, pa je v teh organih kot tudi v teh ljudeh samih nejasno gledanje s stališča, kakšno politiko naj vodijo v posameznih organih družbenega upravljanja. Zato je vprašanje dela Socialistične zveze oz. subjektivnega faktorja danes toliko važnejše, ker se že danes spričo tega, da so vsi ti organi dobili izredno važne kompetence, kaže nejasnost in nepoznavanje različnih naših stališč o tem, kakšno politiko hočemo voditi v stanovanjski, socialni in zdravstveni politiki, v naših komunalnih odborih itd. Gledanja, ki prihajajo tu do izraza, čisto tretirajo kot socialistična, kar pa dejansko niso, in zavirajo naš nadaljnji razvoj. Trenutno morda sicer res prinašajo lokalne koristi in bodo trenutno gospodarsko koristna.

Ce pa to pogledamo perspektivno, se pokaže, da so ti sklepi

nekoristni in da bodo zaradi njih v perspektivi razvoja komunice itd. imeli težave. Računati moramo tudi s tem, da bodo posamezna področja hitreje napre-

dovala, druga pa počasneje. To je odvisno ne samo od gospodarske razvitosti, temveč tudi od splošne in politične razgledanosti ljudi. Res je, da moramo na vse to gledati kot na proces in da ne smemo biti nestrpni. Naša naloga je, da skrbimo, da prav najzaostalejša predele — okraje ali komunice — čim hitreje dvignemo na tak nivo, da bodo čimprej dohiteli ostala razvitejša področja.

Poleg tega bi opozoril na težnjo, ki se kaže v organih druž-

pogljbi in rajši popusti, če gre v dobrobit upravljanja. Ne rečem seveda, kadar gre za vprašanje discipline in reda v tovarni. Za vse to pa je treba veliko sile in političnega dela, veliko samopremagovanja. Vprašanje je, kako naj direktor kljub vsemu ohrani avtoriteto, če pa danes n. pr. »Pavliha« piše slabe stvari o direktorjih. Naši direktorji se v glavnem trudijo, da bi bili dobri in sposobni. V tovarni so mi delavci osebno povedali, češ kako naj ima direktor avtoriteto, ko pa časopis piše tako o njih. Strinjam se, da je potrebna ostra kritika za prestopke, biti pa mora konstruktivna in obsoditi mora nepravilne postopke. Dolžnost je ne samo govoriti o upravljanju, ampak tudi z vseh strani pomagati, da se to res doseže v čim večji meri in v tovarni izven nje.

V naših kolektivih je še vprašanje enotnosti akcije. Sindikat in Zveza komunistov gresta čisto svojo pot in se sile razbijajo. Prav je, da se sile med seboj skritizirajo, ako ni kaj prav, toda nekatere se morajo zbrati v eno enotno silo in dejstvovati. Če bi naši sindikati ne kritizirali uprave in delavske svete, bi bilo absolutno napačno, če je potrebno. Toda te sile ne smejo iti naravnost, ampak se morajo zbrati, in napake, ki se skupno napravijo, tudi odpraviti. Tudi v tem pogledu se v tovarnah dosegajo danes več boljši uspehi, a so še napake.

Se glede kooperacije. Pri nastane vprašanje, kdo naj organizira kooperacije. Svoječas so bile direktorje, katere smo kritizirali, vendar je taka direktorja imela tudi eno dobro stran, ker so se vodstva zbirala, pogovorila in sprla o kaki stvari, vendar se je končno izvajala enotna linija. Te naloge bi morale danes prevzeti naše industrijske zbornice, česar pa ne delajo. Zbornice zahtevajo le vsak teden dva do tri poročila, ni pa nobene medsebojne povezanosti in koordinacije. Republiška zbornica je le trgovska in nima v svojem sestavu industrijske panoge, ker je le v zvezni zbornici. Potrebno bi bilo več dela v tem pogledu in povezave z zbornico. Dokler pa še ne funkcionira, bi morali lokalni gospodarski oblastveni organi sklicivati vodstvo in organ podjetij od časa do časa za reševanje skupnih problemov posebej zaradi kooperacije. Kooperacija med podjetji samim je silno težka. Tisti, ki ima koristi od tega, je za kooperacijo, drugi, ki koristi nima, pa ni zanjo. Zato gre to tako počasi. Tu je še vedno precej ljubosumja in premalo gledanja poleg koristi podjetja tudi koristi skupnosti. Izredno važna bi bilo sklicati sestanke, se pogovoriti s podjetji o problemih kooperacije, in bi bilo več uspeha. Kooperacija je zelo važna, odločujoča sila za dober uspeh našega gospodarstva.

S SE JE GLAVNEGA ODBORA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

(Nadaljevanje s 7. strani)

Ija svojih kandidatov niti ne reagira in ne nastopa proti ljudem, ki včasih ne spadajo v vodstvo posameznih organizacij. Dejstvo je, da so razni tuji elementi, ki delajo na tem, da bi prišli v posamezne lokalne organe, bodisi na področju združništva, bodisi v komunalne odbore itd. Imamo nekaj primerov, ko so bili nekateri pretekla leta izraziti reakcionarji, ki pa se danes skušajo rehabilitirati in branijo našo politiko z namenom, da bi si pridobili vpliv v tisti vaški skupnosti. Računajo, da bi na ta način prišli v vodstvo in tako vodili svojo politiko na tistem področju, da ne govorimo o izrazitih klerikalnih elementih, ki se skušajo vriniti na vseh konicah in krajih.

Na koncu bi še poudaril, da se mi zdi, da družbeno upravljanje kot celota dejansko ne more biti popolno, če ne bomo spremenili sestava njegovih organov. Tako bi moralo priti v organ družbenega upravljanja več mladine in žena. Analiza teh organov kaže, da njihov sestav dejansko ne ustreza aktivnosti mladine in žena na tistih področjih. Ta pojav bi bil še nekoliko razumljiv, če n. pr. žene ne bi bile aktivne. V praksi pa aktivnost žena tem organom mnogo koristi, ker prinašajo zdrave in konkretne predloge in ker so včasih tudi mnogo bolj kritične in vztrajne v borbi za reševanje problemov v korist posameznih organov družbenega upravljanja. Isto velja za mladino, katere za sluga je, da je delo marsikaterih organizacij mnogo bolj živo.

Glede politike na vasi bi opozoril še na pisanje o problemih naše vasi. Tu se ne bi dotikal dnevnega časopisa, ki je prav tako potrebno določenih pripomb glede na to, kako obravnava problematiko vasi. Morali pa bi po mojem mišljenju na takem sestanku, kakor je današnji nekoliko pogledati tudi, kako je s »Kmečkim glasom«, ki igra pomembno vlogo v tistih predelih Slovenije, kjer dnevnega časopisa ni. Znano je, da je »Kmečki glas« razširjen povsod tam, kjer se ne kolportira »Slovenski poročevalec«, »Dnevnik« ali »Ljudska pravica«. »Kmečki glas« je po svoji nakladi od 74.000 izvodov zdrsnil na 54.000. Govori se, da skuša »Kmečki glas« včasih nekoliko manevrirati med našo socialistično politiko na vasi in med privatnim kmetom, ker je izključno odvisen od privatnega naročnika. Če bi začel forsirati našo smer in uveljavljati našo politiko, bi se verjetno dogodilo, da bi naklada še bolj padla. Zato je vprašanje tega časopisa, ki lahko odigra pomembno vlogo na vasi umestno prediskutirati. Morala bi ga kazalo vključiti v tiskovni konzorcij »Naš tisk«, kjer ne bo več odvisen od razpoložene privatnega kmeta in njegove materialne podpore, temveč bi se moglo z dotacijo rešiti to vprašanje.

Končno bi rekel nekaj besed še o potrošniških svetih, glede katerih je bilo v Ljubljani in stališča ljubljanskega vodstva precej razprave in so nas glede tega sem in tja tudi napadali. Stvar je sedaj stekla in se bo dalje razvijala. Vendar pa je tu cela vrsta objektivnih in ne samo subjektivnih razlogov, da se stvar ni hitreje razvila. Po eni strani gre tu za slabe izkušnje, po drugi strani pa je šlo predvsem za to — kar je bil glavni razlog, da smo predvarneje pristopili k formiranju potrošniških svetov —, ker smo ugotovili, da naši potrošniki, člani Socialistične zveze in volivci na zborih volivcev ne razumejo pravilno principov, na katerih naj se formirajo potrošniški sveti, da ne razumejo vsebine njihovega delovanja, temveč so smatrali, da so to tisti organi, s katerimi bodo »dali vetra« našim trgovinam, ki navijajo visoke cene.

Stanje v trgovini na terenu pa ni takšno, da bi lahko šli ob takšnem razpoloženju potrošnikov z neko mrzličnostjo na formiranje potrošniških svetov, ker je po eni strani trgovska mreža še vedno premajhna, na drugi strani pa nima dovolj čvrste hrbenice in bi nam zato vsako hitro poseganje s potrošniškimi sveti — preden smo pripravili politično potrošnike, — prej povzročilo težave, kakor pa ustvarilo dobiček. Zato je bilo naše stališče glede teh vprašanj nekoliko bolj previdno. Mislim pa, da se bo zdaj situacija dokaj hitro spremenila in da bomo tudi po teh vprašanjih lahko dokaj hitro krenili naprej.

se, da kvalitetni kulturni ustvarjalci prispevajo ogromne vrednote svojim narodom in svoji družbi. Ne trdim, da ni res, da nekateri »umetniki« oziroma kulturni delavci ne izvršujejo svojega dela tako, kot bi morali. Tudi ne bom trdil, da ni resnično, da nekateri ne izrabljajo svojih duhovnih sil v korist naše skupnosti in to zlasti ne v toliki meri, kot se od njih pričakuje. Vendar ti posamezniki ne predstavljajo celote. Propore storilnosti in nestrilnosti najdemo prav pri vseh panogah našega življenja. Ne zamerejte, dragi tovariši, če vam povem, da ne smete človeka, ki nosi ime kulturnega delavca, gledati z drugačnimi očmi kot gledate ostale ljudi. Če nekaj stori kulturni delavec, vsi kažejo nanj, če pa isto stori človek drugega sloja, pa tega niti ne opazimo. To sem želel povedati, da ne bi kar naprej napačno tretirali kulturnega delavca, kajti predvsem se morate zavedati, da umetnika skoraj nikoli ne vidite takrat, kadar on resnično dela. Kulturni delavec gradi svoje delo skozi celotno življenje v stalnem naporu. Njegov delovni čas ne traja osem ur, ampak ves dan ali tudi noč in to vse življenje. V resnici nam nevidno pa tudi takrat opazuje življenje, beleži in koncipira nova dela.

Janez Vipotnik: Doseči moramo, da se bodo problemi družbenega upravljanja obravnavali na čim širšem področju

Najprej naj ugotovim, da postavke, ki so bile iznešene v referatu glede upravičenosti ter uspeh organov družbenega upravljanja, drže tudi za ljubljanski okraj. Seveda bi bilo napačno misliti, da so vsi organi družbenega upravljanja na enakem kvalitetnem nivoju. Mislim, da moramo tu razlikovati celo med organi, ki so v mestu; zlasti med organi, ki rešujejo probleme na kulturnem področju, na naši univerzi, za katere lahko rečemo, da pri njih ni samo vprašanje njihovega časovnega obstoja, temveč da so tudi drugi obstoja, ki govorijo za to, da ti organi niso dosegli tistih rezultatov, ki bi jih lahko dosegli. Glavni vzrok leži v subjektivnih silah.

Na drugi strani pa gre za različno med organi družbenega upravljanja v mestu in okolici. Te razlike se kažejo ne samo pri šolskih odborih, temveč tudi pri podjetjih in tovarnah, zlasti tam kjer imamo večje število polproletarcev v proizvodnji in manjše število pravih delavcev. Tam se dosti bolj pozna nižji nivo delavskega samoupravljanja kakor v mestih. Posebno vprašanje so zadruga in njihova socialistična vloga, saj imamo v našem okraju zadruga, za katere ne moremo trditi, da delujejo v smeri krepitve socializacije vasi, ampak nasprotno, čestokrat vlečejo nazaj, saj grede njihove tendence večkrat v smer krepitve privatnega kmeta in njegove bogatitve.

listične zveze. Osnovne organizacije še ne razumejo v celoti pomembne vloge organov družbenega upravljanja, ne prihajajo še s temi problemi na sestanke svojih organizacij, jih ne dajejo na dnevni red. Zato nudijo premalo moralne opore članom organov družbenega upravljanja, ki so člani osnovnih organizacij, hkrati pa od teh organov družbenega upravljanja premalo odgovorno zahtevajo poročanje o njihovem delu pred svojimi organizacijami, ki so jih predla-

nekoliko iztirile in niso sestanki v njih za člane več tako interesantni. Medtem, ko nam v organizaciji Zveze komunistov predstavljajo aktivni neko novo in zanimivejšo obliko za člane, nam prav tako tudi organi družbenega upravljanja predstavljajo novo obliko družbeno politične dejavnosti, ki lahko pri formiranju socialistične zavesti odigrajo izredno važno vlogo.

Tovariši iz Maribora je dejal, da so v Mariboru dali velike vsote za rast kulture in umetnosti, pač pa da se je zgodilo, da so se nakupovala dela, ki so se kasneje izkazala kot slaba, z dru-

Tako pridemo na besede tovariša Regenta, ki je pravilno poudaril, da je potrebno več vzgoje, široke humanistične vzgoje našim delovnim ljudem. Mi pa moramo dvigniti raven naših delovnih ljudi tako, da bodo znali ceniti in razlikovati dobro od slabega in resnično umetnost od slabe. Do tega je seveda dolga pot. Hkrati pa moramo omogočiti in odpreti pot do najvišjih spoznanj vsakemu, ki čuti, da ima zmožnost, hkrati pa tudi usposobiti široke množice, da bodo bolje razumele ustvarjene vrednosti, bodisi one iz preteklosti ali one iz današnjih časov.

Toda hotel bi govoriti predvsem o vprašanju odnosa Socialistične zveze do organov družbenega upravljanja. V zadnjem času smo imeli že nekaj razprav z nekaterimi predsedniki občinskih ljudskih odborov v Ljubljani, v zvezi z problemom, kateri organizem je pravzaprav tisti, ki naj skrbi za organe družbenega upravljanja; ali je to komuna s svojim demokratičnim mehanizmom, ali pa je to Socialistična zveza. Pri tem so se nekateri tovariši postavljali na stališče, da so predvsem komuna in ustrežajoči okrajni sveti tisti, ki naj vodijo skrb o družbenem upravljanju, češ, saj so ti sveti in demokratični mehanizmi napravili že določeni kvantitativni in kvalitativni korak dalje.

gale v organe družbenega upravljanja.

Naj se dotaknem še problema vasi in združništva. Imam občutek, da je to področje najmanj razčiščeno in najmanj raziskano. Tu gre za stvari, ki ne delajo težav samo združništvu, ampak delajo težave tudi nam v okraju. Po mojem mnenju bo res potrebno pogosteje govoriti o teh stvareh, kajti nedvomno se vsi zavedamo odgovornosti do problema, ki so na vasi in ki zahtevajo neposredne sistematične politične akcije. Kdo danes razpravlja o problemih združništva? O tem razpravlja okrajna združna zveza in republiška združna zveza. Na okrajnem plenumu smo razpravljali o združništvu in o politiki na vasi, vsega enkrat ali dvakrat. Torej sistematičnega dela na vasi ni, kar se seveda odraža tudi v situaciji, ki jo imamo na vasi, ko ugotavljamo, da socialistična smer semkaj ne prodira tako, kakor prodira na druga področja ekonomske - družbenega razvoja.

Zanimiva je razprava, ki se vodi sedaj v našem okraju glede stališča socializacije vasi spriko izvajanj tovariša Kardeja na posvetovanju v Ljubljani in stališča, ki ga je do teh vprašanj zavzel tovariš Tito v Beogradu. Prepričan sem, da predvsem zato, ker je združna organizacija v Sloveniji in tudi združna organizacija v delu Hrvaške nedvomno napravila največji korak naprej in se zato prav tu nekoliko drugače postavlja vprašanje njihove dejavnosti, kakor pa na splošno v jugoslovanskem merilu, saj je po mnogih predelih Jugoslavije združništvo še v začetni dobi.

Mirko Zlatnar: Vplivi na funkcioniranje družbenega upravljanja

Omenil bi samo dve vprašanji. Pri manjših organih družbenega upravljanja se pojavlja predvsem značilnost, ki ugodno vpliva na razvoj in funkcioniranje upravljanja: da obstajajo ti organi v povezanosti z ljudskimi odbori in sveti ter da to ugodno vpliva na te organe same. Ze od začetka prihajamo do skupnega sodelovanja vseh organov upravljanja v enotnem reševanju problemov, družbenih in gospodarskih. Pri delavskih svetih v industriji, predvsem v večjih podjetjih, ki imajo svete starejšega datuma, pa je ta povezanost najmanjša.

manjša to drugo vlogo: V komunah in okrajih se pojavlja tendenca, da bi gospodarske svete razbijali tako, kakor smo drugje svete, da bi šli tu na to pot. To se sicer za enkrat odklanja z argumentom, da bi s tem gospodar-

sko celoto te problematike razbijali in bi zato naši sposobnosti operativno reševati gospodarske naloge zmanjšali. Mislim, da ti argumenti niso čisto do kraja opravičeni in bomo morali iti tudi tu na isto pot kot drugod na eni strani zato, ker so te neposredne gospodarske naloge v posameznih vejah, na primer industriji — težki in predelovalni trgovini, obrti, kmetijstvu — velike in je teh neposrednih nalog toliko, da jih sedanj gospodarski svet komaj rešuje in tak kot je ni v stanju vključiti v reševanje teh problemov osnovnih edinic našega delavskega upravljanja. Mislim, da bi bilo umestno te probleme razmotriti. Momenti, katere sem navedel, čisto nič ne zmanjšujejo politične odgovornosti za razvijanje stvari, ampak bi s tem napravili samo korak naprej v funkcioniranje teh organov kot izrazitih stvarnih organov družbe, ki po vseh linijah delajo, funkcionirajo itd., tudi po samo izrazito gospodarski liniji. Če te situacije ne bomo dosegli, da bodo delavski sveti ta vprašanja proizvajajo, proizvodniski plan itd. uspeli zventilirati in priti do rezultatov, mislim, da delavsko upravljanje v tovarnah mora s tem momentom stagnirati. Vsaka stagnacija teh organov danes pa bi pomenila politični minus.

Razumljivo je, da smo v diskusiji prišli do zaključka, da ne gre opredeljevati odgovornosti na ta ali oni organ, marveč, da leži odgovornost za nadaljnji razvoj samoupravljanja na vseh organih in organizacijah, ki lahko nekaj prispevajo k njihovega napredku. Nedvomno bodo komuni in okrajna ostala vprašanja funkcionalno-upravnih problemov, dočim bo Socialistična zveza prevzela predvsem idejno, politično, socialistično perspektivo, kar že dosedanja praksa dobro kaže, saj so naše politične organizacije, zlasti pa Socialistična zveza napravile na tem področju precejšen napredek. Odbor Socialistične zveze okraja je svojo pozornost pretežno posvetil vprašanju družbenega upravljanja. Saj smo od 18 plenarnih sej okrajnega odbora posvetili deset sej ravno temu problemu.

S področja kadrovskih problemov v organih družbenega upravljanja bi nakazal tale problem. V zdravstvenih organih, pa tudi v nekaterih svetih v komunah in v okraju ugotavljamo, da je bila tendenca izvoliti v te organe predvsem strokovnjake, manj pa državljanje, ljudi izven tega področja, tako da se ne postavlja problem reševanja teh vprašanj na neki širši osnovi, temveč ostaja t. v. starih strokovnih kolesnicah. Mislim, da bomo morali po izteku sedanje mandatne dobe organov družbenega upravljanja ta problem preanalizirati in o njem posebej razpravljati.

Dovolite mi, tovariši, da na kratko spregovorim nekaj besed v zvezi s kulturnimi delavci. V referatih je bilo danes izrečeno marsikaj tudi na račun kulturnih delavcev ter smatram, da sem nekako izzvan, da spregovorim nekaj besed, ne v obrambo umetnikov, pač pa o problematiki kulturnih delavcev nasploh. Lahko ugotovimo, da je mnenje

družbe in to od preprostega ročnega delavca do onega, ki opravlja komplicirano delo in uporablja pri tem seveda tudi svoje umske sposobnosti, za kar pa je moral dolgo let študirati na višjih šolah in univerzah. Da je kulturni delavec potreben prav tako, kot je potreben preprost delavec, ki dela v naši družbi, je jasno kot bel dan in tega ne bi niti poudarjal. Zavedati se namreč moramo, da vsi ne morejo pripraviti svojih možganov do take koncentracije, da bi lahko ustvarjali to, kar ustvarjajo duševni delavci. K sreči je tako, da naša družba potrebuje vsakega človeka — od preprostega delavca do znanstvenika in kulturnega ustvarjalca. Strokovni kadri so naši družbi še prav posebno potrebni, isto pa velja tudi za kulturne delavce, kajti naposled, za to posvečamo v socialistični družbi posebno pozornost šolam, univerzam, inštitutom in drugim ustanovam, da dvigujejo raven našega človeka in mu dajemo možnosti, da izpolnjuje svoje duhovne zmožnosti. Skratka, naša družba potrebuje takih ljudi, ki delajo umsko, potrebuje fizične delavce prav tako kot potrebuje umetnike, oziroma kulturne delavce.

Zelim predvsem povedati to, da se moramo enkrat za vselej odreči tistega napačnega omalovažujočega gledanja na kulturne delavce, kakršno je bilo v prejšnji družbi. Otresti se moramo predvsem tega, da kulturni delavci živijo na račun ljudstva, oziroma kot pravijo, da se je vsedel ljudstvu »na rame«. Zavedajte

To je ogromen mehanizem preko katerega lahko opravljamo tudi določeno politično vzgojno vlogo. Gre v nekem smislu za novo obliko politične dejavnosti, medtem ko so se nam tu in tam osnovne organizacije Socialistične zveze pa tudi osnovne organizacije Zveze komunistov

Pri organih družbenega upravljanja je važen še tudi ta moment. Tovariš Marinko je prej povedal, da je v ljubljanskem okraju čez 25.000 ljudi vključenih v organe družbenega upravljanja, kar se je še povečalo s krajevnimi odbori, tako da že imamo skupno v teh organih preko 26.000 ljudi. Ko sedaj začnemo z ustanavljanjem potrošniških svetov, se bo to število še povečalo. Pri številu 180.000 volivcev imamo torej danes čez 26.000 ljudi, ki delujejo v samoupravi, kar pomeni, da je skoraj vsak sedmi volivec v našem okraju vključen v organu družbenega upravljanja.

Božidar Jakac: Dvigniti moramo raven naših ljudi tako, da bodo znali razlikovati resnično umetnost od slabe

Dovolite mi, tovariši, da na kratko spregovorim nekaj besed v zvezi s kulturnimi delavci. V referatih je bilo danes izrečeno marsikaj tudi na račun kulturnih delavcev ter smatram, da sem nekako izzvan, da spregovorim nekaj besed, ne v obrambo umetnikov, pač pa o problematiki kulturnih delavcev nasploh. Lahko ugotovimo, da je mnenje

družbe in to od preprostega ročnega delavca do onega, ki opravlja komplicirano delo in uporablja pri tem seveda tudi svoje umske sposobnosti, za kar pa je moral dolgo let študirati na višjih šolah in univerzah. Da je kulturni delavec potreben prav tako, kot je potreben preprost delavec, ki dela v naši družbi, je jasno kot bel dan in tega ne bi niti poudarjal. Zavedati se namreč moramo, da vsi ne morejo pripraviti svojih možganov do take koncentracije, da bi lahko ustvarjali to, kar ustvarjajo duševni delavci. K sreči je tako, da naša družba potrebuje vsakega človeka — od preprostega delavca do znanstvenika in kulturnega ustvarjalca. Strokovni kadri so naši družbi še prav posebno potrebni, isto pa velja tudi za kulturne delavce, kajti naposled, za to posvečamo v socialistični družbi posebno pozornost šolam, univerzam, inštitutom in drugim ustanovam, da dvigujejo raven našega človeka in mu dajemo možnosti, da izpolnjuje svoje duhovne zmožnosti. Skratka, naša družba potrebuje takih ljudi, ki delajo umsko, potrebuje fizične delavce prav tako kot potrebuje umetnike, oziroma kulturne delavce.

Angela Ocepek: V organih družbenega upravljanja je premalo žena

Nekaj besed v zvezi s tem, da je poleg Socialistične zveze zelo važna za vzgojo družbenega upravljanja tudi vrsta drugih organizacij, ki se že zavzemajo za vrsto vprašanj, ki so morda navidez drobna, ki pa včasih za vedno zelo živo v probleme, ki jih srečujemo na terenu. Te organizacije so zelo važna sola za poglobljanje problemov. Predvsem bi se naslonila na probleme žena v družbenem upravljanju, ker je prav v teh organizacijah velika večina članov žena. Mislim, da ni slučajno, da je prav v svetih za socialno varstvo in skrbstvo, v prosvetnih in šolskih svetih ter stanovanjskih sve-

tih velika večina žena. V svetih za zaščito družine sta dve tretjini žena. Mislim, da bi v teh svetih morali biti tudi tovariši, ker ti sveti rešujejo vprašanja, ki zadevajo našo družino v celoti. Iz podatkov, ki jih imam na razpolago, je razvidno, da v gospodarskih, komunalnih in kmetijskih svetih žena skoraj ni. Če pa pogledamo stanje občinskih ljudskih odborov, pa vidimo, da je tam še mnogo slabše. V Kopru je od 287 odborov občinskega ljudskega odbora samo 11 žena, v Celju od 404 odborov samo 11 žena, v Novem mestu od 265 odborov 6 žena, v Gorici od

(Nadaljevanje na 9. strani)

IZ ZVEZNE TRGOVINSKE ZBORNICE

Prihodnje leto se bo zboljšala preskrba trga z nekaterimi važnimi žvili

O položaju na trgu žvil (kakor so sladkor, mast, olje, testenine, konzerve, kava, čaj, začimbe in južno sadje) in o vprašanjih uvoza nekaterih izmed teh pridelkov v prvem četrtletju prihodnjega leta so razpravljali na sestanku sekcije za žvila in domače potrebnosti pri Zvezi trgovinskih zbornic.

Predstavniki našega trgovinskega omrežja so poudarili, da je v normalnem poslovanju in nakupu posameznih pridelkov posebno čutili pomanjkanje obratnih sredstev. Kritizirali so čedalje močnejšo težnjo industrije, da zahteva za dobavo izdelkov od trgovine na debelo, da jih plača vnaprej. Vtem ko lahko takšno prakso delno opravičimo za nekatere izdelke, po katerih je veliko povpraševanje, pa ni moč opravičiti čedalje močnejše težnje industrije, da zahteva denarno kritje, preder, dobavi blago,

ker so obratna sredstva trgovine omejena. Čeprav zdaj na pristojnem mestu proučujejo sistem kreditiranja z dodatnimi sredstvi in čeprav so že napovedane nekatere spremembe, je trgovina odločno proti plačevanju vnaprej, ker takšna praksa ne sloni na zakonu, razen tega pa zavira promet in negativno vpliva na preskrbovanje trga za široko potrošnje.

Dvojne cene kakor veljajo za mast, kavo, pomaranče in še nekatere pridelke, tudi pomenijo obremenitev za trgovino in vzbujajo nejevoljo potrošnikov. Čeprav ni moč zanikati, da so dvojne cene posledica objektivnih činiteljev, so na sestanku mnogi izrazili mnenje, da si moramo po možnosti prizadevati, da bomo velike razlike v cenah omejili na najmanjšo mero tudi zato, ker omogočajo spekulacijo. Kava je zdaj na pr. po 3000 din, v kratkem pa bo dobilo trgovinsko omrežje kavo po 2100 din. Pomaranče, ki jih bomo v kratkem uvozili, bodo po sedanjem dogovoru med uvozniki in trgovinskih omrežjem po 270 din, vtem ko se njihova cena v prodaji, kolikor jih je, giblje okrog 400 din.

Podobna je razlika v cerah tudi še nekaterih drugih pridelkov. Če prodajajo v eni prodajalni enake pridelke po dveh zelo različnih cenah, so možnosti za spekulacijo ugodne. Spremembe v našem deviznem poslovanju, ki bodo uveljavljene z novim letom, bodo delno pripomogle, da se bodo takšne anomalije zmanjšale.

22. december bo po vsej državi svečano praznovan

V mnogih enotah JLA, šolah, podjetjih in organizacijah SZDL so že pred nekaj dnevi začeli prirediti predavanja o nastanku in desetletnem mirnodobnem razvoju JLA. V počastitev dneva armade — 22. decembra pripravljajo tudi raznovrstne kulturno-umetniške in športne programe, turnirje in medsebojne obiske državljanov in pripadnikov naše Armade.

Domovi JLA po mestih pripravljajo posebne programe, da bi praznik naše Armade čim bolj počastili. Tako bodo v Beogradu razen svečanega koncerta v Narodnem gledališču odprli VII. kolektivno razstavo likovne sekcije Doma JLA, nekaj dni prej pa bo Društvo književnikov Srbije priredilo literarni večer za člane Doma JLA. Za člane uredišča »Narodne armije« pa ustni časopis.

Razstava angleške medicinske knjige

Ljubljana, 16. dec. Včeraj ob enajstih dopoldne je bila v prostorih Narodne in univerzitetne knjižnice odprta razstava angleške medicinske knjige, ki jo prireja Slovensko zdravniško društvo skupno z British Councilom iz Beograda. Razstava, ki bo odprta do 24. decembra (ob delavskih od 10.—12. in od 16.—19., v nedeljo od 10.—13. ure) prikazuje v dvanajstih vitriah sodobno angleško medicinsko knjigo po posameznih strokah. Tu so dela znanih angleških strokovnjakov s področja anatomije, farmakologije, interne medicine, fizioterapije, pljučne tuberkuloze, kirurgije, porodništva in ginekologije, pediatrije, nevropsihiatrije, radiologije, otorinolaringologije, oftalmologije, kožnih in spolnih bolezni, nalezljivih bolezni, zdravstvene zakonodaje in higijene. Ze sama našeta področja kažejo, da je razstava do-

volj vsestranska in zanimiva, saj nam razstavljena dela nudijo vpogled v eno najrazvitejših medicinskih znanosti Evrope. Ker bodo te knjige na razpolago našim zdravnikom in zainteresiranim ustanovam po uradnem tečaju, bo razstava gotovo vzbudila potrebno zanimanje. Na tudi rodila uspeh, kot ji ga je zaželel predsednik Slovenskega zdravniškega društva dr. Drago Mučič v svojem pozdravnem in otvoritvenem nagovoru navzočim gostom, zdravnikom in predstavnikom raznih zdravstvenih ustanov.

Iz kratkega razgovora s predsednikom Slovenskega zdravniškega društva posnemamo, da razvija društvo plodno delavnost zlasti s številnimi predavanji in diskusijami. Ta dejavnost pa bo še večja, ko bo društvo dobilo svoje prostore, za katere se sedaj bori.

malije v cenah zmanjšale, za nekatere potrebnosti pa sploh odpadale.

Na sestanku so govorili tudi o cenah nekaterih izdelkov in pridelkov, ki jih dobiva trgovina v glavnem iz domače industrije, kakor so konzerve, zgodnji grah in drugo in pri katerih se razlike v cenah med posameznimi tovarnami gibljejo tudi do 40 %. Takšne razlike so nerazumljive in potrebno bi bilo odločnejše posredovanje, da bi cene vskladili.

Iz razprave na sestanku je bilo moč povzeti, da se bo prihodnje leto zboljšala preskrba našega trga z nekaterimi važnimi žvili. K temu bo delno pripomogel tudi večji uvoz. Uvozili bodo znatne količine soli, da se bodo sedanje zaloge povečale.

Predstavniki trgovinskih podjetij iz posameznih krajev so navajali podatke o tem, kako blago čisto potuje iz republike v republiko in se spričo prevoznih stroškov podraži. Vsi so se strinjali s tem, da razdelitev blaga ne bi bila možna, ker bi s tem kršili temeljna načela našega gospodarskega sistema, predvsem pa prosto delovanje zakonite ponudbe in povpraševanja. Niso pa izključili možnosti in potreba, da bi ob dobavi blaga bolj upoštevali potrošnje in povpraševanje po njem v posameznih krajih.

Na sestanku sekcije za žvila in domače potrebnosti pri Zvezi trgovinskih zbornic so ugotovili, da so delo in sklepi organov sanitarnih inšpekcij neizenačeni, da si v posameznih republikah včasih tudi nasprotujejo. Različni ukrepi sanitarnih inšpekcij so nerazumljivi za trgovino in za potrošnike, ker gre za enotno gospodarsko področje Jugoslavije. Zato so na sestanku upravičeno načeli vprašanje, ali ne bi bilo smotno, da bi službo sanitarnih inšpekcij vsaj po republikah, če je že ni moč centralizirati.

Uvoz žvil

Te dni sta prispeli na Reko dve ladji s pšenico iz kontingenta 300.000 ton ameriških kmetijskih presezkov. Do konca meseca bi prispelo še 11 ladij, ostanek kontingenta 300.000 ton pa bodo pripeljali januarja. Te dni bo iz ZDA pripeljala ladja »Slovenija« 750 ton masti, iz Nižozemske pa bomo dobili 2000 ton masti. Kmalu bo prispelo tudi 1000 ton margarine, kupljene na Čehoslovaškem. Margarino bodo prodajali po 320 din kilogram. Te dni bo na Reko prispela ladja s 300 tonami kave. Cene ne bodo višje od 2100 din kilogram. Predvčerajšnjim so začeli trgovinam na drobno razpoložljivi 10.000 ton burmanskega riža, ki ga bodo prodajali v skladu s kvaliteto od 140 do 170 din kg. Do konca meseca bomo dobili tudi nekaj južnega sadja.

Posvetovanje rudarjev

V Dečanih pri Pristini se je predvčerajšnjim začelo posvetovanje o razvoju rudarstva in topliničarstva varstvih kovin in Jugoslaviji. Na njem je bilo poudarjeno, da imajo naši svinčeni in cinkovi rudniki visoke proizvodne stroške, pri čemer je v celotnih stroških delovna sila udeležena okrog 30 odstotkov. Zato je treba posvetiti posebno pozornost uvedbi mehanizacije, da bi zmanjšali število delavcev. Na posvetovanju je bilo tudi posebno poudarjeno, da je mnenje, da se mehanizacija zavoljo cenene delovne sile ne izplača, napačno. Posvetovanje nadaljuje delo.

Sabor Hrvatske zaključil delo

Pod predsedstvom Vladimira Bakariča je bila včeraj skupna seja Republiškega sveta in Zbora proizvajalcev Sabora Hrvatske, na kateri so izvolili za člana Izvršnega sveta dr. Miloša Zanka namesto dosedanjega člana Iva Sarajčića, ki je odšel na nov položaj. Razen tega so izvolili nove sodnike okrožnih in okrožnih gospodarskih sodišč. Polej sta imela Republiški svet in Zbor proizvajalcev še ločni seji, na katerih so razpravljali o poročilu Izvršnega sveta in še nekaterih drugih problemih. S tem je Sabor Hrvatske zaključil delo.

Pogajanja o izmenjavi turistov s Poljsko

Na podlagi jugoslovansko-poljskega sporazuma o turističnem prometu se v Beogradu bližajo h koncu pogajanja med predstavniki poljskega potovalnega urada »Orbis« in Združenja potovalnih podjetij FLRJ o prodaji železniških vozovnic. Generalni direktor poljskega urada Franduel bo je dni v Dubrovniku podpisal s predstavniki ondotnega Putnika sporazum o izmenjavi turistov med Poljsko in Jugoslavijo.

IZ DELA ODBOROV LJUDSKE SKUPŠČINE LRS

Proučevanje problemov komunalne ureditve

Ljubljana, 16. decembra

Odbor za organizacijo oblasti in uprave Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS je na današnji seji razpravljal o programu dela Odbora pri proučevanju uveljavljanja nove komunalne ureditve. Člani odbora so v razpravi o tem programu opozorili na vrsto problemov, ki bi jih še zlasti bilo treba proučiti (sveti ljudskih odborov, sodelovanje občin pri sestavljanju družbenih planov, funkcioniranje uprave, delovanje krajevnih odborov itd.). Odbor bo s pomočjo ankete, pri kateri bodo sodelovali vsi njegovi člani, proučil v prihodnjem obdobju problematiko nove komunalne ureditve predvsem z družbeno-političnega stališča. Analiziral bo zlasti vsebinsko dejavnost teh družbenih organov (n. pr. uveljavljanje svetov ljudskih odborov, krajevnih odborov, razvijanje iniciative državljanov v novem komunalnem sistemu in zmanjševanje možnosti za pojav birokratizma na okrajih in občinah itd.). Ta anketa naj bi pripomogla k odpravljanju nekaterih pomanjkljivosti v komunalnem sistemu, na katere opozarja praksa.

ODLOČNEJE SE LOTIMO USTANAVLJANJA POTROŠNIŠKIH SVETOV

Odbor za organizacijo oblasti in uprave je na današnji seji razpravljal tudi o svetih potrošnikov v trgovini. V razpravi, v katero je poseglo več poslancev, so bili nanašani nekateri problemi glede teh organov družbenega upravljanja, hkrati pa je bilo poudarjeno, da je treba odlo-

neje začeti ustanavljati te organe. V večini krajev se namreč še vedno zelo počasi lotevajo ustanavljanja potrošniških svetov ter navajajo za to najrazličnejše izgovore, češ da je n. pr. uredba nejasna in podobno, dejansko pa gre predvsem za to, da kažejo mnogi občinski ljudski odbori premalo iniciative in razumevanja. Sele v zadnjem času se nekateri ljudski odbori lotevajo tega vprašanja zaradi pritiska družbenih organizacij.

OBRAVNAVA PREDLOGOV ZA POTRDIŠTEV STATUTOV LJUBLJANSKEGA IN MARIJBORSKEGA OKRAJA

Komisija Republiške zbora Ljudske skupščine LRS za statute je na včerajšnji seji obravnavala predloge za potrditev statutov ljubljanskega in mariborskega okraja. Komisija je sprejela nekatere manjše spremembe, na razpravi pa so bile izrečene tudi nekatere pripombe, ki se nanašajo predvsem na mestne svete (na mestnih področjih), na nekatere svete ljudskih odborov in na tajništva. Tako naj bi bili, po predlogu predsednika komisije Vlada Krivica, tajništvo za socialno politiko in tajništvo za delovna razmerja iz načelnih razlogov ločeni (statut ljubljanskega okraja n. pr. predvideva, naj bi bili ti dve tajništvi združeni), predstavnika ljubljanskega in mariborskega okraja, dr. Marijan Dermastija in Tone Bole, pa sta sodila, da bi glede tega vprašanja kazalo počakati na rezultate, ki jih bo pokazala praksa. Glede mestnega sveta pa je prevladovalo stališče, da bi le-ta bil posvetovalna skupščina občin na mestnem področju. M. Z.

IZ ZVEZE KMETIJSKIH ZBORNIC JUGOSLAVIJE

Obeta se obsežna mehanizacija kmetijstva

Prihodnje leto 6530 novih traktorjev in mnogo drugih kmetijskih strojev iz naših tovarn — Nov način popraviljanja strojev

Beograd, 16. dec. — V Zvezi kmetijskih zbornic Jugoslavije so pripravili načrt o mehanizaciji kmetijstva v prihodnjem letu. Število traktorjev naj bi se povečalo od 12.000, kolikor jih ima naše kmetijstvo zdaj, na 18.185. To pomeni, da bomo prihodnje leto uporabljali v obdelovanju zemlje 6530 novih traktorjev. Tovarna motorjev v Rakovici jih bo izdelala 2800, tovarna traktorjev in strojev v Zemunu pa prav toliko. Karih 900 traktorjev tipa »Ferguson« pa smo že uvozili iz Anglije. Razen tega je Zvezni izvršni svet že odobril 250 milijonov deviznih dinarjev za nakup rezervnih delov za traktorje.

Naša industrija bo izdelala prihodnje leto tudi mnogo drugih industrijskih strojev. Razen 100 velikih kombajnov ter 12 velikih in 50 majhnih bagrov za melioracije bodo domača industrijska podjetja izdelala 850 traktorskih plugov, 350 traktorskih

bran, 100 velikih strojev za sejanje žita, 900 manjših strojev, 5400 strojev za sejanje koruze, 400 traktorskih strojev za vezanje snopov in 1500 motornih brigal za zaščito rastlin.

Velike kmetijske stroje, zlasti traktorje, bodo dobila državna kmetijska posestva, kmetijske zadruge in druge kmetijske organizacije v žitornih krajih. Ekonomičnost uporabe traktorjev tipa »Ferguson« in novih traktorjev »Zadrugar« je proučil beograjski inštitut za mehanizacijo kmetijstva. Proučil je 25 najbolj znanih modelov traktorjev in 200 različnih tipov kmetijskih strojev. Te traktorje z zmogljivostjo 40 KS bomo uporabljali za napornejša kmetijska dela — oranje, za delo v zvezi z žetvijo in za melioracije, traktorje do 30 KS pa za druga dela ter za prevoz v kmetijstvu.

Naši agronomi menijo, da je domača proizvodnja teh traktorjev zelo važna za pospeševanje in

povečanje kmetijske proizvodnje. Mnogo obrabljenih traktorjev je onemogočalo redna poljska dela. Karih 2000 starih traktorjev bo treba prihodnje leto izločiti iz uporabe, ker so že obrabljeni, ali pa nimamo zanje rezervnih delov. Traktorjev starih modelov namreč ne izdelujejo več.

Posebno pozornost bomo v prihodnje posvetili šolanju traktoristov in mehanikov, ki bodo delali z novimi traktorji. Isto velja za servisno službo za popraviljanje kmetijskih strojev. Domača industrija bo organizirala tečajne traktoristov, med letom pa tudi posebne tečaje, na katerih se bodo agronomi in kmetijski tehniki seznanili z uporabo novih traktorjev in strojev.

Prihodnje leto bomo reorganizirali servisne postaje in se lotili novega načina popraviljanja kmetijskih strojev. Industrija bo organizirala široko omrežje servisnih delavnic za popraviljanje traktorjev. V republiških glavnih mestih in v nekaterih večjih mestih v žitornih krajih bodo upostavljene tudi velike remontne delavnice za popraviljanje traktorjev in velikih strojev. Del opreme za te delavnice bomo dobili iz tehnične pomoči. V njih bodo lahko kmetijske organizacije v enem dnevu zamenjale pokvarjene traktorje za popravljene. To je zlasti važna za naglo opravljanje poljskih del.

S seje Glavnega odbora SZDL Slovenije

(Nadaljevanje z 8. strani) 297 odbornikov 13 žena. To dokazuje, da ne vključujemo žena tam, kjer se odloča o našem življenju. Ne gre za zastopstvo žena, ampak za to, da se v teh organih rešujejo vprašanja, ki jih žene razumejo in ki bi jih lahko pomagale reševati. To ni v skladu z aktivnostjo žena v drugih organizacijah in v organih družbenega upravljanja. Če pogledamo zadruge, vidimo, da tvorijo 27 % članstva zadrug žene, v upravnih odborih pa jih je le 5 %. V delavskih svetih se je od leta 1953 stanje precej izboljšalo v merilu Slovenije. Če pa pogledamo, kakšno je stanje po industrijskih centrih, pa so te številke precej drugače. V Kranju je zaposlenih 47,7 % žena, v delavskih svetih jih je 3,7 %, v upravnih odborih 1,2 %. V Mariboru je 34 % zaposlenih žena, 3,9 % v delavskih svetih, 1,4 % v upravnih odborih. Podobno sliko imamo tudi v Ljubljani in v Celju.

rejo sodelovati tako kot tovariši. One morajo delati 8 ur, poleg tega pa imajo doma družine in morajo opraviti vse delo, kakor tiste žene, ki so doma. Na tem področju smo še zelo zaostali in zaposleni ženi smo dali še zelo malo pomoči. V tem pogledu bomo morali stvari popraviti, če

bomo hoteli aktivizirati delavke, da bodo enakovredno sodelovale v delavskih svetih, v upravnih odborih in v organih ljudske oblasti. Pri bodočih volitvah v občinske ljudske odbore in pri celotnem družbenem upravljanju bomo morali imeti pregled o aktivnosti žena. Zene so tiste, ki dnevno srečujejo vrsto problemov in pomanjkljivosti in jih bodo lahko pomagale v družbenih organih in organih ljudske oblasti reševati. Težje je to v okrajnih ljudskih odborih, ker je

to večje področje in bi bilo delo v teh odborih za žene preveliko breme.

Danes smo govorili o svetih potrošnikov. Če ima kdo mesto v svetih potrošnikov, mislim, da ga imajo žene, ki bodo lahko na tem področju razvile vrsto dejavnosti. Ne mislim, da bodo lahko obrnile trgovine na glavo, toda žene poznajo probleme prehrane, probleme proizvodnje in vrsto stvari, ki danes niso najboljše.

Pri družbenem upravljanju je zelo važna vloga kmetičke žene, ki je danes že vključena v drobno

kmetijsko proizvodnjo, kot n. pr. perutinarstvo, prašičerejo, mlekarstvo in vrtnarstvo. Zdi se mi, da je vloga žene v družbenem upravljanju in v današnjem razvoju ravno tako važna kot med vojno, ko so žene vsa bremena nosile enakovredno.

Če ne bomo računali s tem, da je žena močan faktor pri razvoju vrste vprašanj, če bomo mislili, da spadajo žene samo v socialno zdravstvene svete, ne pa tudi v gospodarske, potem mislim, da ne bomo prav delali. Povedala sem te stvari, ker se mi zdi, da so važne za naš nadaljnji razvoj.

Predlog komisije za sklepe je prebral tovariš France Kimovec

V imenu Komisije za sklepe je dal tovariš France Kimovec naslednji predlog, ki ga je Glavni odbor soglasno sprejel kot sklep.

Nismo napisali neke resolucije, ker menimo, da je po posvetovanju, ki je bilo pri Maršalu Titu letos 28. IX. po seji IV. plenuma SZDL, in po resoluciji, ki je bila na tem plenumu sprejeta, nemogoče glede na današnji dnevni red sprejeti neko resolucijo, ki bi lahko tehtno prispevala k temu, da bi organizacije SZDL bolje delale. Prihajamo s predlogom, da bi na osnovi referata, ki je zajel osnovno problematiko, in razprave, ki je odprla nekatera nova vprašanja, izluščiti bistvena vprašanja in jih skupno z referatom

dostavili okrajnim vodstvom, da bi o njih še naprej razpravljali. Referat bo objavljen v dnevnem tisku, ravno tako tudi del diskusije, in s tem bodo člani SZDL dobili vse gradivo v roke. Problematika družbenega upravljanja pa je pokazala, da so poedini organi družbenega upravljanja na različni stopnji razvoja, tako pokrajinsko vzeto in v celotnem merilu, glede na to, kdaj so se začeli in kje so se bolj razvijali, kje manj, kje so problemi bolj jasni, kje pa manj jasni. Zaradi tega bi bilo težko izdelati resolucijo, ki bi pomenila tehtni prispevek za delo političnih organizacij v tem smislu. To sem vam pooblaščen predlagati v imenu komisije, ki ste jo izvolili.

POVEČANJE PROIZVODNJE ZA ŠIROKO POTROŠNJO V ELEKTROINDUSTRIJI
300.000 RADIJSKIH SPREJEMNIKOV
nameravajo izdelati prihodnje leto

Beograd, 16. dec. (Tanjug). Povečanje proizvodnje blaga za široko potrošnje je bilo letos glavna značilnost dela večjega števila tovarn elektroindustrije. Najnovejši podatki Zveznega zavoda za statistiko in evidenco kažejo, da je bila proizvodnja temeljnih naprav za gospodinjstva v prvih desetih mesecih letošnjega leta za več kot dvakrat večja kakor v vsem lanskem letu. Podobno se je povečala tudi proizvodnja radijskih aparatov, žarnic, akumulatorjev, svinčnih kablov in drugih izdelkov. Tovarne elektroindustrije izdelujejo zdaj dvandvajset več blaga kakor predljetno leto. V prvih desetih mesecih letošnjega leta so postale na trg 1120 ton kuhalnikov, likalnikov, električnih peč in podobnih izdelkov v primeri s 520 tonami v vsem predljetnem letu. Razen tega je proizvodnja radijskih aparatov, ki je znašala v sedmih prejšnjih letih skupno 256.000 kosov, dosegla konec oktobra številko 65.210 novih sprejemnikov. Opaziti je, da so tovarne začele izdelovati več novih tipov radijskih aparatov. Predstavniki elektroindustrije, ki so na svojem letnem obnem zboru na spomlad sklenili, da bo proizvodnja za široko potrošnje v ospredju dela njihovih tovarn, poudarjajo, da bo elektroindustrija v prihodnjem letu posvetila največ pozornosti razvoju radiofonije, telegrafije, telefonije, elektronike in osvojitvi proizvodnje televizijskih sprejemnikov. V prihodnjem letu bo elektroindustrija predvidoma začela proizvajati visokofrekvenčno keramiko. Daje nameravajo izdelati okrog 300.000 radijskih sprejemnikov, sprejemnih in oddajnih postaj ter visoko frekvenčnih postaj. Prav tako bodo začeli proizvajati radijske cevi, a čimer bodo prihranili okrog 200.000 dolarjev. Razen tega bo 1956. elektroindustrija v okviru akcije za zmanjšanje uvoza nekaterih električnih potrebščin začela izdelovati električne kondenzatorje, UKV naprave, kakor tudi magnetofonske trakove. Predstavniki elektroindustrije opozarjajo, da smo dostaj za uvoz električnih kondenzatorjev plačevati letno okrog 100.000 dolarjev prav tako pa tudi velike zneske za uvoz magnetofonskega traku. Predstavniki elektroindustrije so dle, da bi domače tovarne morale v prihodnjem letu odločiti del svojih zmogljivosti usmeriti na proizvodnjo elektroopreme za tuj trg.

Kako pa v Velikih Laščah

Ze 40 let vodijo rodovnike živine

TEŽAVE S ŠOLAMI

Nova upravna razdelitev je tudi tu razgibala občinsko dejavnost. Komuna Velike Lašče je teritorialno ostala enota bivšega občinskega ljudskega odbora, le da je sedaj priključena kočevskemu okraju.

Ti kraški kraji so zaradi tanke plasti zemlje precej pasivni. Razen dohodkov iz živinoreje in delno gozda ni ničesar. Kmetijstvo v kolikor ga je, še ni seglo po modernih agrokulturnih sredstvih. Največ skrbi posvečajo živinoreji. Ta ima še predvajo tradicijo. Rodovnike živine vodijo na primer že 40 let. V zadnjem času je sicer dobra plemenska živina malo nazadovala zaradi nezdravih pojavov pri odkupu. Kmetovalci se zelo zanimajo za razvoj živinoreje. Ta naj bi bila v prihodnosti tudi glavni vir dohodkov. Prihodnje leto bodo pri Ortneku in Gornjih Retjah uredili skupen pašnik za 80 glav živine. Sedaj dnevno odpošljejo v Ljubljano 1500 do 2000 litrov mleka. V doglednem času pa bo potrebno misliti tudi na gradnjo moderne mlekarne. Sedanja zbiralnica ne bo zadoštovala za večje količine.

ELEKTRIKA V VSEH VASEH

Pomemben dogodek v komuni bo zaključek elektrifikacijskih del v vseh vaseh. Elektrifikacijski del je že 22 vasi, v 45 pa bodo dela kmalu končana. Vse je pripravljeno, daljnovodi in drogovji, manjka samo še žica za nizko omrežje. Prebivalci so v materialu in delu prispevali v vrednosti 15 milijonov dinarjev. Ko bo v Robu zasvetila luč, bodo odprli majhno obrtno delavnico, ki bo zaposlila 60 delavcev. Stroji so že na razpolago.

Majhnih obrtnih delavnic si izdelovalci suhe robe, ki je tu doma v vsaki hiši, že še več. Potem bi ne bilo potrebno odhajati v mesto za zaslužkom.

V novomeškem okraju je 51 % vseh šol v krajih s težavnimi življenjskimi pogoji

61 osnovnih šol na področju sedanjega novomeškega okraja sodi med iste kraje, ki zahtevajo zaradi svoje oddaljenosti, slabih stanovanjskih zdravstvenih, prehranbenih in ostalih razmer, slabih ali neprimeren šolskih prostorov, odnosov okolice do šole in zaradi ostalih posebnih pogojev ki so težji od dela in razmer v normalnih pogojih, od prosvetnih delavcev posebne napora in poživljenjske v službi. To predstavlja kar 51 odstotkov vseh šol v okraju in samo po sebi preprečuje govoriti o težavnosti dela učiteljev v takih krajih. Za službovanje v takih oddaljenih krajih prejemajo prosvetni delavci posebne dodatke. Kraji s težavnimi življenjskimi in delovnimi pogoji pa so razdeljeni v štiri skupine.

V I. skupino je OLO odločil naslednje kraje: Bojanci, Gradec nad

Marsikdo pa je v Velikih Laščah zaskrbljen, kakšer: bo v sedanjih razmerah uspeh šolske mladine. A niti ne kaže, da bi se razmere kaj kmalu izboljšale. Nekdaj stanovanjska hiša z dvema razredoma v pritličju, dvema v prvem nadstropju, pisarnica in zbornica hkrati — in nič več. To je osnovna šola in nižja gimnazija. Dopolnilna ima pouk gimnazija, popoldne osnovna šola. Otroci prihajajo v šolo po eno, dve uri daleč, pozimi premrženi; in premočeni. Garderobe imajo kar v učilnicah. Tudi šolska kuhinja s paketi mednarodne pomoči se stiska v že tako tesni pisarni. In kruh za malico pripravljajo tudi tu. Malico delijo pa kar v mrzli veži. Šolska učila so stlačena po vseh mogočih kotih.

V gimnaziji sta samo dve strokovni moči. Pomagati si morajo z osnovnoškolskimi učitelji. Prosvetni delavci se branijo službovati v teh krajih. Sicer jim pa niti stanovanja ni mogoče nuditi. Šola je bila med vojno požgana. O zidanju nove pa so vsa leta po vojni le govorili, graditi pa še začeli niso. Seveda je sedaj bolj malo upanja, ker komuna sama tega ne bo zmogla. V komuni je deset šol in gre za njih vzdrževanje polovica občinskega proračuna. O kakšnih gradnjah in adaptacijah ni govora. Tudi ostale šole v občini so večinoma neurejene. V Robu pa je zlasti kritično.

DRUŠTVA IN NJIH DELO

Kljub vsem tem težavam so prosvetni delavci nosilci kulturne življenja v Velikih Laščah. Največ pa delajo s šolsko mladino. Lari so uprizorili Frana Milčinskega »Zvezdico Zaspanko« z velikim uspehom. S kolikšno ljubeznijo so otroci pripravljali pod vodstvom svoje učiteljice in

koreografa to predstavo. Sami so zbirali lase za lasulje, izdelali kostime, bili umetniki scene in svetlobe. Letos bodo »Zvezdico Zaspanko« ponovili za okoliške šole. Radi igrajo in si spet želijo nekaj novega.

Pevski zbor je tudi zelo dober. Kljub težavam zaradi celodnevne pouka najdejo čas za petje. Če ni drugače, pridejo na vaje ob sedmih zjutraj.

Le pred leti zelo delavno kulturno-umetniško društvo »Primož Trubar« peša. Edinole dramska skupina se bori za svoj obstoj. Težava so z režiserji pa tudi z igralci. Jedra ne tvorijo domačini, temveč ljudje iz drugih krajev, ki so tukaj v službi. Leti se pa pogosto menjajo. Zato je celotna dejavnost preveč odvisna od posameznikov in zamre brž ko slednji odide. Publika pa si želi prireditve in je zelo zahtevna. Mnogo bi lahko pomagali visokošolci, ki pa ne kažejo nič kaj veliko zanimanja za delo v domačem društvu.

Telovadno društvo »Partizan« pa se po svojem dvoletnem obstoju trga iz začetnih težav. Telovadnica bo v najkrajšem času zasilo urejena in opremljena z najbolj potrebnimi orodjem. Seveda manjka še dosti. A nič ne da. Vadiitelji, ki so se vrnili s tečajev, bodo začeli redno vaditi pionirje in mladince. Nanje mladina že nestrno čaka.

Velik uspeh kulturno-prosvetne dejavnosti v Velikih Laščah je ljudska knjižnica s 1550 knjigami. Ima 250 stalnih bralcev. Le težko je razumeti, da imajo nekateri zanjo tako malo razumevanja. Predvsem bi morali rajši zanjo ustreznejše prostore in urediti tudi majhno čitalnico. Hkrati pa je nesmiselno zahtevati, da nekdo vodi knjižnico brezplačno. V drugih podeželskih občinah dobivajo prosvetni delavci stalni dodatek za kulturno delo. Tega v Velikih Laščah ne poznajo, čeprav za tako delo žrtvujejo ves prosti čas.

In še nekaj drobtin za konec. Po trgovinah zamaž isčeš razglednice Velikih Lašč ter rojstnih krajev Trubarja, Levstika in Stritarja. Nikjer nobene legende, ki bi tuju pokazala pot semkaj. Ob Trubarjevem spomeniku ni spominske knjige s pečatom in razglednicami. Ničesar ne more potnik ponesti s seboj v spomin na kraje, kjer so živeli očetje slovenskega jezika. A to je pač rajmanj, kar bi se za popularizacijo kraja dalo napraviti. Velike Lašče so bile nekdanj turistični kraj. Sedaj pa so vse lepe izletniške točke okolice neizkoriščene. Morda bodo Laščani začeli razmišljati, kako ponovno oživiti turizem!

IZPRED SODIŠČA V LJUBLJANI

S krivimi pričami ie hotela priti do pokojnine

Širokogrudnost naše socialne zakonodaje je poskušal že marsikdo izkoristiti. Tako je hotela storiti tudi M. E., ki je doma iz okolice Mokronoga, pa živi že dlje časa v Ljubljani. Ker je njen mož pogelnil pred osvoboditvijo in inozemstvu, sami pa se tudi ni dalo, da bi si z rednim delom zaslužila pokojnino, se je odločila, da bo prišla do nje s pomočjo krivega pričevanja J. M., 66-letnega upokojenega soboslikarja, in 77-letne upokojenke M. Z. iz Ljubljane.

Oba je nagovorila, da sta pred sodiščem pričala, da je bila pri njiju zaposlena od leta 1920 pa do leta 1931 kot gospodinjstva pomočnica.

Na podlagi tega pričevanja in še nekaterih drugih podatkov, s katerimi je utemeljila svojo prošnjo za pokojnino, je M.E. dosegla pri Zavodu za socialno zavarovanje starostno pokojnino v znesku 6800 din mesečno.

Vsa zadeva bi bila ostala najbrž tudi neodkrita, če ne bi bilo prišlo vmes preverjanje upravičenosti do pokojnin po terenih.

Stvar je tako prišla na uho tudi njenemu bratu, ki je že dlje časa bolan za silikozo, zavratno boleznijo, ki si jo je nakopal kot rudar v inozemskih rudnikih. Ta je odkritosrčno povedal, da je bila njegova sestra laž-upokojenka v letih 1920 do 1931 na domu v Mokronogu in da takrat sploh ni bila nikjer zaposlena.

Tako se je odkrilo ozadje tega grdega izkoriščanja socialnih dajatev, za katere naša skupnost toliko žrtvuje.

Sodišče je obsodilo M. E. na devet mesecev zapora, J. M. in M. Z. pa vsakega na pet mesecev. Zaradi visoke starosti je bila obema zadnjima obsojenecema izvršitev kazni odložena za dobo dveh let. —ak

Priprave za Novoletno jelko

Društvo prijateljev mladine v Sentvidu se zelo pripravlja, da bi čim lepše in svečaneje pripravilo proslavo Novoletne jelke. V ta namen je sestavilo obsežen program, v katerem je zajelo vse otroke v šolah, mladino v ustanovah in predšolske otroke.

Otrokom bodo dali lutkovno predstavo in posebno kinopredstavo. Daje bo v osnovni šoli v Sentvidu in v Smartnem ter v nižji gimnaziji posebna proslava s programom in prihodom Dedka Mraza, prav tako v otroškem vrtcu. V višji gimnaziji pa bodo dijaki sami priredili proslavo z običajnim novoletnim plesom in čajanko, prav tako v Vajenskem domu v Sentvidu. Otroci, ki niso zajeti v otroškem vrtcu, pa bodo imeli deloma skupno proslavo v šoli, v Tacnu v Gasilskem domu, drugod pa na terenu. TVD Partizan v Sentvidu pa bo za svoje telovadna društva priredil posebno proslavo tega praznika.

Za pionirje in mladince pripravljajo tudi kolektivno obdaritev in pogostitev. V ta namen DPM že zbira sredstva na terenu in ljudje imajo za tako proslavo tega velikega praznika naše mladine mnogo razumevanja. Zene, članice društva in ostale, bodo pomagale pri peki slaščic in pri organizaciji programov, posebno za najmlajše, sodelovale pa bodo tudi pri pripravi za mladinski ples. Do bo uspeh teh proslav čimvečji, bo pripomogla tudi naša občina, ki bo materialno podprla DPM za izvedbo postavljenega načrta.

Lep uspeh »Svobode« Kranj

V nedeljo, popoldan so v gornji dvorani sindikalnega doma igrali že enajstič opereto Janka Gregorca »Oj, to lectovo, srec«. Med občinstvom mesta in okolice Kranja je za to prireditve precejšnje zanimanje. Lahko rečemo, da so je amaterski ansambel »Svobode« prav dobro izkazal.

Društvo »Svoboda« je dobilo dolej več povabil izven Kranja za gostovanje z omenjeno opereto. S. B.

Priznanje marljivemu dramskemu delu trboveljskih »Svobod«

Prvi dramski festival, ki so ga vse štiri trboveljske »Svobode« priredile na pobudo »Svobode-Zasavje« ter tudi vsa dramska dela odigrale na odru v Zasavju, je bil v Trbovljah izreden kulturnoprosvetni dogodek. Najsi je bila izbira dramskih del bolj ali manj posrečena in primerna, je vendar dramska dejavnost štiri večere zaporedoma pritegnila polno dvorano hvaležnega občinstva. Pobuda pa, ki jo je ustvaril festival, je tako močna, da bo brez dvoma vsem dramskim družinam posledajala še več volje za delo. Posebna komisija je sicer

Motiv iz Ljubljane — Stari trg

izvajanje dramskih del tudi ocenjevala v režiji ter v moških in ženskih vlogah. Vendar pa je treba to ocenjevanje šteti kot zelo relativno, saj so pogoji, v katerih posamezne družine delajo, kaj različni in bi bilo zaterej nemoogoče najti popolnoma objektivni in pravični kriteriji.

Prav zato je storil občinski ljudski odbor popolnoma pravilno, ko je poklonil vsem štirim »Svobodam« diplome ter jih z enakimi zneski nagradil za njihovo delo in prizadevanje. »Svoboda-Centere« je na festivalu sodelovala z O'Neillovo dramo »An-

na Christie«. »Svoboda II« s Sarotrovo enodejanko »Hvalevredna vlačuga«. »Svoboda-Zasavje« z Golarjevo »Vdovi Rošinko« in »Svoboda-Dobrna« s Cankarjevim »Kraljem na Betajnovci«. Po tradiciji in sposobnosti igralske družine je bilo jasno, da bo »Svoboda-Centere« zmogla najbolj kakovostno stvaritev. Toda tudi prizadevanja ostalih treh »Svobode« pričajo, da je trboveljski revir bogat talentov in mladih ljudi, ki bodo ob dobrem vodstvu utegnili postaviti na odrske deske lepe postavitve.

Med ženskimi vlogami je ocenjevalna komisija prisodila prvo priznanje Mici Bizjakovi za njeno izvrstno izdelano vlogo Marte v »Anni Christie«, drugo Anici Vrtačnikovi za njeno vlogo Anne v »Anni Christie«, tretje pa Sabini Kajnihovi za vdovo Rošinko ter Mariji Uršičevi za vlogo Lize v »Hvalevredni vlačugi«. Prvo priznanje za moško vlogo je dobil Karlo Malovrh za njegovega odličnega kapitana v »Anni Christie«, drugo pa Tone Koren za vlogo senatorja v »Hvalevredni vlačugi«, medtem ko sta bila pohvaljena Robert Playšek za vlogo krmarja v »Anni Christie« in Vencelj Miklavčič za vlogo snubača v »Vdovi Rošinki«. Za dobro režijo pa sta dobila priznanje Franci Jarc za »Anno Christie« in Joža Zagore za »Hvalevredno vlačugo«.

Smrt — posledica neprevidne vožnje

Dne 14. decembra okoli 13 je po tlakovanem delu Titove ceste vozil v smeri proti Ježici kolesar Ludvik Herbst, zapolen pri podjetju »Mogorje« v Ljubljani. Za njim je prišel nekaj osebni avtomobil, lastnik podjetja »Merktor« iz Ljubljane, voznik Drago Pišler. Kolesar je zavil na levo čez cesto, ne da bi se prej preprtal, če je cesta za njim prosta. Zato ga je avtomobil podrl na tla; Herbst je pri padcu dobil tako hude telesne poškodbe, da je kmalu po prevozu v bolnišnico umrl. (Ž)

IZ ZAKLADNICE SLOVENSKE UMETNOSTI

Matevž Langus: Višnja gora

V Langusovih skicirah je vse polno krajevnih in časovnih zanimivosti, saj so taki nagli zapiski navadno mnogo bolj avtentični kot velike slikane podobe. V skicirah tega znanega mojstra naše preporodne dobe srečujemo nešteto obrazov ljudi, ki jim sicer ne vemo imena, ki pa premnoži izmed njih tako živo in neposredno izžarevajo duha časa, v katerem so živeli. Med pokrajinskimi motivi pa je sicer predvsem zastopana Langusova rodna Gorenjska, večkrat tudi Ljubljana, Trst in Slovensko Primorje, redkeje naša Dolenjska.

Med novimi knjigami in revijami

Koprska založba Lipa je izdala pesniško zbirko Rada Bordona: *Včne zanke*. V svojo prvo knjigo je Rado Bordon zbral nad sto trideset sonetov, napisanih na miselno razglabljalno, pripovedno in ljubezenske teme. Knjiga je izšla v knjižnici Sodobna slovenska poezija, podobe v njej je narisal Jože Čuhar, zelo lepa oprema pa je delo Uroša Vagaja. Naklada tisoč izvodov. Sto izvodov, vezanih v polsunje, je numeriranih in tem je priložen avtorjev portret, ki ga je napravil Božidar Jakac.

Fran Leostik: *Zbrano delo. Peta knjiga. Dramatični spisi*. Zastopani so vsi Levstikovi dramatični spisi: Jantes, Abimeleh, Zatoženi samoglasnik, Politične slike in Tugomer. Temu je urednik Anton Slodnjak dodal v dodatku še osnutke in variante posameznih pisateljevih dramskih tekstov ter zelo obširne opombe. Knjigo je v zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani.

Savremeništvo št. 12. Številka prinaša prozna prispevka Isaka Samokovlje in Voje Colanovića, pesmi Veljka Petrovića, Slavka Vukosavljevića in Mitovana Danojlića. Razen tega najdemo v prevodu Trifuna Djujkića daljšo pesem Konjenik Adama Mickievića in ob tridesetletnici pesnikove smrti štiri pesmi Sergeja Jesenina v prevodu Slobodana Markovića. Esejistička, kateri posveča *Savremeništvo* precej prostora in pozornosti (letos so tiskali eseje o Isaku Samokovliji, Gstavu Kraljeviću, Branislavu Nušiću, Njegošu, Kranjčeviću in o tujih pisih Thomasu Mannu, Faulknerju, Thomasu Wolfu, Čehovu, Dostojevskemu itd.) je to pot zastopana z esejem Veljibora Gligorića o Ivu Andriću. Novak Simić pa piše o Johnu Des Passosu. Ostali del revije napolnjujejo književne recenzije, gledališka, filmska in književna kronika.

Sodobna pedagoška 9—10. Izdaja Republiška zveza pedagoških društev Slovenije. Iz vsebine: Dr. Leon Zlebnik: O nekate-

rih vprašanih estetske vzgoje v šoli; Rudolf Mencin: Izobraževanje učiteljskega naraščaja; nadaljevanje zanimivega članka Janjeza Tomšiča: Nekaj metodoloških pripomb o moralnem pouku v osnovnih šolah; Albert Zerjav: Oglavje o učbenikih in vesti iz domače pedagoške prakse ter ocene in poročila.

Rodna gruda št. 10. Glasilo Slovenske izseljenske matice. Zadržana številka drugega letnika. Na naslovni strani je umetniška slika Maksima Gasparija: Tepeškarnje.

Gledališki list Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani, št. 3. Mladinska igra Pavla Golje: Jurček. Slike v Gledališkem listu je narisal ing. arch. Uroš Vagaja.

Obzornik št. 9. Revija Prešernove družbe. Pesmi objavljajo: Tone Pavček, Miha Klimar, Ivo Minatti, Zdravko Slamnik in Saša Vegri. Originalno prozo je prispeval Matjaž Kmecl, v prevodu pa prinaša številka nada-

ljevanje svojega letošnjega romana Pamona Istratija Prijateljstvo ali trafika. Med kulturnimi in ostalimi zanimivostmi najdemo članke Janeza Doklerja o mednarodni grafični razstavi v Ljubljani, Jožeta Korošca o opiji, Angelosa Baša o srednjeveški noši na Slovenskem in A. Praprotnikove o rastlinah. V slikovnem delu revije so fotografije kipov Donatella, Michelangela, slikovne Mantagne, Botticellija, Leonarda da Vincija, Raffaella in Uccella. Sodobno likovno umetnost zastopata v ilustraciji pesnja o grafični razstavi Jelenek Hans in Humziker Maks, slovensko pa tri risbe Karle Bulovec.

Pri koprski založbi Lipa je pravkar izšla zbirka pesmi z naslovom: *Pesmi o morju*. To je antologija najlepših in najmočnejših slovenskih pesmi, ki pojejo o morju in o njegovih ljutih Poleg narodnih pesmi so v knjigi pesmi Prešerna, Jenka, Gregorčiča, Ketteja, Murina, Zupenčiča, Gradnika, Kosovela, Gradna, Voduška, Udoviča, Bora, Minatti in drugih. Izbral, uredil in uvod v knjigo je napisal Stan. Subotičnik. Oprema je delo Toneta Bitenca.

Obisk v Etiopiji bo poglobil medsebojno sodelovanje

ADIS ABEBA, 16. dec. — Clopek se v etiopski prestolnici zelo prijetno počuti. Obkroža ga zares toplo in prisrčno vdušje. Jugoslavo tu dobro poznajo in visoko cenijo. Etiopci goje prijateljske čustva do narodov Jugoslavije, ker vidijo, da je prijateljstvo do njih iskreno.

Jugoslovansko-etioipsko sodelovanje je doslej rodilo že bogate sadove. Praksa je v celoti potrdila proklamirana načela in cilje. To sodelovanje prehaja zdaj v višjo fazo. Nobenega dvoma ni, da bo po obisku predsednika Tita prišlo do poglobljenega vsestranskega sodelovanja med obema državama. Poglobitev in razširjenje takšnega sodelovanja je velikega pomena za nacionalne interese Jugoslavije in Etiopije. Naši dve državi sta že doslej pokazali, da lahko koristno pomagata ena drugo na političnem, gospodarskem in drugih področjih.

Medsebojno sodelovanje pa ima tudi svoj širši mednarodni pomen, ker je to iskreno prijateljstvo in dosledno enakopravno sodelovanje med evropski in afriški državama. Očitno je, da s tem sodelovanjem delata Etiopija in Jugoslavija velike usluge Evropi in Afriki, ker s svojimi odnosi vplivata na zблиževanje obeh kontinentov.

Jugoslavija aktivno sodeluje pri ustvarjanju novih odnosov med Evropo in Afriko, zlasti med Evropo in prebujenim in emancipiranim delom Afrike. Pozitivna vloga jugoslovanske politike v nadaljnjem poglobljanju odnosov pomeni veliko pomoč v svetovnih težnjah k nadaljnjemu zблиževanju narodov vseh dežel pri izgradnji enotnega sveta.

Po tem, kar smo doslej doživeli v Adisu Abebi, lahko z gotovostjo sklepamo, da bo obisk uspešen in koristen in da bo privedel do še tesnejšega sodelovanja Jugoslavije in Etiopije na mednarodnem področju, kakor tudi do poglobitve medsebojnih odnosov na vseh popriščih.

J. SMOLE

OBISK PREDSEDNIKA REPUBLIKE V ETIOPIJI

Velika vojaška parada

Mimohod je trajal dobro uro — Obisk pri članih jugoslovanske kolonije — Predsednik Tito in cesar Selasie na oddihu v Avašu

Adis Abeba, 16. dec. (Tanjug). V glavnem mestu Etiopije Adisu Abebi je bila danes vojaška parada na čast predsednika republike Josipa Broza-Tita. Točno ob 9. po lokalnem času sta prišla predsednik republike in cesar Haile Selasie pred svečano tribuno, kjer so ju pričakali člani etiopske vlade, diplomatski zbor ter številni predstavniki javnega in kulturnega življenja.

Ko je prijel k tribuni gardni oficir in podal raport, je cesar Haile Selasie dal znak za mimohod. Neposredno nato je odred konjenice v belih togah s kopji v rokah v galopu jezdit mimo častne tribune. To so bili oddelki konjenice, katere slava je šla daleč po svetu po zgodovinski zmagi etiopske vojske pri Adisu. Za konjenico je korakal odred pripadnikov vojnega letalstva. V tem trenutku so priletela nad tribuno letala in izpisala besedo Tito. V mimohodu so se nato zvrstili tehnični oddelki letalstva, za njimi pa pehota. Zatem so prikoralke enote cesarjeve garde v tropških uniformah in s levjimi grivami, nato so jezdit mimo tribune častni konjenice v belih uniformah s kopji v desnicah. Parado so zaključili motociklisti, cesarjeva garda, tanki, artilerija in transportne enote.

Prebivalstvo je navdušeno pozdravljalo oddelke etiopske vojske in vzklikalo predsedniku Titu in cesarju Selasiju. Parada je zapustila globok vtis. Pokazala je, da se je etiopska vojska uvrstila v vrsto dobro izvežbanih armad, ki je ob vsakem času pripravljena stopiti v obrambo neodvisnosti in svobode.

Po vojaški paradi je predsednik Tito obiskal člane jugoslovanske kolonije v Etiopiji, med katerimi so mnogi že dalj časa v prijateljski afriški deželi. Ob prihodu predsednika se je gromko razle-

gal pozdrav: Tito, Tito! V hipu je bil predsednik obkrožen od otrok in petletna Jana Jakšetova mu je izročila šopek cvetja iz okolice Adisu Abebe. V imenu jugoslovanske kolonije je predsednika republike pozdravil zdravnik dr. Sava Anđelković. V odgovoru je predsednik Tito rekel: »Srečen sem, da sem osebno prišel v Etiopijo, do katere naši narodi goje velike simpatije. Tudi vi tu si prizadevajte, da bo ime Jugoslavije med tem narodom vedno svetlo.«

Predsednik republike je nato v poslopu veleposlanstva sprejel

člane jugoslovanske kolonije. Dopoldne se je predsednik Tito v spremstvu cesarja Selasie odpeljal na weekend Avaš. Na poti od cesarske palače do železniške postaje je državnik pozdravljala množica prebivalstva, vzklikajoč jugoslovansko-etioipskemu prijateljstvu.

Popoldne je bilo v prestolnici še vedno zelo živahno. Prebivalstvo se je zbiralo na trgih in ob spremljevanju bobnov in trobent peslalo in prepevalo pesmi o Titu in etioipsko-jugoslovanskem prijateljstvu.

POMEMBEN SKLEP ZDRUŽENIH NARODOV

Dogodek velikega pomena

Sovjetska zveza je povezala sprejem Mongolije s svojim glasovanjem za Japonsko in sprožila misel neposrednega sklepa v korist ostalih dežel

New York, 16. dec. — Tisto, kar je bilo videti v tork zvečer izgubljena iluzija, namreč univerzalnost Združenih narodov, se je v dramatičnem razvoju dogodkov iznenada spremenilo v svojo nasprotnost. Razočaranje nad neuspehom Varnostnega sveta, da bi uveljavil sklep 52 članov Združenih narodov, da sprejme novih članov v Združene narode, se je predinočnim umaknilo občutku olajšanja. Na predlog Sovjetske zveze je ta forum znova proučil ves problem in sprejel sovjetsko resolucijo, s katero je bilo v Združene narode sprejetih šestnajst držav.

Za skupščino ZN in za Varnostni svet je bilo to 24 usodnih ur na razpotju. Ena pot je držala v brezupnost in paralizo, druga pa v novo upanje glede spraznjenja in sodelovanja. Doseženi kompromis je upošteval stvarne možnosti, da bi v organizacijo takoj vključili Mongolijo, ker je Cankajškova delegacija proti njej zlorabila pravico veta Kitajske, ki si še zmeraj lasti kitajsko predstavnitvo, ker to vprašanje še ni urejeno. Sovjetska zveza je povezala sprejem Mongolije s svo-

jim glasovanjem za Japonsko in sprožila misel neposrednega sklepa v korist ostalih dežel: Albanije, Jordana, Irse, Portugalske, Madžarske, Italije, Avstrije, Romunije, Bolgarije, Finske, Ceylona, Nepala, Libije, Kambodže, Laosa in Spanije. In tri ure po ugodni ureditvi tega vprašanja se je sestala plenarna seja Skupščine in uzakonila sklep Varnostnega sveta. Povečanje števila članov ZN je postalo tako zgodovinsko dejstvo daljnosežnega pomena. Ognjeniti govori delegatov so pritisnili temu zgodovinskemu dogodku svečan pečat. Organizacija, upostavljena, da bi držala pokonci celotno sestavo sveta naših dni, se je z velikim korakom približala temu idealu. Vprašanja naših dni s tem še niso urejena in nove dežele bodo prinesle v Organizacijo nove spore. Toda duh, s katerim je bil omogočen njihov sprejem, je vzbudil tudi nove nade glede sposobnosti Skupščine, da s kolektivno silo Združenih narodov premaguje ovire na poti k razumevanju in sodelovanju med vladami, državami in sistemi.

Torkov neuspeh je bil posledica Cankajškovega veta ob moralni odgovornosti ameriškega delegata Lodgea. Neupogljivo stališče proti Mongoliji je povzročilo zlom dogovora, ki se je zanj zavzemalo aktivno ali z glasovi 52 predstavnikov izmed 60, kolikor jih je bilo do včeraj v Združenih narodih. Izredno spretna sovjetska poteza je včeraj popoldne prinesla Sovjetski zvezi pobudo in zaslugo

ZASEDANJE MINISTROV ATLANTSKEGA PAKTA

Sodelovanje bodo razširili

Združitev Nemčije bo še nadalje ena prvih nalog

Pariz, 16. dec. (Tanjug) Zunanji ministri vodilnih zahodnih držav so nocoj v Parizu dosegli načelno soglasje, da bodo vojaško sodelovanje razširili na gospodarsko in politično področje. Odkar je bila ustanovljena ta vojaška zveza, so imela zdaj prvokrat prednost v razpravi ekonomska in politična vprašanja. To je posledica razgovorov, ki so jih imeli zunanji ministri treh zahodnih sil in ostalih dežel Atlantskega pakta in Zahodnoevropske zveze minuli teden v Parizu.

Komunike, ki je bil objavljen po nocojšnjem sestanku, izraža obžalovanje, da je ZSSR onemo-

gočila sporazum o združitvi Nemčije s pomočjo svobodnih volitev, kakor je bilo sklenjeno na ženevski konferenci najvišjih predstavkov ZDA, ZSSR, Velike Britanije in Francije.

Komunike poudarja nadalje, da je Sovjetska zveza naprostovala vsakemu učinkovitemu sistemu za nadzorstvo nad oboroževanjem, vključno načrt predsednika Eisenhowerja o letalski inspekciji, in da je pokazala »strah in sovraštvo za svobodno izmenjavo informacij med narodi.

V komunikatu je rečeno, da negativni izid ženevske konference zunanjih ministrov »ni zaustavil naporov sil Atlantskega pakta za združitve v Nemčije«. Atlantski svet je priznal samo Zahodni Nemčiji pravico, govoriti v imenu celotne Nemčije.

Svet je sprejel priporočila za novo organizacijo in tesno sodelovanje pri značni obrambi evropskih dežel, članic Atlantskega pakta. Na koncu Svet izjavlja, da bo organizacija severnoatlantskega pakta še nadalje predstavljala neogibno osnovo za varnost držav članic.

Sirska pritožba pred Varnostnim svetom

New York, 16. dec. (AFP). — Nocoj se je Varnostni svet sestel na izredno sejo.

Sirski delegat Ahmed Sukairi je dejal, da je imel napad izraelskih vojaških sil na ozemlje Sirije značaj vojne operacije. Pozval je Varnostni svet, naj proti Izraelu podzame gospodarske sankcije.

Predstavniki Turčije, ZDA, Velike Britanije in Sovjetske zveze so obsodili Izrael zaradi napada na sirsko ozemlje. Francoski predstavnik je rekel, da je njegova vlada vedno obsojala uporabo sile in da francoska vlada čaka na poročilo šefa komisije OZN za nadzorstvo premirja v Palestini generala Burnsa, preden bo dala svojo sodbo o dogodkih. Delegati Irana, Cankajškove vlade, Peruja, Belgije in Nove Zelandije so prav tako obsodili izraelsko vlado.

Generalni tajnik OZN Hammarskjöld je sporočil članom Sveta, da pričakuje poročilo šefa komisije OZN za nadzorstvo premirja v Palestini sredi prihodnjega tedna in da ga bodo člani Varnostnega sveta takoj dobili na vpogled.

J. Levi

»Prepričan sem, da bo obisk predsednika Tita prispeval k poglobitvi jugoslovansko-egiptovskih odnosov«

je izjavil egiptovski veleposlanik v Jugoslaviji Husein Ruždi

Egiptovski veleposlanik v Jugoslaviji Husein Ruždi bo odpotoval v Kairo, da bi sodeloval v pripravah in prisostvoval konec meseca obisku predsednika Tita v Egiptu.

Pred odhodom iz Beograda je veleposlanik Ruždi izjavil diplo-

matškemu uredniku Jugopressa, da bližnje srečanje najvišjih državnih dveh dežel presega okvir vpljudnostnega in prijateljskega obiska.

»Sprito prijateljskih čustev, ki jih egiptovski in jugoslovanski narodi goje drug do drugega, širine in značaja medsebojnega sodelovanja, pa tudi sprito tega, kako dve deželi presojata vprašanje lastnega razvoja in mednarodne probleme — je poudaril Ruždi — sem prepričan, da so dani vsi pogoji, da bo ta pomembni obisk obrodil važne sadove glede na poglobljanje egiptovsko-jugoslovanskih odnosov, kakor tudi glede na ustrditve mednarodne varnosti in miru v skladu s duhom in črko Ustavne listine OZN.«

»V mednarodnem dogajanju,« je povzel egiptovski veleposlanik, »so napore naših dveh dežel usmerjeni k istemu cilju — utr-

dit mir na podlagi nevmešavanja v notranje zadeve drugih dežel, spoštovati neodvisnost in enakost, nasprotovati razbijanju enotnosti sveta in delitvi na bloke in tako pospešiti proces normalizacije, popuščanja napetosti in aktivnejšega sodelovanja med deželami in narodi.«

Veleposlanik Ruždi je na koncu izrazil prepričanje, da bo na področju jugoslovansko-egiptovskih odnosov cilj bližnjega obiska predsednika Tita ne samo potrditi medsebojno prijateljstvo, temveč tudi razširiti gospodarske in kulturne stike.

(Jugopress)

IZJAVA DRŽAVNEGA PODTAJNIKA SRDJE PRICE

Jugoslavija se je zmeraj zavzemala za uveljavljanje načela univerzalnosti OZN

Državni podtajnik za zunanje zadeve Srdja Price, ki zastopa državnega tajnika, je dal na prošnjo diplomatskega urednika Tanjuga izjavo sprito sklepa Generalne skupščine ZN o sprejemu 16 novih dežel v članstvo te organizacije. Državni podtajnik za zunanje zadeve je izjavil:

»Sprejem 16 novih članov je za ZN zgodovinski dogodek, ki pomeni okrepitev avtoritete in učinkovitost svetovne organizacije kot instrumenta miru in mednarodnega sodelovanja. S tem sklepom se je začelo univerzalnosti

ZN znatno približalo svojemu popolnemu uresničenju. Upamo, da bodo postopoma odstranili tudi ostale ovire na poti k popolnemu uresničenju tega načela.

Jugoslavija se pridružuje splošnem zadovoljstvu, s katerim je svet sprejel ta sklep tudi zato, ker si je zmeraj prizadevala, da bi načelo univerzalnosti doživelo svojo popolno uporabo in ker pomeni ta dogodek nadaljnjo okrepitev politike aktivne koeksistence.«

Mates: Jugoslovanska delegacija pozdravlja sprejetje novih članov

New York, 16. decembra (Tanjug). Po glasovanju v plenumu Generalne skupščine je govoril o sprejetju 16 držav kot o velikem zgodovinskem dogodku v življenju OZN vodja jugoslovanske delegacije veleposlanik Mates, ki je dejal: »Jugoslavija je glasovala za sprejetje vseh 16 držav, ki jih je predlagal Varnostni svet. Glasovala pa bi tudi za preostali dve izmed osemnajstih držav, predlaganih v resoluciji, ki je bila tukaj sprejeta na emi izmed prejšnjih sej. Vendar se nadejamo, da bo Varnostni svet našel pot, da v bližnji prihodnosti priporoči tudi sprejetje ostalih dveh kandidatov v OZN.«

Bulganin in Hruščev pri predsedniku afganistanske vlade

Kabul, 16. dec. (TASS). Predsednik sovjetske vlade maršal Bulganin in prvi sekretar CK KP Hruščev sta imela danes uradne razgovore s predsednikom afganistanske vlade Mohamedom Daudom. Pogajanjem so prisostvovali namestnik sovjetskega zunanjega ministra Gromiko, namestnik ministra za zunanjo trgovino Kutnikin in sovjetski veleposlanik v Afganistanu.

Nov francoski veleposlanik v Moskvi

Pariz, 16. dec. (Reuter). Francosko zunanje ministrstvo je sporočilo, da je bil dosedanji francoski veleposlanik v Moskvi Louis Joxe imenovan za veleposlanika v Bonnu. Za novega francoskega veleposlanika v Moskvi je bil imenovan Maurice Dejean,

Egiptovski tisk o obisku predsednika Tita v Etiopiji

Kairo, 16. dec. (Tanjug) »Maršal Tito zahteva povečanje pomoči nerazvitim deželam,« poudarja egiptovski list »Al Akram« v svojem današnjem poročilu o bivanju predsednika Tita v Etiopiji. List naglašja predsednikove besede o potrebi krepitev miru in ustvarjalnega sodelovanja med narodi ter opovečanju mednarodne pomoči za hitrejši razvoj zaostalih dežel.

Ostali listi naglašajo v svojih poročilih, da je bil predsednik Tito v Etiopiji prirejen zelo pri srčen sprejem in da množice ljudstva s cvetjem posipajo pota, po katerih hodi vodja jugoslovanske države.

Zaključeno zasedanje donavske komisije

Sestavili so delovni načrt in sprejeli proračun

Budimpešta, 16. dec. (Tanjug). Včeraj je bilo zaključeno XIII. redno zasedanje donavske komisije, na katerem so sestavili delovni načrt in sprejeli proračun za 1956. leto. Sprejeli so tudi

predlog jugoslovanskega delegata Ilije Topalovskega, naj bi v delovnem načrtu zajeli tudi sodelovanje z drugimi podobnimi mednarodnimi organizacijami prek izmenjave gradiva in informacij. Sklenili so, da bodo na XIV. zasedanju vključili v dnevni red eno izmed najvažnejših vprašanj v delu donavske komisije — priprave na izdelavo splošna načrta velikih del na Donavi. V tej zvezi je jugoslovanska delegacija že dala na razpolago izčrpne podatke o velikih virih na jugoslovanskem področju Donave v preteklosti, kakor tudi o delu v prihodnjih letih.

Prihodnje zasedanje bo 7. junija 1956. v Budimpešti.

Veleposlanik Crnobrnja pri Nehruju

Ner. Delhi, 16. dec. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Indiji Bogdan Crnobrnja je obiskal danes predsednika indijske vlade Nehruja. Z indijskim ministrom predsednikom se je okrožno uro prijateljsko razgovarjal.

GAITSKELL voditelj laburistične stranke

London, 14. dec. (AFP). — Poročali smo že, da je bil za novega voditelja britanske laburistične stranke izvoljen Hugh Gaitskell.

Rodil se je 8. aprila 1906. Na oksfordski univerzi je bil diplomiran iz filozofije, politične ekonomije in ekonomskih ved, zatem pa nadaljeval študij politične ekonomije na Dunaju.

Med drugo svetovno vojno je bil glavni svetovalec britanskega ministra za vojno gospodarstvo Hughja Daltona. Po vojni 1945 je bil izvoljen za laburističnega poslanca, leto dni kasneje je postal državni podtajnik v ministrstvu za gorivo. 1947 pa minister za gorivo in energijo. Po volitvah 1950 je postal minister za gospodarstvo in vrniti postal finančni minister. Po mestni bolniški Staffordu Crispsu. Po Crispsovi smrti je Gaitskell postal finančni minister.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

JUTRI XIII. KOLO ZVEZNE NOGOMETNE LIGE

PRED ZADNJIM DEJANJEM

Kdo bo jesenski nogometni prvak? To vprašanje je postalo posebno...

PREDNOST - RADNIČKI

Ce dodamo, da igra Partizan v zadnjem kolu v Sarajevu proti moštvi...

moramo ugotoviti, da Hajduk v Osljecku proti Proleteriju in BSK v Beogradu...

DINAMU »NE CVETO ROZICE« Tudi četrtemu iz nekdajne »velike četvice«...

Hajduk in Budućnost dobita točki brez borbe - Proleter in »Zagreb« suspendirana

Beograd, 16. dec. - Na zadnjem sestanku disciplinskega sodišča NZJ so povečali kazni Proleteriju...

Kot je znano, sta bila Proleter in »Zagreb« kaznovana zaradi podkupovanja na tekmi zadnjega kola...

Dve tekmi Železničarja razveljavljene

Beograd, 16. dec. - Liga odbor NZJ je rešil pritožbi Dinama in Spartaka na registracijo tekem...

govor je za peto mesto v tekmi z Veležem, ki zaostaja za njim le eno točko...

Pokalni turnir na igrišču Krima

Danes popoldne ob 12.30 se bo na igrišču Krima začel nogometni turnir v počastitev dneva JLA...

ROKEJ NA LEDU Reprezentanca Slovenije za turnir v Beogradu

Ljubljana, 16. dec. Po treningu najboljših slovenskih hokejistov na jesenih tekah...

Nemški hokejisti v Beogradu

Sinoči so prispeli v Beograd hokejisti »Rosenheim«, večkratnega bavarškega prvaka...

NERAZČISLEN POLOZAJ NA POLFINALNEM TURNIRU V ŠABCU

Na polfinalnem turnirju v Šabcu je komaj pol točke razlike med prvimi in petimi, kar pomeni, da je boj za vodstvo v polnem razmahu...

Rezultati XI. kola: Džaja - Mihajličin 1:0, Smederevac - Sofrevski 1:0, Čirić - Osmanagić 1:0, Kržišnik - Djurašević 1:0, Stambuk - Vasiljević 1:0, Bertok - Janošević 1:0, Franolić - Momić 1:0, Božić - Prekinjivo 1:0, Jovanović je bil prost.

Rezultati X. kola: Janošević - Momić 1:0, Ugrinović - Kržišnik 1:0, Osmanagić - Bertok 0:1, Vasiljević - Franolić 1:0, Božić - Stambuk 1:0, Djurašević - Džaja 1:0, Sofrevski - Čirić 1:0, Mihajličin - Jovanović prekinjeno, Smederevac je bil prost.

Razvrstitev po XI. kolu: Djurašević 4, Čirić 6, Džaja 6, (+), Bertok - Ugrinović 6, Janošević 6, (+), Sofrevski 5, (+), Jovanović 5, (+), Kržišnik 5, (+), Momić 4, (+), Vasiljević, Stambuk 4, Osmanagić 4, (+), Mihajličin 3, (+), Božić 3, (+).

(Znak + v oklepaju pomeni, da ima igralec odigrano partijo več, t. j. da ni bil prost.)

Rezultati X. kola: Matulović - Puc 1:0, Udovičić - Petek 1:0, Rakić - Vučković 1:0, Vuković - Danov 1:0, Bogdanović - Tomović 1:0, Bekavac - Udovičić 1:0, Dučić - Bradavarević 0:1, Tomšič - Trampuž 0:1. Prost je bil Sokolov.

Razvrstitev po XI. kolu: Matulović 9, Udovičić 7, Bogdanović 6, (+), Tomović 6, Bradavarević 6, (+), Rakić 6, (+), Sokolov 6, (+), Petek 5, Vuković 5, (+), Trampuž 5, (+), Puc 4, (+), M. Vuković 4, (+), Dučić 3, (+), Bekavac, Vučković 2, Tomšič 2, Danov 0,5 (+).

TRGOVSKO PODJETJE

LJUBLJANA • CANKARJEVA 5-II OBVEŠČAMO VSE CENJENE ODJEMALCE DA BO

LETNA INVENTURA V NAŠIH SKLADIŠČIH

in sicer: v Zalogu, Mariboru in Celju OD VKLJUČNO 19. DO 21. DECEMBRA LETOS

v Postojni, Ajdovščini, Ptujju, Kočevju, Dravogradu, Murski Soboti, Novem mestu in Brežicah PA OD VKLJUČNO 19. DO 20. DECEMBRA LETOS

V ZGORAJ NAVEDENIH DNEH BLAGA V SKLADIŠČIH NE BOMO IZDAJALI • VSE NAŠE ČRPALKE PA BODO REDNO POSLOVALE •

PROSIMO VSE POTROŠNIKE TEKOČIH GORIV IN MAZIV, DA SI PRAVOČASNO PRED INVENTURO NABAVIJO ZADOSTNE KOLIČINE TEGA BLAGA

»PETROL« - LJUBLJANA 4260

DNEVNENOVICE

RAZSTAVA ANGLEŠKE MEDICINSKE KNJIGE Slovensko zdravniško društvo vas vabi na razstavo angleške medicinske knjige...

Dežnja, 18. dec. ob 15: Masenet; »Manon«. Izven in za podožetje.

Ponedeljek, 19. dec. ob 19:30: Verdi: »Rigoletto«. Gostovanje baritonista Paola Silverija...

Torek, 20. dec. ob 19:30: Hristić: »Ohridska legenda«. Gostovanje baleta Narodnega pozorišta iz Sarajeva...

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA Gledališka pasaža

Sobota, 17. dec. ob 20: Anouilh: »Colomba«. Izven.

Nedelja, 18. dec. ob 20: Gogolj: »Zemlja«. Izven.

Sreda, 21. dec. ob 20: Matej Bor: »Vesolje v akvariju«. Premiera. Izven.

Četrtek, 22. dec. ob 20: Anouilh: »Colomba«. Abonma Vajencij-učenci v gospodarstvu.

Upokojenci podružnice Ljubljana Center in Moste ustanovljajo novo podružnico za vzhodni del občine Center. Meja bo tekla od Gruberjevega kanala...

Upokojenci podružnice Ljubljana Center in Moste ustanovljajo novo podružnico za vzhodni del občine Center. Meja bo tekla od Gruberjevega kanala...

Veljavnost »Kolonije - Zivlja, Celje, obveščajo cenjene odjemalce, da ne bodo njena skladišča zaradi letnega popisa zaloga poslovala v naslednjih dnevih...

Metali denar skozi okno se pravi vskladiščiti krompir brez zahtepe pragnitjem. Za 300 kg krompirja je dovolj 1 kg KROSANA.

Pazite na znakmo GO-KO TABLETE za dezodorizacijo toaletnih in drugih zatoilih prostorov.

Imaš stežke noge? Dodaj kopeli »JELA« sol in občutek mladosti ti bo sledil življenje.

KONCERTI Za koncert Igorja Ozima bo danes, v soboto, od 10 do 12 v prodaji še nekaj vstopnic.

GLEDALISCA SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE DRAMA

Sobota, 17. dec. ob 20: Lorca: »Svata krv«. Izven in za podožetje.

Nedelja, 18. dec. ob 19:30: Gollia: »Jurček«. Izven in za podožetje.

OPERA Sobota, 17. dec. ob 19:30: Puccini: »Madame Butterfly«. - Gostovanje Rudolfa Franca. Izven in za podož.

TEORETIČNO TRIJE KANDIDATI

Jesenski prvak bo postane lahko tudi Partizan. Ce se bosta Crvena zvezda in Radnički zadovoljila z neodločnim rezultatom...

BSK IN HAJDUK NE SMETA NA TURNEJE

Nogometne klube zvezne lige je presenetil nedavno ukrep mednarodne komisije, da v tujini ne smejo gostovati klubi...

DRŽAVNO PRVENSTVO V NAMIZNEM TENISU Dolinar brani naslov

Danes in jutri bo v Novem Sadu X. povojno prvenstvo Jugoslavije v namiznem tenisu. Naslov prvaka brani Zarko Dolinar...

DOLINAR JE ŽEL NAJVEČ USPEHOV

Namiznoteniška sezona je v polnem razmahu. Trije izmed sedmih turnirjev, ki imajo njih rezultati prvenstvo pri čolčanju svetovne lestvice najboljše, so že bili odigrani...

VENDAR JE TEŽKO PREDVIDEVATI ZMAGOVALCA

Ce bi upoštevali samo dosedanje mednarodne uspehe, bi po vseh prognozah imel veliko prednost Zarko Dolinar. Treba pa je računati tudi s tem, da so naši igralci med seboj zelo dobro poznajo...

KOLESTARSTVO Trening reprezentantov v Splitu

Ze pet dni se v Splitu pripravljata naša kolestarska reprezentanca, ki se bo januarja 1956 udeležila velike mednarodne dirke »Egiptu«...

DOSEDANJI PRVAKI

Table with 2 columns: Year and Player Name. 1946 Harangozo, 1947 Dolinar, 1948 Harangozo, 1949 Dolinar, 1950 Harangozo, 1951 Harangozo, 1952 Harangozo, 1953 Harangozo, 1954 Dolinar.

Ceprav ni ponovil uspehov iz lanskega leta, ko je bil mednarodni prvak Jugoslavije in Skandinavije, je v Dolinar vendare poseben rekord med evropskimi namiznoteniškimi igralci...

POLFINALNI TURNIRJI ZA DRŽAVNO PRVENSTVO NEGOTOVOST NA TREH FRONTAH

Vodijo: v Zrenjaninu Matulović, v Šabcu Djurašević, v Ljubljani Tot

V LJUBLJANI VODI SE VEDNO TOT

Po XI. kolu so na polfinalnem turnirju v Ljubljani na prvih treh mestih Tot, Pirc in Marić, za 4. mesto pa se bore Trajković, Dimc, Lukić in Milenković.

Rezultati XI. kola: Tot - Martinovski 1:0, Pirc - Gojak 1:0, Stanovnik - Marić 0:1, Trajković - Bajec 1:0, Gabrovšek - Lukić 1:0, Krivec - Damjanović ponovno prekinjeno, Dimc - Milenković 0:1, Nikolovski - Kozomara ponovno prekinjeno. V tem kolu je bil prost Seg.

Rezultati X. kola: Kozomara - Stanovnik 1:0, Gojak - Gabrovšek 1:0.

Slabo tekalische v Melbournu

Melbourn, 14. dec. Madžarski atletičar, Taborov in Rozsawelzy bodo v soboto nastopili v Melbournu na stadionu, kjer bodo čez leto dni bojske igre. Atletska steza za tek pa je v tako slabem stanju, da ne bo dopuščala rekordnih rezultatov...

Spet borbe za »simbolični dolar«

Poklicni boksal Ray Robinson, ki je nedavno spet osvojil svetovno prvenstvo z zmago nad Holom Olsonom, bo boksal za denar le še enkrat v povratnem dvoboju, ki ga je dolžan Olsonu. Nato bo spet boksal za simbolični dolar, ostali dobiček z dvobojem pa je namenil dobrodelnemu evropskemu društvu...

ALGA ZA MASAŽU - POTREBNO SVAKOM DOMAČINSTVU NEVA: ZAGREB

Čestitka

Dragemu Viktorju Moru čestita za 60-letnico in mu želi mnogo zdravila in zadovoljnih let - Bogdan.

CELJSKE VESTI

Sobota, 17. dec. ob 20: R. Marinković: »Glorija«. Sobotni abonma in izv. Nedelja, 18. dec. ob 15:30: R. Marinković: »Glorija«. Nedeljski abonma in izv.

VESTI IZ TRBOVELJ

Zdravniško dežurno službo ob soboti od 14 do ponedeljka do 7 opravljata dr. Nada Starki in splošni bolničnik Kino »Svoboda-Sasavje« predvaja do ponedeljka italijanski film »Brez miru med oljkami«...

VESTI IZ KRANJA

Nedelja, 18. dec. ob 15: Vasia Ocvirk: »Tretje letišče«. Izven in za podožetje.

VESTI IZ JESENIC

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE Nedelja, 18. dec. ob 15: Mollière: »Sola za žene«, komedija v petih dejanjih (sedmih slikah).

DROBNI OGLASI

Svet Prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete razpisuje mesto lektorja za ruski jezik, honorarnega predavatelja za metodiko pouka biologije, honorarnega predavatelja za metodiko pouka geografije...

ZAHVALA

Ob tragični smrti našega nepozabnega sina, brata, svaka

NIKICE BULE

upravnika letalske šole v Novem mestu ki se je 9. novembra 1955 smrtno ponesrečil ob letalski nesreči pri Novem mestu, se zahvaljujemo vsem njegovim prijateljem, znancom in množnim organizacijam, ki so spremljale njegove posmrtno ostanke do rojstnega kraja v Hrečevoginju.

VALENTINA TUMA

Pogreb drage pokojnice bo v soboto, 17. decembra ob 15 na Jesenicah.

Jesenice, Zenica, 15. dec. 1955

Zalujoci: sinova Slavko, Janez; snahi Vlasta in Vilma; vnuka Tatjana in Igor.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO «UNION»

Francoski barvni film

»RDEČE IN ČRNO«

Il. del. Tednik: Filmske novice 50. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Gerard Philippe in Danielle Darrieux. Ob 22 premiera francoskega filma »Zenske so nevarne«. V glavni vlogi Edie Constantino in Nedie Gray. Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

KINO «KOMUNA»: Ital. film: »V vrtincu greha«. Tednik: Filmske novice št. 50. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO «SLOGA»: Švedski film: »Tatovi ljubezni«. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 10 matineja istega filma. V glavni vlogi Signe Nasso in William Langford. Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 9.30—11 in od 14 dalje, za matinejo pa od 9 dalje.

KINO «SOCA»: Ameriški barvni film: »Skandal v Scouriju«. Tednik. — Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO «LITOSTROJ»: Angleški barvni film: »Pod Rdečim morjem«. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom prve predstave.

»JESENICE«: »RADIO«: Angl. ital. barvni film: »Romeo in Julija«. Predstavi ob 17 in 20.

»PLAVZE«: Ameriški barvni film: »Bledišnikov sin«. Predstavi ob 18 in 20.

»CELJE«: »UNION«: Ameriški film: »Pagó-Pagó«. Predstavi ob 18 in 20.

»DOM«: Avstr. film: »Don Juan«. Predstavi ob 18.15 in 20.15.

KINO «TRIGLAV»

Finski film

»KO PRIDE POMLAD«

Tednik. V glavni vlogi Tuija Halonen in Tapio Rautavaara. Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 15 dalje.

»KINO VIČ«

Ameriški barvni film

»Škandal v Scouriju«

Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Greer Garson in Walter Pidgeon. — Prodaja vstopnic od 9.30—11 in od 14 dalje.

KRANJI: »STORŽIC«: Indijski barvni film: »Mangala, hči Indije«. Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 22 premiera ameriškega barvnega filma: »Beau Brummelle«. — V glavni vlogi Steward Granger in Elisabeth Taylor. Film bo predvajan na wide screen sistemu.

»SVOBODA«: Ameriški film: »Rdečelaska in kavboj«. Predstavi ob 18 in 20.

KINO «ŠIŠKA»

Finski film

»MAJA«

simfonija mlademu dekletu»

V glavni vlogi Leena Hakkinen in Martti Katajasto. Režija: Matti Kaasila. Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 14 dalje. Na sporedu samo še danes in jutri.

OBCINSKI LJUDSKI ODBOR TRZIC

(SVET ZA ZDRAVSTVO)

RAZPISUJE MESTO ZA

PEDIATRA-specialista

Zaželeno je, da ima nekaj prakse. Stanovanje je zagotovljeno. Plača po uredbi, dopolnilna plača pa po pravilniku Zdravstvenega doma v Trzinu.

Pismene ponudbe je treba poslati na OBCINSKI LJUDSKI ODBOR TRZIC (Svet za zdravstvo) do 31. decembra 1955.

K 287

PREVOZNIŠKO PODJETJE IN MEDNARODNA SPEDICIJA

»TRANSPORT« — MARIBOR

PRODA

TRI TOVORNE AVTOMOBILE, OSEBNI AVTOMOBIL IN EN TRAKTOR

1. »Ford« BB — 3 tone
2. »Ford« - Köln — 3 tone
3. »Ford« - Kanada — 3 tone
4. »Fiat« 1500 — štirisedežni (osebni)
5. Traktor »Hanomag« — 45 PS

Vozila so v dobrem voznem stanju po zelo nizki ceni! Interesenti naj se javijo na gornji naslov.

4283

POZOR, KETOVALCI!

Kmetijsko posvetje

»G O D O M I N a«

v SMEDEREVU

prodaja

- večje količine
- obrezanih trt

ameriške trte vrste »KOBBER 5 BB« I., II. in III. razreda. Cene ugodne.

Za sklepanje pogodb se obrnite na direkcijsko posvetje telefonično št. 95 ali pismeno najkasneje do 31. dec. 1955.

3588

Gospodarsko podjetje

»Obnova - Cementnine«

FRANKOLOVO

razpisuje

mesto knjigovodje

(po možnosti moško moč)

Pogoji vsaj petletna praksa. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po dogovoru. Pismene ponudbe pošljite na upravo podjetja s kratkim življenjepisom.

4284

PRODAMO 2 LOKALA

v pritličju, primerna tudi za pisarne, in 7—8 pisarniških sob v prvem nadstropju. Lahko tudi ločeno.

- ZELO PRIMERNO
- ZA TOVARNISKA
- ZASTOPSTVA

Vsi prostori so v novem posloppju v neposredni bližini Trga Dimitrija Tucovića (prej Slavija) v Beogradu.

● PLAČLJIVO TAKOJ! Ponudbe je treba poslati na upravo »Ljudske pravice« pod štifro:

- »IDEALNA PRILOŽNOST«

3594

»DERMA« ZAGREB

BEOGRADSKA 58

TELEFON 34-703, 29-691

PODJETJE ZA PROMET Z USNEM, GUMO, KEMIKALIAMI IN TEHNICNIM MATERIALOM ● UVOZ - IZVOZ

OBVESCA VSE SVOJE POSLOVNE PRIJATELJE IN KUPCE, DA BO SKLADIŠČE V RAČKEGA ULICI 10

zaradi inventure zaprto

od 19. do 31. decembra 1955

PROSIMO CENJENE ODJEMALCE, DA SVOJA EVENTUALNA NAROCILA IZVOLJO OPRAVITI PRED INVENTURO, KER BODO VSA NAROCILA SPREJETA PO 12. DECEMBRU 1955, LAHKO IZVRŠENA SELE PO 1. JANUARJU 1956

2986

Vesti iz Maribora

DEZURNA LEKARNA

Sobota, dne 17. decembra: lekarna »Studenti«, Gorkega ulica 18. Nedelja, dne 18. decembra: lekarna »Centers«, Gosposka ulica 12. Lekarna »Centers«, Gosposka ul. 12. in lekarna »Melje«, Meljska cesta 2, sta odprti neprenehoma od 7 zjutraj do 7 zvečer. Lekarna »Pri gradu«, Partizanska cesta 1, pa je odprta od 7.30 do 18.30.

KINO

PARTIZAN: Angleški barvni film: »Doktor v hiši«. Tednik. **UDARNIK:** Brazilski film: »Razbojniki«. Predfilm. **POBREZJE:** Ameriški film: »Nad tridesetim nadstropjem«. Brez predfilma. **STUDENTI:** Ameriški film: »Možje«. Predfilm.

Naročniki

»Ljudske pravice«

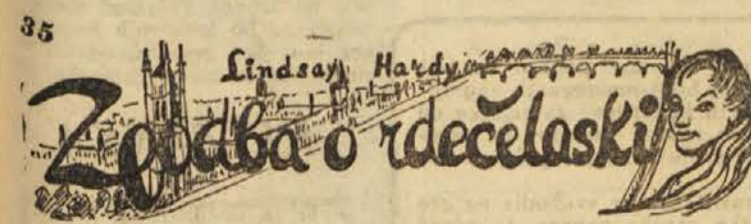
so zavarovani za primer nezgode!

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Sobota, 17. dec. ob 15: Brenkova: »Najlepša roža«. Zaključena predstava za soje; ob 19.30: Gotovac: »Ero z onega sveta«. Zaključena predstava za železničarje. Nedelja, 18. dec. ob 15: Goetz: »Hiša v Montevidesu«. Izven; ob 19.30: Rossini: »Seviljaki brivceci«. Izven.

Rodile so: Anita Kretič, 34 let, gospodinja — Roberta Marija Tešar, 29 let, grebika — Marijo, Marija Kresnik, 24 let, gospodinja, Slovenska Bistrica — Marjana, Julijana Smigoc, 29 let, gospodinja — Franca; Ana Gosak, 23 let, delavka, Visoke — Marjana; Veronika Jeza, 30 let, gospodinja, Zg. Poljskava — Silvo, Marija Čuček, 26 let, gospodinja, Gradišče — Marijo; Marija Krajnc, 36 let, gospodinja, Malečnik — Silvo; Antonija Klubasa, 20 let, gospodinja — Vladimir; Marija Stemberger, 27 let, gospodinja — Darka.

Umrli so: Anton Puhar, 64 let, posestnik, Očeslavci; Ivan Zist, 57 let, delavec; Klara Hojnik, 79 let, upokojenka; Janez Kirbiš, 41 let, železničar.

»Nekaj, zavoljo česar se bomo še bolj zanimali za gospoda Marcottija.«
»Dobro, Coutts, ostalo mi poveste, ko se srečava.«
Sally je zaslislala Keenovo trkanje na vrata in videla, da ne trkata niti Ridgeway niti Digby Mitchell.
»Kdo je?« je vprašala za zaprtimi vrati.
Keen je ljubeznivo spregovoril vratom pred seboj:
»Gregory Keen in narednik Coutts sta tu. Sally Morate naju spustiti noter, zato bodite pridno dekle in nama odprite.«
Nekaj dolgih trenutkov je bilo vse tiho. Zatem sta slišala, kako je zbegano rekla:
»No... no, pa dobro.«
Ko sta vstopila, je Keen vprašal:
»Ste hoteli nekaj reči? Ali veste, zakaj sva prišla semkaj?«
Sally je odkimala z glavo:
»Ne.«
»Cujte, Sally,« je rekel Keen. »Nas ne zabavajo obiski v tujih stanovanjih. Pred eno uro sem bil tu in po celem stanovanju sem našel stvari, ki pripadajo Petru Ridgewayu.«
Sally se je usedla na divan. Videti je bila strta, izgubljena, osamljena.
»Coutts mi je rekel, da ste ponoči preživeli hude trenutke,« je rekel Keen. »Verjemite, da vas nikakor ne bi želela nadlego-

vati.« Keen ji je nenadoma položil roko na rame. »Petra Ridgeway mora najti. Morda stvari niso več tako črne, kakor so se zdele skraj.«
Na njenem obrazu je zagledal sledove Marcottijevih udarcev. Po njenem licu je počasi polzela osamljena solza. Pomislil je: prišla sva semkaj, da bi ji vzela edino, kar še ima.
»Sally, mar bi jim povedala, kje je Ridgeway?«
»Ne bi, pa čeprav bi me ubili.«
Coutts je iznenada rekel:
»Poslušajte, gospodična, kako bi bilo, če bi popili skodelico čaja?«
»Da,« je rekel Keen. »Naj Coutts skuha čaj.«
Sally je pokimala z glavo in Coutts je šel v kuhinjo.
»Prižgiva eno,« je rekel Keen in ji ponudil cigareto.
»Bom, hvala.«
Prižgal ji je cigareto. Ko je puhnila prvi dim, je rekla:
»Kako ste le dognali, da je tu?«
»Prepoznali smo vas pri 'Zlatem petefinu'. Nekdo je rekel Ridgewayu, kje lahko najde Hedy Bergnerjevo, nekdo ga je spustil v hišo, on pa je izginil blizu vašega stanovanja. To je bilo preveč, da bi bilo lahko samo naključje.«
»Tistega Amerikanca ni ubili!«
»Če tega ni storil, potem se nima česa bati.«
»Vi še vedno mislite, da je on to storil!«
»Še vedno mislim, da je Peter Ridgeway človek, ki ga moram najti. Pravzaprav iščemo nekega drugega moškega. Toda Ridgeway potrebujemo. Kje je, Sally?«
»Če bi vedela, kje je Peter zdajle, vam ne bi povedala. Toda ne vem.«
»Verjamem vam,« je rekel Keen.

»Ze več dni ga rotim, skoro na kolenih ga prosim, naj se javi na policiji. Toda on pravi, da ga bodo obsodili zavoljo uboja. Tudi Digby Mitchell je sprva zahteval od njega, naj pojde k vam. Zdaj pa se vsako noč potikata okrog.«
»Kaj pa počneta?«
»No... tam v tisti postaji podzemeljske železnice imata neke opravke, kjer bi se bil moral sestati s Hedy Bergnerjevo.«
Keen je na videz mirnodušno vprašal:
»Kje pa bi se moral srečati z njo, Sally?«
»Na postaji podzemeljske železnice na koncu Hyde Parka.«
Ker je ravno tisti hip prišel v sobo, noseč dve skodelici čaja, je Couttsu od presenečenja trznila roka, tako da je polil malo čaja iz ene skodelice na krožniček.
»Ko bomo popili čaj in pokadili še eno cigareto,« je rekel Keen, »bi rad videl, da bi šli v drugo sobo, zapri vrata in legli.«
»Kaj boste pa vi storili?« je vprašala Sally.
»Čakala bova tu. Molčala bova in sploh vam ne bova v no-dlego.«
»Tu bosta čakala na Petra?«
»Tako je!«
Vzdihnila je in Keenu se je zadelo, da je bil ta vzdih izraz olajšanja. Misli je hitro, upošteval vse možnosti in povzel očiten sklep. Toda napaka je bila storjena in ničesar drugega ni mogel storiti kakor počakati, da bi pozvonil telefon.
Telefon je zazvonil dvajset minut pred tretjo. Keen je dvignil slušalko:
»Ridgeway, najti boste morali kako drugo skrivališče.«
»K vragu,« je bilo slišati Ridgewayev glas, potem pa se je zveza prekinila.

Znana francoska filmska igralka Martine Carol. Na sliki: iz filma »Nana«. Kakor poročajo tuji časopisi, bo verjetno odpotovala v ZDA, kjer naj bi nastopila v Hollywoodu. Z možem sta podpisala pogodbo za pet let. Torej bo Evropa spet izgubila eno izmed velikih filmskih igralk.

Hud mraz, suša, poplave 40°C in viharji

V mnogih evropskih deželah in tudi v ZDA je nenadoma pritisnil strupen mraz. Na Norveškem je ostra zima povzročila, da sta ostali dve mesti brez vode. Oslo je doživelo v noči od ponedeljka na torek najbolj mrzlo noč letošnje zime. Se jutraj je znašala temperatura -40 stopinj.

Tudi Holandska je imela v torek najnižjo temperaturo v letošnji zimi, nebo pa je bilo jasno, da je sonce čez dan znatno segrelo ozračje. V Italiji imajo za ta letni čas izredno hladno in megleno vreme. V Severni Italiji je padla temperatura pod ničlo. V Švici pa že 35 let niso imeli tako hude suše, kakor je pritisnilo zadnje tedne. Celotno preskrba z električno energijo je ogrožena. Tudi v Angliji je začetek zime povzročil pomanjkanje vode. Ponekod je voda v vodovodnih ceveh zamrznila. V nekaterih krajih so morali vodo racionirati.

Na področju Marakeša v Maroku pa so imeli zadnje dni hude

V OSLO SO IMELI V TOREK ZJUTRAJ

40°C

POD NIČLO

nalive, tako da so reke prestopile bregove. Brez strehe je ostalo 800 ljudi. Francoske oblasti so se zatekle k nujnim varnostnim ukrepom. Mrzaj je pritisnil celo v severnoameriških deželah, ki jim prinaša Zalivski tok toplo podnebje. Na področju držav Alberta

in Ontaria in v Saskačevanu v Kanadi so imeli hude arktične viharje, ki so zahtevali štiri človeške žrtve. Ponekod so divjali tudi snežni meteži, zlasti nad srednjim delom Kanade. Pokrajino Saskačevan je orkan močno opustošil. Na atlantski obali Kanade so zašle tri ladje v snežni metež in malo je manjkalo, da se niso potopile.

Nekaj dni prezgodaj po kalendarju je pritisnila zima tudi v sosednji Avstriji. Po vsej Avstriji je zapadlo že precej snega, tako da so morali ponekod že orati s snežnimi plugi. Nad Dansko so divjali v soboto prvi snežni meteži. Vzhodno morje je zamrznilo mesec dni prej kakor druga leta. Pred Kalvikom v Botniškem zalivu je običajno v ledu pet tovarnih ladij. Na pomoč so jim poslali ledolomilce, ki pa so jih velike grude ledu stisnile, da niso mogle naprej. Temperatura je padla na -30 stopinj Celzija.

Na sliki vidimo 8035 m visoki gorski greben Gasherbrum II. v pogorju Karakorum, ki ga bo prihodnje leto naskočila odprava avstrijskih alpinistov pod vodstvom ing. Fritza Moravca

Drobne ZANIMIVOSTI

BELCI NE SMEJO SAMI ODLOČATI O CRNCIH. — Vrhovno sodišče ZDA je razveljavilo razsodbo nekoga sodišča v državi Georgiji, ki je obsodilo črnca Amosa Reeca zaradi postavljanja neke bele žene na smrt. Vrhovno sodišče je poudarilo, da obtoženco do dneva po izročitvi obtožnice niso dovolili najeti advokata. V nasprotju z ustavo te države tudi ni bilo med tožitelja in med porotniki nobenega črnca. Zato je vrhovno sodišče odredilo ponovno obravnavo. Pač pa je potrdilo smrtno obsodbo, ki jo je izreklo sodišče v Louisiani zaradi enakega zločina. V tem primeru je za govornik prepoznal protestiral proti sestavi porotnega sodišča.

VES KONTINENT JE IZGINIL. — Ameriški botanik dr. Albert Smith si je več let prizadeval, da je zbral dokazno gradivo o velikem kontinentu, ki se je razprostiral pred kakimi 20 milijoni let na področju jugozahodnega Pacifika. Dr. Smith je proučeval rastlinstvo na več otokih in potrdil je dolgo znano hipotezo o tem kontinentu. Nedavno se je mudil na otokih Fidži, kjer je našel na različnih rastlinah, ki kažejo, da so stali ti otoki ob robu celine, obsegajoče nekoč vso Novo Gvinejo in Avstralijo.

VLAK S KROGLAMI NAMESTO KOLES. — Radio Moskva je te dni poročal, da delajo na betoniranem kanalu blizu Moskve polkuse z vlakom, ki ne vozi na kolesih, marveč na kroglih in ki je podoben velikim cigari. Vlak vozi po preprostemu žlebu, trenje je neznamno, hitrost pa zelo velika. Konstruktorji izdelujejo podobno vozilo, ki bo vozilo po železniških tirih. Polkuse s krogličnimi kolesi so delali pred drugo svetovno vojno že v Nemčiji.

Dozdevni sledovi Inkov

Alpinist Hans Ertl, filmski snemavec uspešne odprave na Nanga Parbat, se je nad leto dni mudil v bolivijskem pragozdu, nedavno pa se je vrnil v München. Na zahodni strani Kordiljerov je daleč v pragozdu našel na skrivnostne razvaline. Ni izključeno, da gre za ostankе pravilne Inkov pred španskimi osvajalci. O tem bodo morali spregovoriti zadnje besede arheologi. Ertl je posnel na svojem bivanju v pragozdu film.

Avstrijska odprava na pogorje Karakorum

Na svetu je 14 nad 8000 m visokih gorskih vrhov. Osem izmed njih so alpinisti zadnja leta že premagali, med njimi tudi najvišjo goro sveta Mount Everest. Pri tem so se odlikovali tudi avstrijski alpinisti ki so leta 1953 priplezali na vrh 8125 m visokega

kjer bo skušala priplezati na vrh 8035 m visokega Gasherbruma II

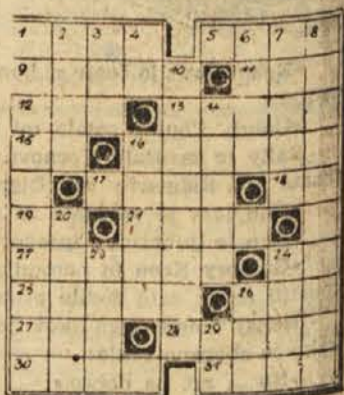
ga himalajskega orjaka Nanga Parbata, lani pa je dr. Herbert Tichy priplezal na vrh 8320 m visokega Cho Oyua. Prihodnje poletje pa bo skušala avstrijska alpinistična odprava pod vodstvom ing. Fritza Moravca priplezati na vrh 8035 m visokega Gasherbruma II. v pogorju Karakorum. To pogorje se razprostira vzhodno od Himalaje in severno od Kašmira na področju Pakistana. V njem so štiri nad 8000 m visoki vrhovi in med njimi je lani klonil pred italijansko odpravo samo 8611 m visoki K2. Sosednji Broad Peak je bil lani cilj nemške odprave pod vodstvom znamenitega alpinista Herlingkofferja, ki pa se je morala zaradi slabega vremena vrniti. Francoska alpinistična odprava pa je leta 1953 zaman naskočevala 8068 m visoki Hidden Peak.

Na Gasherbrum II. ni plezala

še nobena odprava. Na mednarodni himalajski odpravi leta 1954 je alpinist Dyrenfur raziskal tudi to področje. Pozneje je napisal knjigo, v kateri pravi, da plezanje na Gasherbrum II. ni lahko, najbrž pa je zmagal nad tem gorskim orjakom možna. Avstrijski alpinisti bodo porabili konec letošnjega leta za treniranje. V odpravi bo šest plezalcev, med njimi en zdravnik in dva znanstvenika. Trenirali bodo na Grossglocknerju. Udeleženci odprave se bodo morali zavezati, da na odpravi ne bodo uživali alkohola in nikotina.

Avstrijska odprava krene na pot 30. marca 1956 iz Genove, in če pojde vse po sreči, bo 11. aprila v glavnem mestu Pakistana Karadžju, od koder se bo odpravljala naprej z vlakom v Rawalpindi. Odondodd bo odletela z letalom mimo Nanga Parbata v Skardu. S seboj bo vzela blizu 300 nosačev. Okrog 15. maja bo postavila glavno taborišče v višini 5300 m, potem pa bo imela na razpolago dobre tri mesece, da se bo povzpela na vrh. Konec septembra naj bi se odprava vrnila na Dunaj. Zal med njenimi nosači ne bo izkušenih šerpasov, ker leti kot nemohamedanci ne smejo stopiti na pakistanska tla.

KRIŽANKA

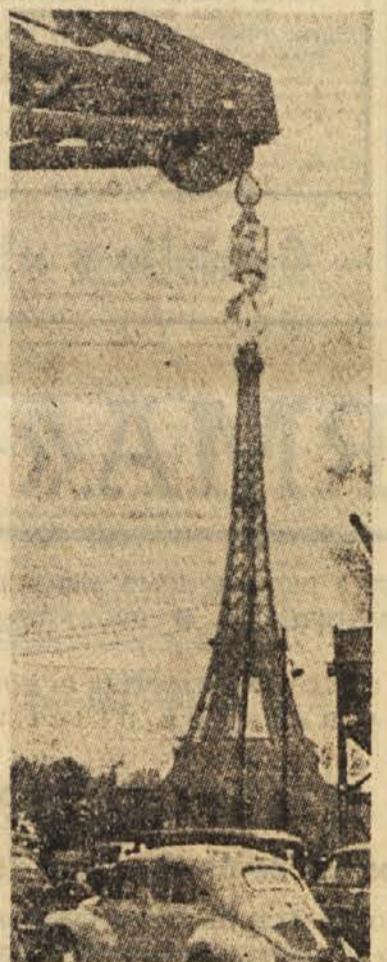
Vodoravno: 1. urejen nasad, sprehajališče, 5. ameriška pisateljica (»Dobra zemlja«), 8. hravoslovje, 11. večtok v Nem 11, 12. termin, 13. šahovska figura, 15. namet, 16. vitjalne vrvice, 17. počasni zgovoran, 18. čista in zadnja črka, 19. začrti otok vzhodno od Avstralije, 21. domača žival, 22. spisek imen, 24. začelnici slovenskega pisatelja (»Slava Vojvodine Kranjske«), 25. hrvaški filmski igralec (»Plavi 8«), 26. reka v SZ, 27. turški plemič, 28. drobiti, 30. poškočba, 31. prometno sredstvo.

Navpično: 1. prekupčevalec s kockami, 2. del snovi, 3. hivalski glas, 4. ista soglasnika, 6. radioaktivna prvina, 7. mesto na Stajerskem, 8. literat, 10. politični delavec, 14. vzdevek, ki pomeni dovršenost, 16. velike živali, 20. dobljena bitka, 23. poet, 24. grška črka, 26. kos, 29. 13. in 23. črka.

Življenje v ledu

Ruski znanstveniki menijo, da je moč primitivna živa bitja obuditi k življenju tudi več tisoč let potem, ko je njihovo življenje na videz ugasnilo, če so bila ves čas zamrznjena v ledu. Raziskovalec Kaptrev, ki dela poskuse na poskusni postaji s Skorovodino na Daljnem vzhodu, je našel v ledu zamrznjena račja jajčeca in jih odtajal. Jajčeca so se spet normalno razvijala in iz njih so se zlegli rakci.

nesreči pretresla možgane in od takrat se ni več zavedla. Vsak dan jo masirajo, kopljejo in vzdržujejo pri življenju z intervenznimi injekcijami. Zdravniki pa ne upajo, da bi se sploh še kdaj zdravila iz nezavesti. Njene oči so večinoma široko odprte in topo buljijo v praznino.

Izredno uspeša fotografija Eiffelovega stolpa v Parizu. Gledalec ima vtis, da ga bo premaknilo veliko dvigalo. Toda to je samo optična prevara, ki jo je fotograf spretno prenesel na film.

Že štiri leta nezavestna

V bolnišnici v Stocktonu v Kaliforniji leži 32-letna Abbie Howlandova že štiri leta nezavestna. Leta 1951 si je ob avtomobilski

DVE PRIJATELJICI MED SEBOJ

Dve prijateljici se pomenkujeta in prova pravi: »Zdaj povsod hvalljo nova lepota vredstva. Kaj misliš, ali so res tako dobra?«

»Saj jih sama uporabljam že tri tedne.«

»Aha, saj sem si takoj mislila, da gre spet za potegavščino, ki prav nič ne koristi.«

V DOBI MOTORIZACIJE

Tujec prispe v New York, najame taksi in pove soferju, kam naj ga odpelje. Sofer zavozira naravnost v največjo gnečo motornih vozil. Vozil počasi, komaj tako, kakor bi hodil peš, večkrat se potvaneje. Celo ustavlja mora avto.

»Ali ne bi mogli voziti nekoliko hitreje?« mu zakliče tujec nejevoljno.

»Seveda«, odgovori sofer. »Če ustaviš avto in vas spremim, sva lahko v petih minutah na cilju, drugače pa bo trajala vožnja morda še dobre pol ure.«

Prvi letišči čoln se je razpočil

Prvi model ameriškega letiščnega čolna »Seamaster« je strmoglavil prejšnjo sredo večer pri Baltimore v zaliv Chesapeake. Iz morja so potegnili mrtvega samo enega izmed štirih članov posadke. »Seamaster« je bil opremljen s štirimi reaktivnimi turbinami. Orjaško letalo, katerega krmilne naprave so visoke kot trinadstropna hiša, je bilo konstruirano tako, da bi lahko nosilo 17 ton tovora in doseglo hitrost 950 km na uro.

Spričlo velike nosilnosti so namenjavili pozneje vdelti v ta letišči čoln atomski motor. Prvi atomski motorji za letala bodo namreč zelo veliki in težki. Atom-

ska letala bodo potrebovala dolgo in široko vzletišče. Največ prostora za dviganje in spuščanje pa imajo vodna letala.

Bela kača

Newyorški izprehajalci lahko občudujejo za debelo šipo izlozbenega okna v uradu družbe za zračni promet Swiss Air v Rockefeller Center velikega pitona, ki ni velika redkost samo za New York. Ta kača je namreč čisto bela, ač pa ima temnomoder. Ujel jo je švicarski lovec Peter Ryhiner blizu neke reke pri Kalkuti. Mož računa, da jo bo prodal za 15.000 dolarjev.

JOZE ZIZEK:

ŠOLA PONIŽANJA

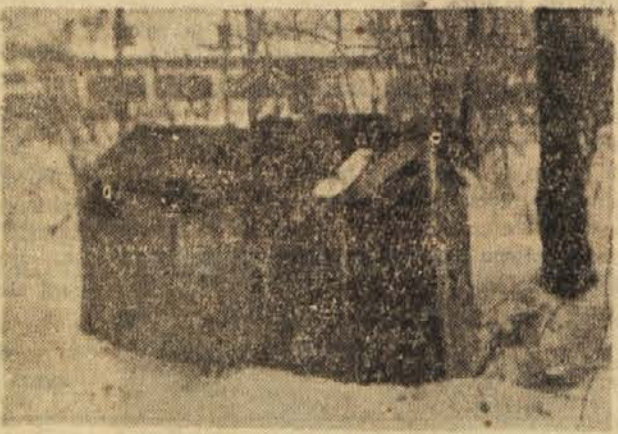
Položaj v Braziliji opisuje te dni novinar Jürgen Pachel v enem izmed poročil, poslanih uredništvu »Volkszeitung«. »Dan za dnem«, piše, »gloda vlažno vroče podnebje zdravi. Prve tedne je človek kakor omamljen, da ničesar ne vidi pred seboj. Čeprav se Evropejec polagoma privaja ondodnim razmeram, dosega njegova storilnost večidel komaj tretjino storilnosti, ki bi je bil zmožen v normalnem podnebnju. Na drugi strani pa mu ne nudijo niti najmanjše socialne preskrbe. Bolniška blagajna, socialno zavarovanje in renta za brezposelne so stvari, ki jih poznajo priseljenci samo na papirju. Osamitev in večna odtujenost domačega prebivalstva postajata v zvezi z domotožnem nezgodna duševna muka. Bedne stanovanjske razmere in morda še spletke na delovnem mestu tudi pripomorejo zlomiti Evropejca. Od tistega izseljenkega rodu, ki se je napotil v tridesetih letih v Brazilijo, da bi krčil pragozd in zgradil svojo blaginjo na lastni zemlji, je ostalo samo še nekaj zemljiških gospodov, ki so imeli srečo, in peščica propadlih priseljencev, ki jih je zanesla usoda v pristaniška mesta. Vse druge je požrl pragozd. Sedanja Brazilija potrebuje predvsem tehnike, dobro izšolane obrtnike in druge strokovnjake. Kdor pa je prešibak, da bi se ob uporabi vseh svojih sil prebil skozi življenje, neogibno zaide med mlinske kamne nezprosnega boja za obstoj, ki bi ga z evropskimi razmerami komaj lahko primerjali.«

Tako se je zgodilo tudi z beguncem M. iz Ljubljane. Z zadnjimi prihranki se mu je posrečilo vrniti se in naposled se je znova pojavil v Celovcu. Ko je nekega dne spet prišel v urad z izseljevanjem zaposlene organizacije, je dal duška svojemu razočaranju in obupu. Docela nedolžni tajnici je očital, da mu niso

natočili čistega vina, da mu niso povedali, »kako je pravzaprav v Braziliji«. V naraščajočem besu je fizično napadel tajnico in jo pobil na tla. Na njene klice na pomoč so prihitali drugi stanovalci barake, ki se jim je naposled v srditem spopadu posrečilo iztrgati tajnico iz rok pobesnela izseljenca. M. so začasno zaprli in angleške oblasti ga bodo najbrž odpeljale na jugoslovansko mejo.

RESNICNI VZROKI »EMIGRACIJE«

V upanju, da je to, kar so povedali »emigrantni« doslej, vsaj nekoliko prikazalo njihov položaj in pre-

Na Salzburškem je mnogo takšnih »hišic«. V njih životarijo begunci...

hajamo na opis resničnih vzrokov pobeга in oris tipične poti, ki čaka večino tako imenovanih »novih« beguncev. Rekli smo »novih beguncev« za razliko od »starih«, ki so iz predobro znanih razlogov in neposredno po končani drugi svetovni vojni pohiteli čez mejo.

Da »emigrantu« pri zaslišanju »v svobodi« ne gre v račun navajati dejanske vzroke pobeга, je odveč poudarjati, ker noče priznati, da se mu ne ljubi pošteno delati, pač pa toliko bolj voziti se, z avtom in motorjem, pa tudi, da je pobeგnil, ker so mu na sledi zaradi poverbe... da je v »emigraciji« videl edini izhod iz svojih družinskih razprtij... da je prišel, ker ga je nagovarjal »prijatelj«, in mu zagotavljal, da se bosta s skupnimi močmi »sigurno« dobro znašla. Vse to bi bilo kajpak tvegano priznati pri zaslišanju. Pa ne samo tvegano, tudi neumno. Saj je primeren vzrok, ki so mu pristojne oblasti onstran meje še nedavno verjele, ležal na dlani. Treba je bilo samo tako ali drugače oblatiti našo ljudsko oblast in temu dodati še stavek o »nezdržnem« gospodarskem položaju v Jugoslaviji in cilj — azil — je bil dosežen! Za enkrat pripomnimo le še, da begunca, ki si je na opisani način dobil azil, nihče ni vprašal, če je izkoristil vse razpoložljive možnosti, da bi si gospodarski položaj izboljšal, še manj pa seveda, da bi navčneza med begunci opomnil, da ilegalno prekoračene meje in azil za mladostne pustolovščine nista najbolj prikladna pripomočka...

Tesna povezanost med vzroki pobeга na eni ter starostno in poklicno sestavo »emigrantov« na drugi strani pa nam narekuje, da spregovorimo število beguncev in povratnikov v določenem obdobju. To bomo storili za minuto 1954 leto, ki velja vsaj od 1950 leta naprej za »rekordno« glede beguncev — in tudi povratnikov. Predhodno bi želel poudariti le, da gre za orientacijski prikaz, torej podoba, ki se morebiti ponekod nekoliko razlikuje od dejanskega stanja. Ker pa te razlike v nobenem primeru niso tolikšne, da bi mogle spremeniti nakazane osnovne značilnosti, je njihov pomen za nas brez vrednosti.

Welt am Montag — 21. februarja 1955